

YENİ ÇAĞ

- **P. Demiçev:** Komünizm yolunda bir aşama olarak gelişmiş sosyalizm
- **A. Norden:** İnsanlığın kurtuluş programı
- **L. Müller, F. Riçe:** Uluslararası konsernlerin stratejisi
- **İ. Abaciev:** Gelişmiş sosyalizm kuruluşu aşamasında eğitimve bilim
- **A. Kerim:** Cezayir'de toprak dönüşümleri
- **İ. Varela:** Bir ihanetin tarihi ve bundan alınacak dersler

Ozel sayfalar

A. Saydan:

Ayın olayları

Ayın yorumları

1973
Oca
1973

BARIS VE SOSYALİZM PROBLEMİ

Dergimiz redaksiyonu, bu yazı ile gelişmiş sosyalizm problemlerine ilişkin bir yazı serisine başlıyor.

Böylece, ekonomik ve sosyal politika görünüşlerine, devlet yapısı ve demokrasi, olgunlaşmış sosyalist bütünleşmenin gelişmesi sürecinde alt-yapı ve üstyapı diyalektiği sorunlarına ışık tutmuş olacağımızı düşünüyoruz.

Komünizm yolunda bir aşama olarak gelişmiş sosyalizm

Pyotr Demichev

1. Marksizmin kurucularının dâhiyane eserleriyle, sosyalizm bir ütopy olmaktan çıkarılarak bilim haline getirildi. Lenin'in eserlerinde sosyalizm fikirleri daha yönetimi altında canlı bir devrimci pratiğe çevrildi. Bugün sosyalizm, insanlığın toplumsal gelişmesinde ön saflarda yürüyen bir dünya sistemidir. Bu, işçi sınıfının ve komünist partilerinin en büyük tarihsel başarısıdır. Bu başarı, yeni toplumu, sömürden ve sosyal ezgiden azat toplumu yaratmak için mücadele etmekte olan dünya emekçilerinin önünde reel perspektifler açmıştır.

Şimdiye kadar edinilen pratik tecrübeye dayanarak, sosyalizmin başlıca aşamalarını açıkça belirlemek ve gelişmenin ana eğilimlerini tespit etmek mümkündür. SSCB'nde komünizm kuruluşunun şimdiki aşamasını en etraflı karakterize eden SBKP XXIV. Kongresinin politik ve teorik sonuçlamaları ile SBKP Programı'nın ilkesel hükümleri bu tecrübeye dayanmaktadır. Kongrede L. İ. Brejnev yoldaş tarafından okunan SBKP MK faaliyet raporunda, memleketimizde sosyalizmin gerçekleştiği 1930 yılları ikinci yarısına kıyasla

belirlenmektedir: «Bugün halk ekonomisinde, sosyalist toplumsal ilişkilerde, geniş halk yığınlarının lanamıyacak kadar lannın fedakârca çalışmalarıyla gelişmiş sosyalist toplum kurulmuştur ...»

Marksizm-Leninizm klâsikleri, komünist toplum kuruluşunun oluşması ve gelişmesinin temel tarihsel aşamalarını – geçiş dönemi, sosyalizm ve komünizm – olarak öngörmüşlerdir. Hayat bu Marksist-Leninist öngörünün doğruluğunu tamamiyle ortaya koymuş ve bununla birlikte komünizme doğru yükseliş basamakları hakkındaki tasarımları somutlaştırmıştır. Toplumun komünizme doğru ilerleme yolu boyunca, sosyalist düzenin daha fazla geliştirilmesi ve yetkinleştirilmesi sağlanmaktadır.

Sosyalizm bir dizi yasal devrelerden geçer. Bu devrelerden her birinin kendi çizgileri ve özellikleri vardır. Bu devreler genel çerçevesinde toplumsal hayatın şu veya bu yanının yenileştirilmesinde aynı ardıcılık olmayabilir. Bu tümüyle iç ve dış koşullara, şu veya bu memleketin gelişme derecesine bağlıdır. Şu da var ki, bu koşullar, ne kadar kendine özgü olursa olsun, sosyalist dönüşümleri gerçekleştirme yollarının enternasyonal genelliğini, yeni ve sömürüden azat toplum düzeni prensiplerinin ve objektif yasallıklarının birliğini değiştiremez. Genel kapsamlı enternasyonal bir karakter taşıyan bu çizgiler açısından Sovyet toplumunun şimdiki gelişme aşamasının tahlili, uluslararası komünist ve işçi hareketi için bir hayli ilginç sonuçlar ortaya koyabilir.

Yeni toplumun kuruluşu, temel aşamaları arasında hiçbir duvar bulunmayan tek bir sosyal-ekonomik süreçtir. Bunun böyle olduğunu, gerek artık gelişmiş sosyalist rekse sosyalizmin temellerini kurmayı başaran (veya başarmakta olan) ve gelişmiş sosyalizm kuruluşuna geçen (veya geçmekte olan) birçok kardeş memleketin tecrübesi açıkça ortaya koymaktadır.

Gelişmiş sosyalizm özel bir üretim tarzı veya başlıbaşına bir toplumsal kuruluş sözkonusudur, komünizmin kuruluşuna geniş ölçüde girişmenin temel şullarının olgunlaştığı toplum anlamı vardır. Bununla beraber, gelişmiş sosyalizmin mutlaka gözönüne alınması gereken özellikleri de vardır. Bu aşamada, yeni düzenin üstünlükleri her bakımdan ortaya çıkmakta, onun ekonomik ve politik sisteminin olanaklarından, objektif yasallık ve prensiplerinden elden geldiğince yararlanılmakta, toplum giderek daha uyumlu bir gelişme göstermektedir. Kişinin en etraflı biçimde gelişmesi için yeni elverişli koşullar yaratılmaktadır.

Ekonomik alanda Sovyet toplumunun şimdiki aşamasının önemli çizgisi, üretim güçleri gelişmesinin yüksek mülkiyetin kesin egemenliği temeli üzerinde yaratılmış olan sosyalist tim ilişkilerinin olgunluğudur. Halk ekonomisinin temel halkaları – ilerici bilim-teknik temeline dayanan devle tek ve bununla beraber çok yanlı ve esnek bir sistemle, emek ilişkileri ve işbölümü ile birleştirilmiştir. Plânlı iktisat, memleketin ekonomik hayatını yönetmenin temel prensipidir ve daha yüksek bir düzeye, yani üretimde

giderek artan yoğunlaşma ve ihtisaslaşmanın ihtiyaçlarına, bilimsel-teknik ilerlemeyi hızlandırma, sosyal-ekonomik gelişme sorunlarını komple olarak çözme istemlerine cevap verebilecek düzeye çıkarılmaktadır.

SBKP XXIV. Kongresi, SSCB halk ekonomisi dokuzuncu beşyillik gelişme plânının (1971–75) temel gerekçelerini ortaya koyarken, hem varmak istediğimiz hedeflerin, hem artan ekonomik potansiyelin, hem de halk ekonomisi çeşitli sorunları çözme yönünde daha köklü bir dönüşümü gerçekleştirmeyi mümkün ve gerekli kıldığını belirtmiş bulunmaktadır.

Politik alanda sadece uzlaşmaz çelişkilerin ve sömürücü sınıflardan süregelmis kalıntıların ortadan kalkmış olması değil, aynı zamanda toplumun sosyal-politik birliğinin daha fazla sağlamlaşmış olması da gelişmiş sosyalizmin, karakteristik çizgisidir. Proletarya diktatörlüğü, yönetmenlik rolü yine işçi sınıfının olmak üzere artık bütün halkın devletine dönmüştür. Sosyalist demokrasi daha ileri doğru gelişmektedir. Marksist-Leninist partinin yönetmenlik rolü artmaktadır. Sosyalist ulusların ve halk gruplarının kardeş dostluğunun, etraflı ekonomik, politik ve kültürel işbirliğinin gelişmesi, çok uluslu ülkemizin bu karakteristik özelliği, yeni bir tarihsel insan toplumu olarak Sovyet halkının ortaya çıkıp oluşmasına yol açmıştır. Sosyal bakımdan türdeş ve sınıfsız toplumun tedrici oluşma süreci de gelişmektedir.

Mânevi alanda, gelişmiş sosyalizmi, Marksist-Leninist fikirlerin ve komünizm ideallerinin yığınların bilincinde giderek daha büyük kesinlikle üstün gelmesi, bilimin ve eğitim-öğretimin etraflı biçimde gelişmesi ve reel hayatta komünist ahlak prensiplerinin yerleşip kökleşmesi gibi çizgiler karakterize eder. Bu aşamada, emekçilerin ve bütün Sovyet yurttaşlarının kabiliyet ve yaratıcı aktivitelerini her bakımdan geliştirme yönünde toplumsal olanaklar çok daha fazla genişlemektedir.

Gelişmiş sosyalist toplumda, komünizmin birinci safhasına özgü olan ve onu komünist toplum kuruluşunun en yüksek safhasından ayırdeden özellik belirtileri elbette hâlâ görülmektedir (şehir ile köy arasında, kol emeği ile kafa emeği arasındaki önemli ayrımlar yerinde kalmaya devam etmektedir; maddi nimetler üretiminde henüz ihtiyaçlara göre dağıtıma geçilmesine elverecek bir bolluğa ulaşılmış değildir vb.). Bu aşamada aynı zamanda komünizmin maddi-teknik temelini meydana getirme süreci gelişmekte, sosyalist bir düzeye ulaşmış olması, sosyalist üretmektedir.

2. Gelişmiş sosyalist toplumun karakteristik çizgileri, sosyalizmin ekonomik ve politik örgütünün geliştirilmesi süreci içinde, kolhoz-köoperatif işletmeleri, kileri temeli üzerinde tedricen belirip oluşmuştur.

Gelişmiş sosyalizm aşamasına ulaşmak için bütün bir tarihsel devre gerekmiştir. Bu aşama hakkında, ancak memleketimizin sosyalizmi kur-

maya başladığı durum ve koşullar iyice dikkate alınarak objektif bir hükme varılabilir. Bilindiği üzere, Sovyet halkının, burjuva-pomeşçik düzeninden kalma birçok ekonomik ve sosyal problemi çözmesi gerekmiştir. Yeni toplumu kurmakta karşılaşılan güçlüklerin birçoğu eski düzenin ağır bir miras bırakmış olmasından ileri gelmiştir.

Bu aşamadaki ulaşımın ölçülerini iyice kavrayabilmek için, Rusya'nın Ekim Sosyalist Devrimi sırasında, V. I. Lenin'in deyimiyle, ekonomik bakımdan nispeten geri kalmış bir kapitalist memleket, feodalizm kalıntıları ve dörtte üçü cahil ahalisiyle de her şeyden önce küçük-köylü memleketi olduğunu hatırlatmamız yeterlidir. Yine herkesçe bilindiği gibi, bugün Sovyetler Birliği ekonomik ve kültürel bakımdan yüksek derecede gelişmiş bir devlettir.

Bütün kolları ve dallarıyla tam kuruluşlu endüstri, çağdaş sosyalist ekonomisi, ilerici bilim ve kültür, vasıflı kadrolar SSCB'nin ekonomik gücünün temelidirler.

Bu hususta bazı kanıtlar ve rakamlar verelim:

Elli yıl içinde (1922-72) Sovyetler Birliğinin sanayi üretimi genel hacmi 321 defa; bu arada üretim araçları üretimi de 102 defa arttı.

Köy ekonomisi kökünden değişti. Halen memlekette her biri büyük ölçüde makineleştirilmiş sosyalist işletmeler olan 32 bin 300 kolhoz ve 15 bin 500 sovhöz vardır. Köy ekonomisi arazi ıslahı ve sulama yönünde birçok tedbirin gerçekleştirilmesine çalışmaktadır. Yeni teknik ve teknoloji geniş bir cephe üzere uygulanmakta, sosyalist köy ekonomisi çağdaş sanayi üretimi Şunu da belirtmeliyiz ki, köylünün doğuştan özel mülkiyetçi olduğu hakkındaki burjuva dogma'sını ilk defa memleketimizdeki sosyalist köy ekonomisi tecrübesi pratikte yalanlamış bulunmaktadır.

Sosyalist ekonomide gelişmenin başlıca genelleme belirtilerinden biri emek verimliliğinin artışıdır. Biz Sovyet sanayiinde ve köy ekonomisinde emek verimliliğini kesinlikle artırma gereğinden söz ederken, çokça bu alanlarda Birleşik

olarak kıyaslamalar yapıyoruz. Fakat bu durum hiçbir zaman burjuva propagandasının yanlış tefsirlerini haklı gösterecek bir dayanak olamaz. Biz emek verimliliğini artırmadaki başarılarımız - Sovyet düzeninin devraldığı - ağır miras ve harplerin sebep olduğu yıkım dikkate alınır - en gelişmiş memleketlerin ulaşımından geri kalmak şöyle dursun, hattâ çoğu hallerde onları geçer. Arada mevcut farkı hâlâ mutlak ve değişmez göstermeye çalışanlara, SSCB sanayiinde 1951-71 yıllarında emek verimliliği artışı tempolarının Amerikada bu alanda sağlanan hızın hemen hemen iki mislini bulduğunu hatırlatmak yerinde olur.

Şu unutulmamalıdır ki, iki sistemin ekonomik gelişme sonuçlarını kıyaslarlarken, sosyalizm daima kendi ölçütlerini çıkış noktası yapar, yalnız kendisine özgü sosyal sorunları ortaya koyar ve bunları çözmeye çalışır.

Memleketimizde emek verimliliğini artırma işi, emekçilerin tam istihdamı gözetilerek ve sağlanarak, anayasaca garantili çalışma hakkı gerçekleştirilerek, iş ücretleri ve sosyal ihtiyaçlarının bedava sağlanmasına ilişkin devlet harcamaları sistemli biçimde artırılarak başanılmaktadır. Kapitalizme gelince, bu sistemde ticarî çıkar gözetimi her zaman insancıl düşüncelerin üstüne çıkar, işsiz kalma ve yoksunluklara kurban olma tehlikesi, kişinin tepesinde azrailleşen bir baskı aracı olarak kullanılır. Aman-sız bir ölüm-kalım mücadelesi bu düzende daima bir «eğitim» aracı yerini tutar. İşte bundan ötürü, ekonomik gelişme göstergelerini ele alır ve kıyaslarlarken, iki toplumsal sistem arasındaki ilkesel ayrımları ve sosyalizmin insancıl özlüğünü herhalde gözönünde bulundurmamız gerekir.

Maddi üretimin gelişmesi ve toplumsal ilişkilerin yetkinleşmesi, yasal olarak, köklü nitel değişmelere yol açar. Bu nitel değişimler, bizzat emekçilerin maddi ve mânevi ihtiyaçlarının karakterinde oluşur.

Gelişmiş sosyalizm, insanın yaratıcı kabiliyetlerinin biçimlenmesi ve uygulama alanı bulması olanaklarını genişletir, onun önünde mânevi yükselme, işinde ve toplum hayatında enerjik bir eylem gösterme olanakları açar.

Gelişmiş sosyalizm aşamasında,

lari gittikçe daha dolgun biçimde karşılanır, bu malların çeşitleri ve türleri artırılır, hizmetler alanında çalışmalar daha da iyileştirilir, şehirler, köyler ve diğer konum yerleri geniş ölçüde imar edilir. Bu cümleden olarak, SSCB, 1950 yılları ikinci yarısından beri, konut yapımında, selt miktar bakımından dünyada daimi olarak en önde gelmekte ve en çok kişiye isabet eden yeni konut miktarı bakımından tutmaktadır.

SBKP, sosyalist toplumun yönetici gücü olarak, politikasında, g boyunca ortaya çıkan yeni problemleri gözönünde tutmakta, plân-ekonomi organlarının çabalarını daima en etkin çözüm yolları aramaya, emekçilerin eğilimlerini ve ihtiyaçlarını öğrenip incelemeye yöneltmektedir. Bununla beraber, SSCB'nin bir sosyalist ülke olarak, işçilerle emekçilerin çıkarlarına sahip olduğu ve olacağı gerçeği de gözden uzak tutulamaz; bu yapılaş, kapitalist memleketlerde kendiliğinden-gelme biçimden oluşan tüketimsel yapılaştan birçok bakımdan ayrılmaktadır.

Sosyalist toplum, maddi ve mânevi

her çeşidine karşı, kapitalist toplumuna özgü çıkarıcılık ve açgözlülüğe karşı, burjuva ticaret reklâmcılığı tarafından kasten üretilip telkin edilen ve çokça özenti hırslarında anormal bir rekabete, bencillik ve gaddarlığa yol açan yapma «ihtiyaçlar»a karşı aktif bir mücadele yürütmektedir.

Anti-komünizmin ideologları, revizyonistler, gelişmiş sosyalizmin özelliklerini yanlış tefsir ederek, sorunu, sosyalist toplum sanki artık devrimciliğini yavaş yavaş yitiriyor, «burjuvalaşıyor» ve sözümona

lumu»nun karakter çizgilerini alıyormuş gibi görmek ve göstermek istiyorlar.

Oysa biz her zaman, sosyalizmde toplumsal üretimin ancak ve ancak insanların maddi ve kültürel ihtiyaçlarını en dolgun biçimde amaç edinmesi prensipinden hareket ediyoruz. Ve bizim için problemin asıl özü, bazıların zannettikleri gibi burjuva standartlarını kabul edip benimsemek değil, bunlara karşı toplumsal ihtiyaçları doğru biçimde oluşturmayı ve sosyalizmin temelden insancıl tabiatına uygunlukla bu ihtiyaçların soyunu iyileştirmeyi sağlamaktır. Partimiz, toplumsal örgütleri, emek kolektiflerini, okulları, aileleri, eğitsel çalışmaları geliştirmeye, mânen sağlam, devrimci ideallere bağlı kuşaklar, komünist uygarlık kuşakları yetiştirmeye yönelmektedir.

Burjuva teorisyenleri (R. Aron ve benzerleri) kapitalizm koşullarında endüstriyel-teknik ilerlemenin, eşitlik, özgürlük ve birlik gibi insanlık ideallerini gerçekleştirme sonucuna ulaştırmadığını itiraf etmek zorunda kalıyorlar. «İlerlemenin doğurduğu hayal kırıklığı»na ilişkin karamsar düşünceler bundan ileri geliyor. Burjuva basınının, zorbalığın artmasından, gençliğin «isyan»ından, mânevî değerlerin ayaklar altına alınmasından duyulan endişeleri yansıtan yazılarla dolup taşması rastgele değildir. Bu hususta «yeni sol» ideologlarının (G. Markuze vb.) tutumu gayet mânidardır. Bunların düşünceleri, kapitalizmin olgunlaşmış sosyal problemleri çözmedeki pratik aczini yansıtmaktadır. Örneğin, burjuva hayat tarzından geniş yığınların duydukları hoşnutsuzluğun giderek arttığını, bu hayat tarzının boşluk ve anlamsızlığını, kişiliği soysuzlaştırdığını belirten E. From, bu teknik ilerilik yüzyılında kişinin insancıl umutlarını yitirebileceğine, robota benzer bir hale gelmesi teklisesinin var olduğuna işaret etmektedir.

Son zamanlarda bir hayli yaygınlaşan bu gibi görüşler, sömürünün şiddetlenmesi, bütün bir teknelci kapitalizm sistemi tarafından emekçilerin köle haline getirilmesi reel süreçlerini yansıtmaktadır. Ama bunun sosyalizm ve komünizm kuruluşu pratiğiyle hiçbir ilişkisi yoktur. Bu pratik, karamsar hükümleri yalanlamakta, kapitalizm koşullarında çözümü olanaksız çelişkilerin giderilmesi için tutulacak yolu göstermektedir.

3. Sosyalizmin basamaklarından biri olan ve şimdi içinde bulunduğumuz aşama, aynı zamanda ilerideki komünizm toplumunun reel çizgilerini de taşıyor. İşte gelişmiş sosyalizmin ana eğilimlerini de bu çizgilerde görüyoruz. Bu dönemde objektif olarak ortaya çıkan yeni ve büyük ödevlerin başarıyla çözümü, bizi, sosyalizmden komünizme geçişin elle tutulurcasına açık-seçik görülebildiği mevizlere yaklaşıyor.

Bilimsel-teknik devrimin başarılarını sosyalist iktisat sistemin üstünlükleriyle organik olarak birleştirmeyi sağlamak, gelişmiş sosyalizmin çözümlediği önemli tarihsel ödevlerden biridir. Bilimin, eğitim-öğretimin gelişmesinde Sovyet yönetimi yıllarında sağlanan nitel sıçrayış, bu ödevin yerine getirilmesine yardım etmiş, son derece önemli bir destek olmuştur.

1970 yılı nüfus sayımı verilerinin gösterdiği üzere, memleketimizde halk ekonomisinde görevli her 1.000 kişiden 653'ü yüksek ve orta (tam veya bitirilmemiş) öğrenimliyen, 1972 yılı başında bu rakam 697'ye çıkmıştır. 1971 yılı verilerine göre, SSCB'nde 5.307 bilim kurumu, 2.648 kadar da bilimsel-araştırma enstitüsü ve bunların kolları ve bölümleri vardır. Bizde bilim görevlilerinin sayısı bir milyonu aşmaktadır ve dünyanın her dört bilgininden biri Sovyet yurttaşıdır. Her kademedeki ve her türlü eğitim ve öğrenimle meşgul olanların sayısı 80 milyondan fazladır. Dokuzuncu beş yıllık plân döneminde genel zorunlu orta öğrenime geçişin tamamlanması, yüksek ve orta ihtisas öğreniminin geliştirilmesi ve yetkinleştirilmesi ve bu dönemin sonuna kadar yüksek ve orta ihtisas öğreniminden geçmiş 9 milyon uzman yetiştirilmesi öngörülmektedir. Bu rakamlar, Sovyet insanının, en karmaşık üretim sorunlarını, politik ve sosyal-kültürel problemleri başarıyla çözme yeteneğine sahip hür insanın biçimlenme ve oluşmasındaki büyük ilerlemeyi sadece kısmen yansıtmaktadır.

SBKP, eğitim-öğretimin, bilim ve tekniğin ilerlemesine komünizmin maddi-teknik temelini yaratmanın başlıca kaldırıcı gözüyle bakıyor ve üretimin komple mekanizasyonu ve otomasyonu yönünde ardıcıl adımlar atılmasını sağlamaya çalışıyor. Üretimin teknolojik temellerinde, işletme yönetimi biçim ve metodlarında, emeğin içeriğinde ve karakterinde nitel değişimler sağlanıyor; bu değişimler de kol ve kafa emeği arasındaki sınırların giderilmesine yol açıyor.

Bütün bunlar, XXIV. Kongrece belirtildiği gibi, bilimdeki etkinliğin yükseltilmesini, en yeni bilimsel-teknik ulaşımların yığınsal üretimde uygulanması için, endüstride yönetimin ve örgüt biçimlerinin yetkinleştirilmesi için en elverişli koşulların yaratılmasını ger

Sosyalist toplumun gelişme koşulları, bizi, bugün gerçekleştirilmekte olan sosyal-ekonomik tedbirlerin yalnız en yakın sonuçlarını değil, uzak gelecekteki sonuçlarını da dikkatle hesaplamakla görevlendiriyor. Bu, insandan ve çağdaş üretimden, toplumsal hayattan istenilen ve beklenenlerin süratle değişmesiyle bağlıdır. Şimdi gerek genel sosyal perspektifin bilimsel olarak belirlenmesi, gerekse üretimin ayrı ayrı kollarının, bilim ve kültürün gelişmesine, sosyal değişimlere, nüfus artışına ilişkin öngörülerin somut olarak saptanması, muazzam dönüşümlerin öncelikle insanın menfaatleri dikkate alınarak ve optimal ölçüde

kaynakların en rasyonel biçimde kullanılması giderek daha büyük bir ihtiyaç olmaktadır. Uzun vadeli bir halk ekonomisi gelişme plânının hazırlanması büyük bir önem kazanmaktadır.

Gelişmiş sosyalizmin objektif koşulları, toplumsal gelişmeyi plânlama çerçevesinin bir hayli genişletilmesi ve bu plânlamanın hem ekonomik-kültürel, hem de sosyal yaşamsal karakterli problemleri kapsaması olanaklarını yaratmaktadır. Sosyal plânlama artık yalnız devlet organlarının sorunu değil, aynı zamanda geniş kamuoyunun, ayrı ayrı işletmelerin,

e gidermeyi

kurumların, bölgelerin, şehirlerin ve yörelerin işi haline gelmiştir. Bu plânlama, toplum hayatının her yanında yönetime giderek yeni yeni emekçi tabakalarının katılması bakımından, yığınların yaratıcı inisiyatifinin gelişmesi bakımından büyük olanaklar ihtiva etmektedir. Sosyal plânlama, üretimin yapılış ve örgütünde gerçekleştirilen değişimlere insanların peşinen hazırlanmalarına, daha iyi çalışma ve dinlenme koşulları yaratılmasına, yaşamın gerektiği gibi örgütlenmesine imkân vererek büyük bir etkinlik gösteriyor. Gelişmiş sosyalizm aşamasında, sosyal plânlama, toplumsal hayatın bilimsel olarak yönetilmesinin olağanüstü önem taşıyan organik bir parçası olur.

İktisadi eylem ölçülerinin durmadan genişlemesi, bilimsel-teknik devrimin gelişmesi, doğal çevre ile bilimsel temele dayanan plânlı bir karşılıklı etki sağlanması problemini ortaya koyar. Temiz hava, temiz su, bitye (1) ve diresin (2) korunması, yeşil alanların genişletilmesi hususlarının tümü, hem insanın normal yaşamı, hem de iktisadi kuruluş için gerekli

lara hizmet etmesi gereken doğal kaynaklara titiz bir özen gösterilmesini güven altına alacak büyük devletsel tedbirleri ancak sosyalizm gerçekleştirebilecek güçtedir. Bu sorun, SSCB Yüksek Sovyeti'nin 1972 Eylül toplantı döneminde geniş ölçüde görüşülmüş ve Yüksek Sovyet özel bir kararname çıkarmıştır. Bu kararname ile öngörülen tedbirler, gereken somut hukuki yönergeler ve eğitsel çalışmalarla da desteklenmektedir.

4. Gelişmiş sosyalizm koşullarında çözümüne çalışılan sorunlar, toplumsal ilerlemenin bütün sosyal-politik ve ideolojik yönleriyle sıkı sıkıya bağlıdır.

İşçi sınıfı, kolhozcu köylüler ve halk aydınları toplumumuzun sosyal yapısının temeliydiler ve temeli olarak da kalmaktadırlar. Bu sosyal yapıda köklü nicel ve nitel değişimler gerçekleştirilmektedir. 1939 yılında, işçiler (aileleriyle birlikte) genel nüfusun % 33,5'i; kooperatifleşmiş zanaatçılarla birlikte kolhozcu köylüler nüfusun % 47,2'si kadardı; kendi başlarına çalışan köylülerle kooperatifler dışında kalmış zanaatçılar da nüfusun % 2,6'sını meydana getiriyorlardı. 1972 yılı verilerine göre, nüfusun % 59,8'i işçilerden, 19,3'ü kolhoz üyesi köylülerden zanaatçılardan oluşmaktadır; geri kalanı da emekçiler ve aydınlardır.

Sosyalist toplumun yönetici sınıfının — işçi sınıfının — bilinç düzeyinin, genel ve meslek kültürünün yükselmesiyle, onun emeğinin ve toplumsal-politik eyleminin etkisi ve hayatın her alanında örnek olma gücü artmaktadır.

Emeğiyle gittikçe sanayi üretimi koşullarına yaklaşan kolhozcu köylüler, işçi sınıfının ideallerini günden günden daha iyi kavramakta ve benimse-

(1) Lâtincesi flora: Bir bölgede yetişen bitkilerin tümü.

(2) Lâtincesi fauna: Bir bölgede yetişen hayvanların tümü.

mektedirler. Gelişmiş sosyalizm koşullarında işçi sınıfı ile kolhozcu-köylüler arasındaki birlik daha da güçlenmekte ve yeni bir içerik kazanmaktadır.

Ha

doğrudan doğruya üretim gücü haline gelmesi, işçi sınıfı ile organik biçimde bağlı mühendis-teknisyen kadrolarının süratle artması sonucunu doğuruyor. Komünist toplumun mânevi kültürünü oluşturan sanatçı aydınların görüşleri ve düşünsel mevzileri de, işçi sınıfının idealleriyle gittikçe daha yakın bir uyum gösteriyor.

Bununla ilgili olarak, bir başka önemli nokta üzerinde de dikkatle durmamız gerekiyor. Gelişmiş sosyalizm koşullarında, birçok bakımdan kolhozcu köylülerin ve aydınların işçi sınıfına daha fazla yaklaşmalarını belirleyen süreçler aktif bir gelişme göstermektedir. Emekçi sınıflar ve sosyal gruplar, yaşama koşullarında, öğrenim ve kültür düzeylerinde bir hizaya gelmektedirler. Böylelikle, yeni enternasyonal insan topluluğu sıfatıyla Sovyet halkının ortak menfaat ve ihtiyaçları, sosyal psikoloji ve dünya görüşü çizgileri oluşmakta ve ağır basmaya başlamaktadır. Bu süreçlerin daha ileri doğru başarıyla geliştirilmesi, yeni olguların dikkatle tahlil edilmesini, bilimsel-teknik devrimin bugünkü işlemlerinden, sosyal değişimlerin hızlanmasından doğan problemlerin doğru biçimde, Marksçı-Leninci tutumla çözülmesini gerektirmektedir.

Gelişmiş sosyalizm, halklar arasında ekonomik, bilimsel-teknik ve kültürel işbirliğinin kökleştirilmesi ve her bakımdan geliştirilmesi için yeni olanaklar açmaktadır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin 50. kuruluş yıldönümünün kutlanması, memleketimizde ulusal sorunun çözümünün evrensel-tarihi önemini elle tutulurcasına göstermiş ve Komünist Partisinin yönetimi altında bütün SSCB halklarının ulaştıkları büyük başarıları gözler ön

komple plânlı sosyalist iktisat uygulaması gerçekleştirilmektedir. Bu uygulama, Birliğimiz içinde bütün ulusların ve halk gruplarının gelişmesi için eşit maddi olanaklar sağlamakta, komünizmin maddi-teknik temelini kurmasında hepsinin ortak menfaatlerini perçinlenmektedir. Sosyalist ulusların kalkınma, gelişme ve tedricen yakınlaşmaları, toplumsal işbölümünün daha fazla kökleştirilmesi, üretimde ihtisaslaşma ve kooperatifleşmenin, cumhuriyetler-arası ilişkilerin, bilim ve kültür ulaşımları değiş tokuşu ve kadro mübadelesinin güçlendirilmesi koşullarında emekçilerin enternasyonal eğitiminin rolü artmaktadır. Sosyalist enternasyonalizm prensipleri, sosyal ilerlemeyi, bütün ulusların komünizm yolundaki hareketlerini hızlandırmanın güçlü kaldıracıdır.

Toplumun sosyal-politik ve ideolojik birliğini daha fazla sağlamlaştırmak, gelişmiş sosyalist toplum için bir yasallık gereğidir. Bu temel üzerinde Sovyet genel halk devletinin güçlendirilmesi, sosyalist demokrasiyi yetkileştirme ve geliştirme çabalarıyla sıkı bir diyalektik birlik içinde sağlanmaktadır.

Tüm parti ve devlet politikasının ana hedefi, insan adına, onun selâmeti adına sosyalist gelişmenin bilimsellik, yönetilmesi, komünizm kuruculuğu boyunca İnsanlık prensiplerinin hayata geçirilmesidir. Gelişmiş için, sadece bütün yurttaşların henüz zaferiyle gerçek hukuki eşitliği değil, aynı zamanda emekçilerin sosyal haklarının daha geniş ölçüde maddi garantilerle güvence altına alınması da karakteristik bir çizgidir. Ve bu cümleden olarak, tamamiyle garantilenmiş olan çalışma hakkı, Sovyet insanına, kendi eğilim ve menfaatlerine göre uğraşı seçebilmesi için gittikçe daha elverişli olanaklar açmaktadır. Eğitim-öğretim ve sağlık alanlarında çalışmalar iyileştirilmekte, ihtiyarlık yardımları artırılmakta, emekçilerin ve ailelerinin dinlenmeleri daha çekici ve özlü bir nitelik kazanmaktadır.

SBKP Sovyet toplumunda politik örgütlenmenin tusu olan sosyalist demokrasinin işleyişini iyileştirmek, emekçilerin haklarının tamamiyle gerçekleşmesini sağlamak için daimi bir özen göstermektedir. Bu maksatla, yersel sovyetlerin çalışmaları daha da canlandırılmakta, fonksiyonları genişletilmekte, yürütme organlarının larına hesap vermeleri prensipi daha geniş ölçüde uygulanmakta, bunların seçmenler karşısındaki sorumlulukları artmaktadır. SSCB Yüksek Sovyeti tarafından geçenlerde kabul edilen Halkvekilleri Statüsü Kanunu bunun bir örneğidir. Devlet dairesi ve kurumlarının çalışmalarında düzenlilik, uygunluk ve kültür düzeyi yükseltilmekte, sosyalist demokrasiye aykırı davranış belirtilerine, bürokratik tahriflere, yığınların ihtiyaç ve menfaatleri konusunda dikkatsizliklere karşı kesin bir mücadele yürütülmektedir. Halk kontrolü organları, sendika birlikleri ve Komsomol gibi yığınsal emekçi örgütleri toplum hayatında eylemsel bir rol oynamaktadır.

Sovyet devleti sınıfsal karakterini yitirmiş değildir; zira bu devlet birbirine dost sınıfların işçi sınıfı yönetimindeki politik örgütüdür ve proletaryanın tarihsel amacını, yani sınıfsız, komünist toplumu kurma amacını gerçekleştirmektedir.

Tarihsel laştırma yolunda reel garantiler sağlandığı takdirde, bu devrimden doğan eyleminde iktisat siyonlarının belirli bir rol oynadıklarını göstermektedir. Komünist partisinin objektif toplumsal yasallıklar temeline dayanan yönetimi sayesinde, memleketimizde yönetim mekanizmasının gelişmesi, Batı'nın bilimsel-teknik ilerleme için kaçınılmaz pahasına değil, toplum yönetiminin bilimsel temellerini sağlamlaştırma, toplum ve devlet işlerine emekçilerin gittikçe daha geniş ölçüde katılmalarına imkân verme yoluyla sağlanmaktadır.

Devlet egemenlik organlarını tedricen toplumsal özyönetim organlarına dönüştürme işi, komünizmin kuruluşu ve sosyalist demokrasinin geliştirilmesi süreci içinde gerçekleştirilecektir. Tüm toplumun örgütsellik derece-

sinin yükselişi, kaçınılmazlıkla, insan komünizmin karakterini belirleyecektir.

Sosyalist gelişmenin objektif eğilimleri, Batı'da girişilen anarşist düşünceleri diriltme deneylerinin (J. Ellul vb.) tutarsızlığını ortaya koymaktadır. Bu deneyler, emperyalist bürokratik devlet makinesinin egemenliğine karşı bir küçük burjuva tepkisi olarak açıklanmak istense bile, yine temelden yoksundur; çünkü toplumsal ilerleme problemlerini doğru biçimde anlama ve çözme yolundan sapma anlamına gelmektedir. Hepsinin özü ve amacı da, örgütsüz bireyler yığılmasını genellikle «hür toplum»un ifadesi olarak göstermektedir. K. Marks daha Bakunin'le tartışmasında bunun böyle olduğunu gösterir. Anarşistlerin lideri Bakunin'in gelecek toplumda «yönetilenler olmayacağı» yolundaki iddialarına karşılık, Marks, toplum yönetimini ortadan kaldırmayı öngören fikrin bütün gericilik ve hayalperestliğini ve sosyalist devrimin zaferinden sonra sebep olacağı önemli zararı bütün açıklığıyla belirtir. Ve hemen ilâve eder: «Şüphesiz ki, sınıfsal devletin kaybolmasından sonra, ortada, sözün şimdiki anlamıyla devlet de kalmıyacaktır...» (3) Fakat bu, devletin yönetim fonksiyonlarının ortadan kalkacağı demek değildir; bu fonksiyonlar, değişen ekonomik ve sosyal koşullara göre biçim değiştirecek, başkalaşacaktır.

5. Herkese sosyal bakımdan yarın tam bir güven sağlamakla kalmayıp, sosyalist demokrasinin de gittikçe daha yüksek düzeye çıkarıldığı gelişmiş sosyalizmde, insanların toplumsal bilinçlilik derecesinin ve iç olgunluğunun, öğrenim ve kültür düzeyinin rolü de bir hayli artmaktadır. Hele bilinçlilik derecesi, toplumun yaşam tarzını doğrudan doğruya düzenliyen ve gücü giderek artan bir etken olmaktadır.

minin etraflı bir tahlilini yaparak, bunun başlıca doğrultularını, en etkin biçim ve yöntemlerini belirledi. Gelişmiş eğitim çalışmalarının özü, geniş emekçi yığınlarının bir komünist dünya görüşü edinmelerini sağlamak, onlara emeği şeref ve şan sorunu sayma komünist tutumunu aşılaktır. Sosyalist yığınların devrimin kazanımlarını savunma ve uyardırma, emek konusunda maddi teşvik unsurlarının yanısıra manevi unsurların rolünü de artırmakta, ve sosyalist yarın için yüksek ve etkin fonksiyonlarının, yönetimin kapsıyan bir ölçüye varmaktadır. Bu yarışma içinde, komünist topluma özgü emeğin, Sovyet insanlarındaki yüksek ahlâki çizgileri gittikçe daha iyi belirlemektedir. SBKP bu eğilimleri bilhassa dik-kate almakta, öncü tecrübeyi genellemekte, ilerletmekte, geniş ölçüde yaymak için mücadele etmektedir.

Parti XXIV. Kongresi kararlarına dayanan SBKP Merkez Komitesi, kabul ettiği birçok belgelerle, emekçi yığınlarının politik alanda ve emekteki aktifliğini daha fazla yükseltmenin, onları komünist ahlâk prensipleri gere-

(3) K. Marks, F. Engels, Eserleri, c. 18, s. 616.

ğince eğitmenin somut yollarını ve şimdiki komünizm kuruculuğu aşamasının ortaya çıkardığı yeni istemler olarak yönetici kadrolardan beklenen hizmetleri belirledi. Bir yandan da, kadro eğitimini iyileştirmek, yetişmiş kadroları mevcut bilgilerini tazelemek üzere yeniden eğitmek, hepsini ekonomi kurslarından geçirmek için gereken tedbirler alındı.

Komünizmin kuruluşu, emekçilerde yeni bir mâneviyatın, kendi memleketlerinin efendisi olma duygusunun, bulundukları işletmenin, dairenin, yapının, kolhozun ve sovhozun çalışması hususunda sorumluluk yükümü hislerinin oluşmasına yol açmaktadır. İşte Sovyet toplum hayatının bütün alanlarındaki sürekli iyileşme ve yetkinleşmenin önemli kaynağı da burada gizlenmektedir.

Emekçi yığınlarının inisiyatifleri, değerli önerileri toplum hayatında, devletin ve toplumsal örgütlerin eyleminde gözönüne alınarak gerçekleştiriliyor. Öncü tecrübenin propaganda edilmesinde basın, radyo ve televizyon büyük bir rol oynuyor. Kamuoyu yetersizlikler ve kusurlarla mücadeleye yöneltiyor. Ve bütün bunlar yığınsal propaganda sisteminin eylemsel demokratizmini dile getiriyor.

Gelişmiş sosyalizm koşulları, toplum hayatında komünist ahlâk ve mâneviyatının oynadığı rolün artmasına yardım ediyor. Memleketimizde, insan ruhunu yozlaştıran ve ona bireycilik aşılıyan özel mülkiyetçilik psikolojisinin objektif kökleri kazanmıştır. Toplumsal menfaatler çağdaş Sovyet insanı için hayati bir önem kazanmıştır. Fakat yeni ahlâk prensip ve normlarının yerleşmesi otomatik biçimde oluvermez. Parti, ailede, okulda ve iş hayatında benimsenen ve günlük yaşamın atmosferini belirleyen komünist ahlâk prensiplerinin kökleşmesi için sürekli bir çaba harcamaktadır. Toplumumuzun ilerici güçlerinin bu yöndeki aktif çalışmaları, elbette olumsuz belirtilere ve hertürlü kültürsüzlüğe karşı yürütülen mücadelenin şiddetlenmesine yol açmaktadır.

Memleketimizde insanın olumsuz davranış belirtilerinin azami ölçüde sınırlandırılması için gereken reel koşullar yaratılmıştır. Bu cümleden olarak, bir yandan emekçilerin mânen dolgun, özlü ve ilginç bir hayat sürmeleri için, ihtiyaçlarının daha tam olarak karşılanması için yeni olanaklar yaratılmış, öte yandan da bizzat yığınların kültür ve ahlâk düzeyi yükseltilmiştir. Parti, halkın maddi refahının artırılması ve mânevi yükselişi davasını, komünizmin kuruluşu yüce hedeflerine ulaşmak, sosyal ilerleme ve kültürde yeni mevziler elde etmek üzere yığınların seferber edilmesi dâvasıyla organik birliği içinde ele almaktadır. Bugünkü ödev, Sovyet insanının fikir potansiyelini, yeni toplumun mânevi zenginliklerini durmadan artırmaktır. Yığınların kültüründe ne kadar yüksek bir politik bilinçlik düzeyine ulaşırsa, komünizmin kuruluşu süreci o kadar daha başarılı bir gelişme gösterecektir.

Gelişmiş sosyalizm, emekçilerin önünde, insan kültürünün yüksek ulaşım-
larını benimsemeleri için gitgide daha büyük olanaklar açmaktadır.

SBKP'nin politikası, bütün emekçilerin, gerek Sovyet, gerekse dünya edebiyatı, plâstik sanatları, sinema ve tiyatrosunun en iyi eserlerini anlayıp zevk almalarıyla yetinmeyip, aynı zamanda harikulâdelik, doğruluk, aydınlık dünyasıyla temasın Sovyet insanları için organik bir ihtiyaç haline gelmesini sağlama hedefine yöneliktir. Memleketimizde geniş bir örgü meydana getiren klüpler, kültür sarayları, halk tiyatroları, sanat stüdyoları, kütüphane

ediyor. Bu politika günden güne olumlu sonuçlar veriyor. Ve biz, Sovyet insanının mânevi-estetik ve kültürel-teknik düzeyinin kuşaktan kuşağa nasıl yükseldiğini, onun daha çok bilgi edinme merakının nasıl arttığını ve hayatın da nasıl daha dolgun bir anlam ve içerik kazandığını elle tutar-casına görüyoruz.

Memleketimizde, yüksek komünizm ideallerini yığınlar arasına götürmeye araç olan ve toplumsal ilerlemeye hizmet eden sosyalist edebiyat ve sanatın etkisi durmadan artıyor. Partinin kararları, komünizm kuruluşunda edebiyat ve sanatın rolünü daha fazla güçlendirmeyi, fikir yapısı ve sanat değeri daha yüksek eserler yaratılmasını teşvik etmeyi hedef tutuyor. Parti, sanatçının yaratıcı araştırma ve çalışmalarını her bakımdan teşvik ediyor ve aynı zamanda onun da belirli sistemleri yerine getirmesini bekliyor. Bizim anladığımız gerçek yaratıcılık özgürlüğü, bir zamanlar yaratıcılık sürecine «karışmazlık» gibi hileli bir şiar altında propaganda edilen gerici fikir ve düşük kaliteli eserler yayma serbestliği değil, ilerici olan, emekçilerin hayati menfaatlerine, komünizm kuruluşu amaçlarına, dünya kültürünün en iyi demokratik geleneklerine uygun düşen her şeyin hayatımızda yer edebilmesi için en elverişli koşulların yaratılması ve bu olanakların değerlendirilmesidir. Gelişmiş sosyalizm toplumunun gerçekleştirdiği dâvaların ve sosyal değişimlerin ölçü ve yönetmenlik rolünün, teorik düzeyinin durmadan yükseltilmesini gerektiriyor. Bunu, yürürlükteki süreçlere bilimsel bir anlam ve özlük verme, perspektifleri tam olarak belirleme ve yeni toplumun objektif yasallıklarını derinlemesine tahlil etme gerekliliği şartlandırıyor. Parti, bu tahlile ve komünizmin kuruluşu tecrübesini genellemeye dayanarak, daha sonraki gelişme strateji ve taktiğini işlemektedir. Partinin rolünün giderek artması, artık daha karmaşık bir nitelik ve tarihsel ölçüler alan yeni ödevlerin çözümü için, toplumumuzun bütün sınıf ve sosyal tabakalarının, tüm halkın, bütün ulusların ve halk gruplarının, bütün kuşakların ihtiyaç ve menfaatlerinin pratik politikada bilimsel olarak dile getirilmesi için yığınların seferber edilmeleri gereğine bağlıdır.

O halde, gelişmiş sosyalizm aynı zamanda partinin eyleminde yeni bir aşama anlamına gelmektedir. Partinin izlediği politika, objektif koşulların olgunlaşmasının belirlendiği ve hayatın ortaya koyduğu istemleri ve gerekleri yansıtmaktadır. Bununla birlikte, partinin doğru politikası sosyal ilerlemenin hızlanmasını sağlamakta, ilerici olan her şeyin önünde geniş

ufukları açmakta, komünizmin kuruluşu sorunlarının başarıyla çözülmesi, SBKP Programı'nın hayata geçirilmesi için yığınları örgütlemektedir.

Parti, bu yolda, kendi çalışma biçim ve yöntemlerini yetkinleştirmeye, parti iç hayatına ilişkin Leninçi prensip ve normları geliştirmeye, yığınlarla bağlantıyı artırmaya, kendi saflarında birliği sağlamlaştırmaya, bütün örgütlerinin savaşkanlık ruhunu ve sorumluluk duygusunu yükseltmeye çalışmaktadır. Yurdumuzda komünist adını almak şereftir, fakat bu ad birçok ödevler de yükler. Lenin partisinin geleneklerinde sorumluluk duygusunun, örgütlülük ve bilinçli disiplinin yüksek bir yeri vardır. Emekçi halkın öncüsü olmak, uzağı iyi görmeyi, ulaşılanı objektif olarak değerlendirmeyi, yeni ödevlerin çözümü için optimal yollar bulmayı, yığınları peşinden çekip götürme gücüne sahip olmayı, tarihin yoklamasından geçmiş

geçirmeyi gerektirir. Parti, devrimci teorinin, toplumsal bilimlerin bundan böyle de geliştirilmesine, kadroların Marksist-Leninist eğitiminin daha da iyileştirilmesine, komünizm ideallerinin propaganda edilmesine ilkesel bir önem vermektedir. Biz anti-komünizmle, burjuva ve küçük burjuva ideolojisiyle, şovinizm ve milliyetçilikle, Marksizm-Leninizmin revizyonistçe tahrifiyle uzlaşmaz bir mücadele yürütmeyi de ödevimiz saymaktayız.

Marksist-Leninist partiler arasında, sosyalist ülkeler arasındaki karşılıklı

için kutsaldır. Sovyet insanları sınıfsal dayanışma ve kardeş halklarla dostluk ruhunda eğitilmektedir. Kardeş sosyalist ülkelerin işbirliği gitgide derinleşen çok yönlü bir nitelik almaktadır. Sosyalist ülkelerin ekonomik entegrasyonu (bütünleşmeleri) süreci giderek hızlanıyor. Şu veya bu sosyalist ülkede, ardıcıl bir Marksist-Leninist politika uygulama enternasyonal kardeş dostluğunu sağlamlaştırma yoluyla yüksek bir ekonomik, bilimsel-teknik ve sosyal gelişme düzeyine ulaşılması, sosyalizmin bir bütün olarak daha ileri gelişmesine, bu ülkelerin her birinde sosyalist dönüşümlerin gerçekleştirilmesi davasına hizmet etmektedir. Sosyalist ekonomik bütünleşme, sosyalist ülkelerin her birinde ve tümüyle sosyalist sistemde üretici güçlerin gelişme hızının artırılmasına yöneltilmiş olup, üretimin yapısal karakterinin pekiştirilmesi, etkinliğinin yükseltilmesi, uluslararası işbölümünün üstünlüklerinden yararlanılması için elverişli koşullar yaratmaktadır. Bu bütünleşme EYK üyesi ülkelerin ekonomik gelişme düzeylerinin bir hizaya getirilmesine ve dünya ekonomisindeki durumlarının sağlamlaşmasına yardım etmektedir.

Gelişmiş sosyalizm, komünizm yolunda bir aşama olmak sıfatıyla, sürekli ev kesintisiz bir sosyal ilerlemeyi güven altına alarak, yeni toplum düzeninin olanaklarını gittikçe daha tam ölçüde ortaya çıkararak, maddi ve mânevi hayatın alabildiğine gelişmesini sağlıyarak, dünya toplumsal süreçleri üzerinde durmadan artan bir etki yapmakta, yüzyılımızın problemlerine pratik cevaplar vermektedir.

Yeni düzenin sosyal tabiatını yansıtan halkların enternasyonal kardeşliği, özgürlük ve barış kutsal şiarları sosyalizm bayrağında yazılıdır. Sosyalist fikirler, halklar arasında dostluk, bugün uluslararası gelişmenin reel etkenidir ve gitgide aktifleşerek çok uluslu yığınları peşinden çekip götürme gücüdür.

Marksist-Leninist politik hattı kesinlikle ve sistemli olarak

ilişkilerin temeli olan proletarya enternasyonalizmi prensipleri b

«Komünist Partisi Manifesti» bundan 125 yıl önce yayımlanmıştı. Karl Marks ve Fridrih Engels tarafından yazılan bu eser şöyle sona eriyordu: «BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİNİZ!»

İnsanlığın kurtuluş programı

Albert Norden

Karl Marks, Fridrih Engels'le birlikte yazdığı «Komünist Partisi Manifesti»ni, 1848 yılının başlangıcında basına verdiği zaman, Komünistler Birliği İkinci Kongresi'nin en önemli bir ödevi yerine getirilmiş bulunuyordu. İşçi sınıfının enternasyonalizm mevzilerinde yer alan bu ilk devrimci örgütünün oluşma süreci, programının hazırlanmasıyla tamamlanmış oluyordu.

«Manifest»in ortaya çıkması Alman işçi sınıfı ve dünya proletaryası tarihinde bir dönüm noktası oldu. Ve işte, onun açıklığa kavuşturduğu fikirler, 125 yıldır, bütün dünya işçilerine kılavuzluk etmekte, kapitalist sömürünün, ezgi ve harplerin lâbirentlerinden çıkış yollarını göstermektedir. «Manifest», işçi sınıfının – hem iktidara geçtiği ülkelerde, hem de kurtuluşu için savaş yürüttüğü memleketlerde – yolunu aydınlatan bir eylem programıdır. Marksizmin şarkılarının şarkısı olan «Manifest» kadar büyük toplumsal etki yapabilen başka bir eser yoktur diyebiliriz.

«Komünist Partisi Manifesti»nin eşsiz tarihsel etkisi şu gerçeğe dayanmaktaydı: İnsanlığın gelişmesini belirlemekle yükümlü olan işçi sınıfı, devrimci görevini ilk defa bu eserle cümle âleme duyuruyordu. Bu görev, insanın insanı sömürmesine son vermek ve sınıfsız, çatışmasız, gerçekten insancıl bir toplum yaratmaktır. «Manifest»te bu program, artık, insanlığın ebedi hulyasına değil, toplumsal gelişmenin yasallık ve eğilimlerini iyice tanıma temeline dayanıyordu.

Marks ve Engels tarafından yaratılan teori, yalnız ve yalnız, işçi hareketine sıkı sıkıya bağlanmak suretiyle somutlaşıp gelişebilirdi. Zaten işçi hareketinin de, gerçek bir devrimci harekete dönüşebilmesi için, bilimsel bir temele ihtiyacı vardı. Devrimci proletarya partisinin kuruluşunu ilân eden «Manifest» aynı zamanda, bilimsel komünizmle işçi hareketi arasındaki birleşmenin başlangıç noktasını teşkil ediyordu.

F. Engels, ömrünün son yıllarında şunu saptamıştır: İşçi hareketi içindeki her başarısızlık, «Manifest»teki fikirlerden sapmanın bir sonucudur; her başarı ise, bu fikirlere bağlılığın ve onları yaratıcı biçimde uygulamanın bir ürünüdür.

Sosyalist cephenin ve zamanımızdaki tüm devrimci güçlerin başarıları, «Manifest»in yaşama gücünü ve aktüelliğini ispat etmektedir. Vladimir İliç Lenin şöyle demiştir: «Bu küçük kitap, koca koca ciltlere değer.

Uygarlık dünyasındaki tüm örgütlü ve savaştı proletarya, bugün de onun fikirleriyle yaşamakta, onun fikirleriyle eylemde bulunmaktadır.» (1)

Yüce devrimci görev

İşçi sınıfının tarihsel görevi, «Manifest»te, materyalist tarih anlayışına, Marksist ekonomipolitığe ve proleter sınıf savaşının strateji ve taktiğine dayanılarak aydınlatılmıştır. Marks ve Engels, toplumsal gelişmenin yasalarını ve öncelikle, üretim ilişkileriyle üretici güçler arasında uygunluk yasasını, aynı zamanda kapitalizmin sosyal-ekonomik kuruluş yasasını tahlilleri sonucunda, kapitalizmin mutlaka çöküp gideceğini ispat etmişlerdir.

Burjuvazi, işçi sınıfının kişiliğinde kendi «mezarcısı»nı yaratır. Bu sınıfın devrimciliği ise, içinde yaşadığı kapitalist toplumdaki koşulların ürünüdür. Bu toplumdaki tüm maddi zenginliklerin yaratıcısı olan işçi sınıfı, üretim araçları mülkiyetinden uzaklaştırılmıştır. İşçi, kendi işgücünü kapitalistlere satmak zorundadır; her mal gibi, rekabetin ve pazardaki istikrarsızlığın zikzaklarına tâbidir. İşçiler, yalnız iş buldukları sürece, yani emekleriyle kapitali artırdıkları müddetçe varlıklarını sürdürebilirler. İşte bu yüzden ki, kapitalist toplumdaki işçiler yarınlardan emin değildirler ve bu güvensizlikleri durmadan artar.

Burjuvazi, bugün de, işçilere normal bir yaşayış garantisi edebilecek durumda değildir. Gittikçe daha fazla geliştirilen – ekstansif ve entansif – sömürü biçimleri, emek eylemini, yaratıcı özünden ve anlamından yoksun edip, yabancılaştırmaktadır.

Marks ve Engels, işçi sınıfının, burjuva toplumunu ortadan kaldırmaya ve insanca yaşanması bir toplumu kurmaya yetenekli biricik sınıf olduğu gerçeğini keşfetmişlerdir. Çünkü o, burjuva toplumundaki bütün sınıflar içinde, kapitalist sistemin ortadan kaldırılmasında en fazla menfaati bulunan, en dinamik, en yoğun, en örgütlü ve en disiplinli sınıftır. İnsanlık tarihinde dönüşümler yapmakla görevli en büyük güç odur.

«Manifest»te, bu tarihsel dönüşümleri hazırlama ve gerçekleştirme aşamaları şöyle belirtilmiştir: Komünist partisinin yönetiminde proletaryanın başına buyruk siyasal hareketini meydana getirmek; nihai amacı – yani politik iktidarı ele geçirme amacını – gözden uzak tutmamak şartıyla günlük menfaatler uğrunda savaşmak; burjuva egemenliğini devirmek, kapitalist üretim ilişkilerini ortadan kaldırmak ve geçmişin kalıntıları olan fikir ve görüşlerden bilinçleri arındırmak.

İşçi sınıfı, kendisini kurtarmak suretiyle, aynı zamanda gitgide daha fazla burjuvaziye bağlı hale gelen, malını, mülkünü kaybeden ve yedek sanayi emek ordusu durumuna giren diğer sınıfları ve emekçi tabakalarını da kapitalist sömürsünden kurtarmış olur.

(1) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 2, s. 10.

İşçi sınıfı, zamanımızda, sosyalist toplum kuruculuğunu başarıyla gerçekleştiren, ulusal ve ırksal eşitsizlik ve ezgiyi de ortadan kaldırmış olmaktadır. Ve bu yüzden, anti-emperyalist mücadelenin yönetici gücü olması ve geniş emekçi yığınlarını kendi çevresinde birleştirmesi doğal bir şeydir.

Emperyalizmin kayıtsız-şartsız hükümleri olduğu zamanlar çoktan geçmiştir. Onun canavar karakteri ve saldırganlık amaçları değişmemiş olmasına rağmen, dünya sosyalist sisteminin varlığı ve gelişmesi, uluslararası kuvvetler oranını barış ve sosyalizmden yana değiştirmiştir. Sosyalist toplumun gerçekleştirmekte olduğu işler, bu yeni toplumsal düzenin büyük olanaklara ve sosyal ilerleme kaynaklarına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Sosyalist toplumun politik ve ekonomik gücü durmadan artmakta ve bu artış, dünya devrim süreci üzerinde çözümleyici etkiler yapmaktadır.

Burjuva ideologları, «Manifest»teki fikirlerden korkmakta ve bundan dolayı da, onları tekrar tekrar, sözümona «incelemekte»dirler. Oysa, Marks ve Engels'in elde ettikleri sonuçlar ve öngörülerin «eskidiklerini» ve «zamanını geçirdiklerini» «ispat etmek» için girişilen sayısız çabalar, tarih tarafından boşa çıkarılmıştır. Bilimsel komünizme ve onun meydana gelişini ilân eden belgeye («Manifest»e) karşı durmadan artan candan ilgiyi saptırmak amacıyla, son zamanlarda, kapitalizmin «yenileştiği», «sosyal partnörlü refah devleti»ne dönüştüğü ileri sürülüyor ve bu masalın bol bol reklâmı yapılıyor. Ama, bu iddia, günlük hayatın gerçekleri ve emperyalizmin gelişme eğilimleriyle tam bir çelişki halinde bulunuyor.

Bilimsel-teknik devrim koşulları içinde, emek hızla toplumsallaşıp yoğunlaşıyor; üretim ve sermayenin yoğunlaşma ve merkezleşmesi ise görülmelik ölçüler alıyor. Sermaye birikimi ile birlikte işçi sınıfı da artıyor. XIX. yüzyılın ortalarında dünya proletaryasının sayısı 10 milyon, XX. yüzyılın başlarında 30 milyon kişiydi; şimdi ise dünya işçileri saflarında yüz milyonlarca insan birleşmiştir. Burjuva ideologlarının, işçi sınıfının «ortadan kalkmak üzere olduğu» hakkındaki iddiaları, bu rakamların ortaya koyduğu gerçekleri kabaca çiğnemekten başka bir şey değildir, ya da toplumsal gelişme yasalarının ölüme mahkûm ettiği sömürücülerin hayal ettikleri şu umudun açıklanmasıdır: İşçi sınıfı «ortadan kalkarsa», bunun doğal bir sonucu olarak, onun devrim yoluyla kurtuluşu gereği ve sosyalizmi kurma zorunluğu da ortadan kalkmış olacaktır.

Kapitalist ülkelerdeki emekçilerin çetin mücadeleleri ve gerçekleşen sosyalizmin güçlü bir örnek olarak gelişmesi, emperyalist burjuvaziyi bazı tavizlerde bulunmaya, üretim güçlerinin gelişmesiyle artan kârlarından küçük bir kısmını emekçilere vermeye zorlamış, bu suretle işçi sınıfının maddi refahı bir dereceye kadar artmıştır. Bu durumun spekülâsyonunu yapan kapitalizmin övücüleri, zamanımızda işçi sınıfının «burjuvallaştığını» ve artık Marks ve Engels'in söz konusu ettikleri proletarya ile hiçbir ortak yanı bulunmadığını, bugünkü işçi sınıfının burjuva toplumunun refahı git-

tikçe artan bir sınıfı haline geldiğini, «Manifest» zamanındaki proletaryanın ise bellibaşlı geçim kaynaklarından yoksun en yoksul bir sınıf olduğunu ileri sürüyorlar. Oysa, Marksızmin kurucuları, proletaryanın sosyal-ekonomik durumunu tahlil ederek şu sonuca varmışlardır: İşçi sınıfı, bütün maddi değerlerin yaratıcısıdır ve toplumsal servetten, en iyi hallerde, bir mal olan işgücü değerinin karşılığını alır. Bu durum, kapitalist ülkelerde, XIX. yüzyıldan beri değişmemiştir. Öte yandan, üretim araçlarının sahipleri olan bir avuç büyük kapitalist ise, muazzam zenginlikleri ellerinde toplamışlardır. Örneğin, Federal Almanya'da üretim araçlarının yüzde 70'i halkın sadece yüzde 1,7'sinin elindedir. Yalnız bu delil, «uyumlu toplum», «halk kapitalizmi» vb. iddialarının demagojiden başka bir şey olmadığını ispata yeterlidir.

Emekle sermaye arasındaki barışmaz çelişki, proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf savaşı, bugün de, 125 yıl önceki gibi, kapitalist ülkelerdeki sosyal ve politik hayatın özünü teşkil etmektedir. «Grev» sözcüğü, burjuva toplumunun günlük hayatında hâlâ kullanılan kelimeler arasındadır. 1960-70 yılları arasında kapitalist dünyasında 583 milyon emekçi grevlere katılmıştır. 1971-72 yıllarında grev hareketi daha da genişlemiştir. 1970'teki grevçilerin sayısı 65 milyonken, 1971'de 70 milyona çıkmıştır. İşçi sınıfının sanayi kesimi, memurlar ve diğer emekçiler üzerinde gittikçe daha etkili olmakta ve bunlar da proletaryanın mücadele biçimlerini benimsemektedirler.

Siyasal isteklerin de ortaya konduğu grevler ve diğer yığınsal eylemler sürecinde işçi sınıfının devrimci güçleri oluşuyor. Burjuvazinin, ekonominin politikleşmesini önleme çabaları hiç bir sonuç vermiyor; politika, artık fabrika kapıları önünde durdurulmıyor. Örneğin, Federal Alman Cumhuriyeti'nde, işletmelerde politik toplantıları yasak eden bir «Fabrika Tüzüğü» kanunu kabul edilmiştir. Fakat, Federal Alman Cumhuriyeti'yle Sovyetler Birliği ve Polonya Halk Cumhuriyeti arasında imzalanan antlaşmaların onaylanması için yürütülen mücadeleler sırasında, bu ülkedeki birçok büyük fabrikada, Hristiyan Demokrat ve Hristiyan Sosyal Partilerinin politikasına karşı grevler ve birçok protesto gösterileri yapılmıştır. Bu olaylarda Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin etki ve örneği büyük bir rol oynamaktadır. Çünkü Alman Demokratik Cumhuriyetinde işçiler politik sorunları fabrikalarda incelemekte, başka ülkelerde özgürlükleri için savaşan emekçilerle dayanışma mitingleri yapmaktadırlar.

Bütün bunlar, sınıf savaşının her zaman politik savaş olduğunu belirten «Manifest»i bir daha doğrulamaktadır. Emekçilerin ekonomik ve politik istekleri arasındaki bağrıntı gitgide daha fazla güçlenmekte ve emekçilerin her sosyal kazanımı, tekeli sermayenin mevzilerini zayıflatmaktadır.

Bir bütün olan hareketin temsilcileri

İşçi hareketinin harpten sonraki başarıları ve her şeyden önce, onun ürünü olan dünya sosyalist sisteminin kurulup gelişmesi, Marksist-Leninist partilerinin yönetimi altında sağlanmıştır. İşçilerin ekonomi, politika ve ideoloji alanlarındaki eylemlerini yalnız bu partiler birleştirip yöneltebilmişlerdir.

Burjuva ideologlarıyla revizyonistler, Marks'ın, proletaryanın kendi partisinin yöneticiliği olmadan, kendiliğinden kurtulacağına inandığını ve öncü bir parti kurulması fikrini hiç bir zaman geliştirmedığını iddia edip dururlar. Bunlar, Marks ve Engels'le Lenin arasında bu konuda bir çelişki bulunmasını pek isterler. Oysa, işçilerin bilimsel programlı başınabuyruk politik partilerinin kurulmasını bir zorunluk sayan görüş, «Manifest»'in ana fikridir. Marks ve Engels, şu gerçeği ortaya koymuşlardı: Bilimsel komünizmin tepelerine ulaşmaya kadar, ilk zamanlarda işçi sınıfının yalnız en ileri kesimi bu düzeye yükseltebilir. Bu öncülerin görevleri, kendi sınıfına yol göstermek, proleter bilincini aşılacak ve onu sınıf savaşına yöneltmektir.

İnsanlık tarihinde çok kısa bir devre olan 125 yıllık dönem, şu kesin sonucu vermiştir: Hiç bir teori, komünist partisinin ilk programı ölçüsünde dünya üzerinde devrimleştirici bir etki yapmamıştır. İlk zamanlarda komünist hareketi birkaç yüz kişiyi kapsıyordu. Şimdi ise, elli milyondan fazla insanı saflarında birleştirmektedir. Metternikler, krallar, «kutsal ittifak»lar, Almanya'da anti-sosyalist kanunlar ve faşist cellâtlar çoktan tarihin lağım çukuruna atılmışlardır. Oysa komünistler – zindanlara atılan, iftiraya uğrayan, yok edildikleri, köklerinin kazındığı binlerce defa ilân edilen komünistler –, zamanımızın en etkili ve en etkin politik gücü olarak dimdik ayakta kalmışlardır.

Emperyalizm, tehlikeli ve güçlü bir düşmandır, küçümsenmeye gelmez. O da belirli tecrübelerle sahiptir ve halen sosyalizmin muzaffer ilerleyişini durdurmak, işçilerin menfaatleriyle tekelleri sermayenin çıkarları arasındaki taban tabana karşıtlığı, emekçilerin gözlerinden gizlemek için elinde olan her aracı uygulamakta, her olanaktan yararlanmaktadır. Bu yüzden de, anti-emperyalist hareket, kapitalizmin sınıfsal çelişkilerini bütün derinliği ile anlayan (şimdi mânen de gittikçe daha fazla ezgi altında olan), sömürülen yığınlara durumlarını anlatabilen bir yönetici devrimci güce, başka bir deyişle, anti-emperyalist mücadeleye yön veren partiye her zamankinden fazla muhtaçtır.

Komünist partileri, işçi sınıfının ve bütün halkın menfaatlerini savunurlarken, kapitalizmi yenme koşullarını yaratmak için tüm demokratik ve anti-emperyalist güçler arasında eylembirliği sağlamaya çalışırlar. Batı Avrupa'da eylembirliği yolunda elde edilen başarıları örnek olarak, Fran-

sız Komünist Partisiyle Sosyalist Partisi ve Sol Radikaller arasındaki anlaşmayı ve onların ortak hükümet programını gösterebiliriz.

Egemen emperyalist çevreler ve ideologları, Marksist partilerin eylemlerini yığınlar ters açıdan göstermek ve bu partilerle halk yığınları arasına kama sokmak için çabalıyorlar. Bunlar, işçi sınıfının iktidarda bulunduğu sosyalist ülkelerin partileriyle daha fazla uğraşıyorlar.

Düşmanlarımızın iddialarına göre, sosyalist ülkeler sadece partiler tarafından yönetiliyor, bu yüzden sosyalizmde işçi sınıfının yönetici rolü diye bir şey yoktur. İyi ama, işçi sınıfının menfaatlerini komünist partisinden başka hangi parti dile getiriyor? İşçi sınıfının sosyalist toplumdaki yöneticilik rolü, ilân edilmemiş, ancak işçilerin ve bütün halkın her bakımdan kuruluşu uğrunda girilen eylemler sonucunda kazanılmıştır!

Marks ve Engels, «Manifest»'te, komünistlerin «tüm proletaryanın menfaatlerinden ayrı hiç bir çıkarları yoktur» ve «proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelenin çeşitli gelişme aşamalarında, onlar (komünistler), daima tüm hareketin menfaatlerini savunurlar» (2) derken, işçi sınıfı ile komünist partisi arasındaki karşılıklı etkinin diyalektikliği gözönünde bulunduruyorlar. Komünistler, işçi sınıfının menfaatleri ve en yakın amaçları uğrunda savaşıyorlar, fakat günümüzde, aynı zamanda, işçi sınıfının geleceğini, ideallerini ve nihai amacını da savunuyorlar.

Yığınlara öğretim ve yığınlardan öğrenelim! Alman Sosyalist Birlik Partisi (ASBP), parti ile işçi sınıfı ve diğer emekçiler arasındaki bu karşılıklı ilişkiler prensipini gözbebeği gibi koruyor. ASBP, VIII. Kongresi kararlarının ışığı altında en başta gelen ödevini şöyle görüyor: İşçi sınıfının bütün yeni temsilcilerini politik ve ekonomik yönetime çekmek, onlarda önemli devlet işlerinin sorumluluğunu taşıdıkları duygusunu yaratıp güçlendirmek.

«Manifest»'in, işçi sınıfının bir kesimi olan ve onun en iyi temsilcilerini saflarında toplayan komünist partisinin yönetiminde, işçi sınıfının tarihsel görevine ilişkin hükmü işte böylece gerçekleştirilmektedir. Yığınların devrimci hareketiyle sıkıca birleşmesi sayesinde de bütün halkın partiye güveni artmaktadır.

En önemli prensip: Birlik

Marks ve Engels, komünist hareketinin temel prensiplerinin proletarya enternasyonalizmi olduğunu «Manifest»'te önemle belirtmişlerdir. Adaletçiler Birliği'nin safça-romantik ve soyut «bütün insanlar kardeşler» şiarı, «Manifest»'te savaşçı-devrimci «Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!» çağrısıyla değiştirilmiştir.

Zamanımızda işçi sınıfının her ulusal müfrezesinin başarıları, yalnız içinde bulunduğu somut mücadele koşullarına, kendilerinin politik-ideolo-

(2) K. Marks, F. Engels, Eserleri, c. 4, s. 437.

jik ve örgütsel düzeylerine değil, aynı zamanda işçi sınıfının dünya çapındaki dayanışma ve eylembirliğinin derecesine bağlıdır. Öte yandan, dünya proletaryasının kudreti, dünya olaylarının seyri üzerindeki etki gücü ve dünya emperyalizmine baskısının yoğunluğu da, her ülkedeki işçi hareketinin başarılarına sıkı sıkıya bağlıdır.

Güçler oranının barış ve sosyalizm yararına değişmesi ve kapitalizmin ekonomik hayatı enternasyonalleştirme eğilimi, uluslararası tekeli sermayenin daha sıkı bir biçimde birleşmesine yol açmıştır. Bu da, dünya işçi hareketinin, birleşme ve eylembirliği alanındaki çalışmalarını daha büyük bir çabayla devam ettirmesini gerektirmektedir. Uluslararası tekeli birliklerine karşı, bu birliklerin şubeleri bulunan ülkelerdeki emekçiler, ancak çabalarını birleştirmek suretiyle başarılı bir mücadele yürütebilirler. Bundan ötürü de, zamanımızda sendikalar arasında yeni uluslararası işbirliği biçimleri ortaya çıkmaktadır. Örneğin, uluslararası tekellerin Fransa, İtalya ve Belçika'daki fabrikalarında çalışan işçilerin sendikaları arasında bağlar kurulmuştur. Bunlar periyodik toplantılar düzenlemekte, muntazam haber ve mücadele tecrübesi değiş tokuşu yapmakta, ortak istekler hazırlamakta, eylemlerini koordine etmekte ve yardımlaşmaktadır.

Emekçiler, tekeli sermayeye karşı yürüttükleri mücadelede, sosyalist devletlerin varoluşları gerçeğinden ve gelişmelerinden cesaret ve kuvvet almakta, onların tecrübe ve bilgilerinden yararlanmaktadırlar. Çağımızda insanlığın karşı karşıya bulunduğu sorunların tüm şehir ve köy emekçilerinin yararına nasıl çözülmekte olduğu, insanlığın kurtuluşa kavuşan kesimindeki örneklerle gözler önüne serilmektedir. Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist ülkelerin, işçilerin maddi ve kültürel ihtiyaçlarını gittikçe daha iyi karşılamak için ardıcıl olarak uyguladıkları tedbirler ve gittikleri barışçı politika, anti-emperyalist mücadeleyi güçlendiren en önemli etkenler haline gelmiştir. İşte, bütün bunlardan dolayı, sosyalizmi savunmak, komünistlerin enternasyonal ödevidir.

Burjuva ideologlarıyla revizyonistler – ki Pekin yöneticileri de seslerini onların korosuna uydurmaktadırlar –, sosyalist düzenin yapısı ile kapitalist düzenin yapısı ve sosyalizmin barışçı dış politikası ile emperyalizmin «kuvvete dayanan» politikası arasında büyük bir ayırım bulunmadığı iddialarını ileri sürüyorlar. Bu iftiracılar, böyle iddialarla şu gerçeği halkların gözlerinden gizlemeye çalışıyorlar: Bir «üstün devlet» – yani Birleşik Amerika – her gün Viyetnamda kadın ve çocukları bombalar altında öldürürken, – onların yine «üstün devlet» olarak niteledikleri – Sovyetler Birliği, özgürlükleri için savaşan halklara, hiç bir karşılık beklemeden, her türlü yardımlarda bulunmaktadır.

Anti-komünistler tarafından «tutucu güçler» ve «bürokrasi kurbanları» olarak gösterilmeye çalışılan sosyalist ülkelerin işçi sınıfı, Asya, Afrika ve Lâtin Amerikada – kısaca dünyanın her köşesinde – savaşan kardeşleriyle, kurtuluş savaşlarıyla etkin bir dayanışma halinde bulunmaktadır. Bu da-

yanışma ileride de devam edecektir. «Tek sözle, komünistler, her yerde mevcut sosyal ve politik düzene karşı olan her devrim hareketini desteklemektedirler.»⁽³⁾

Bilimsel komünizmin kurucuları, halkların sömürgecilğe karşı savaşlarını da devrim hareketi kavramı içine almışlardır. Çünkü, kapitalizmin sömürgecilik politikasının sömürücü özünü keşfetmişler ve metropollerin işçi sınıfı ile sömürgelerin işçi sınıfı (özellikle İngiltere ve İrlanda işçi sınıfı) arasındaki ilişkilerden aldıkları örneklerle şunu ispat etmişlerdir: Birinciler (yani metropollerin işçi sınıfı) için, zulüm altındaki halkların ulusal kurtuluş hareketi soyut bir hak eşitliği ve insanseverlik sorunu değil, sosyal kurtuluşlarının en başta gelen koşuludur.

Marks ve Engels tarafından kurulan Birinci Enternasyonal, ulusal ve sömürgeci ezgisini ortadan kaldırmanın, demokrasi, sosyal kurtuluş ve ilerilik mücadelesinin en önemli görevi olduğunu ilân etmişti. Günümüzde ulusal kurtuluş hareketi, dünya devrim sürecinin başlıca kollarından biridir. Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halkları, uluslararası işçi sınıfıyla ve dünya sosyalist sistemiyle müşterek savaş sayesinde, emperyalizme oldukça ağır darbeler indirmektedirler. Onların mücadelesi, uluslararası tekeli sermayeye karşı ortak hücumları güçlendirmektedir.

Burjuvazi, proletarya enternasyonalizminin ne büyük bir kuvvet olduğunu farkındadır. Bundan dolayı da bu prensipi yozlaştırmaya ve işçi hareketine milliyetçilik zehrini aşılamaya çalışıyor. Yanlış anladıkları ulusal menfaatleri koruma adına uluslararası yükümleri arka plana itenler de, bu davranışlarıyla burjuvazinin değirmenine su taşımış oluyorlar. Şunu da belirtelim ki, proletarya enternasyonalizmi, hiç bir zaman ulusal çıkarları küçümsemez, hiç bir zaman bütün ağırlığı tek yanlı olarak dünya devrim hareketine vermez. Onun böyle davranışlarla da hiç bir ilgisi yoktur.

İşçi hareketinin her müfrezesinin ulusal ve enternasyonal yükümleri diyalektik bir birlikte kaynaşmıştır; bunların ne birine ağırlık verilebilir, ne de öteki küçümsenebilir. Gerek iç, gerekse dış politika sanatı da, bu birliğin doğru olarak anlaşılmasından ibarettir.

Kurtuluşun hedefi: İnsan

Marks ve Engels'in sözkonusu ettiğimiz dâhiyane eserinin tek hedefi ve anlamı, insandır. Sömürüden azat, doğayı emri altına alan ve toplumsal ilişkileri bilinçli olarak düzenleyen insan!

Elele veren üreticiler, üretim araçları üzerinde kendi mülkiyet haklarını sağladıktan ve toplumsal üretim plân gereğince düzenledikten sonra, yaşayış koşullarını da kontrolleri altına almış olurlar. Bireyin çok yanlı gelişmesini sağlayan koşullar bu suretle yaratılır ve böyle toplumda «her

⁽³⁾ K. Marks, F. Engels, Eserleri, c. 4, s. 459.

bireyin serbestçe gelişmesi, herkesin serbestçe gelişmesi koşullarını yaratır.»⁽⁴⁾

Sosyalist toplumdaki uygulamalar açık-seçik göstermiştir ki, sosyalizm insanlığın önünde ufuklar açmakta, insanın gücünü ve yeteneklerini geliştirmekten alıkoyan bütün engelleri ortadan kaldırmaktadır. Yani dünyayı kurmakta olan insanlar, toplumsal hayatın her alanını geliştirmek ve yönetmek için bütün olanaklara kavuşmaktadırlar. Ve insan, *gerçek bir toplumsal varlık* haline gelmektedir. Marksist hümanizmin amacı da budur. Marksist hümanizmin özü, insanın yetkinleştirilmesine ilişkin soyut bir ideal değil, sosyalist toplumun gelişmesini, sosyalist kişiliğin menfaatleriyle ihtiyaç ve emellerinin gerçekleşmesini sağlayan gerçek koşullardır.

Sosyalist kişiliğin mânevi, fiziksel ve ahlâki düzeyi ne derecede yükselse, insan, toplumsal ilişkileri o oranda bir güvenle benimser. Her işçi, her köylü ve her aydın, sosyalist mülkiyetten en yetkin biçimde yararlanma ve yaratıkları emek değerlerinin dağıtımı ile ilgili kararlara katkıda bulunma hakkına sahiptir. Onlar, toplumsal zenginliklerin gerçek yaratıcıları oldukları bilincine bu suretle varmaktadırlar. Kapitalist sömürü sisteminde böyle hak ve böyle bilinç yoktur. Sosyalist toplum ise, sahip olduğu olanak ve üstünlükleri, emekçilerin bilinçli eylemleri dışında gerçekleştiremez. Kısacası, tüm halk katılmadan, ne sosyalist devlet güçlenir, ne de sosyalist demokrasi yetkinleşir.

Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik şiarlarıyla, insanlık, eskiden beri, insanın insana düşman olmayacağı, devletin, yabancı ve düşman bir güç halinde emekçilere cephe almayacağı, sömürünün, harbin ve ezginin ortadan kalkacağı toplumsal ilişkileri yaratmak emelindeydi. Marks ve Engels, bu emelleri, felsefe, ahlâk bilimi ve hayaller alanından alarak, ilk defa gerçekliğin temeli üzerine oturtular ve bilimsel olarak gerçekleştirme yollarını gösterdiler.

Anti-proleter «sosyalizm»in güçsüzlüğü

1852'deki Köln davasında — ki devletçe örgütlenen ilk anti-komünist davadır —, «Komünist Partisi Manifesti» de, savcının suç delili olarak gösterdiği belgeler arasındaydı. Savcı, temsil ettiği sınıfın duygularını büyük bir belâgatle ortaya koyarken, «Manifest»in üçüncü bölümünü sükûtle geçiştirdi. Çünkü bu bölümde, bilimsel olmayan, anti-proleter «sosyalizm»in türlü biçimleri eleştiriliyordu. Zenginler sınıfının ve generallerin çıkarlarını koruyan «hukuk»un temsilcisi olan savcı, proletarya ve komünizm düşmanlarının teorik güçsüzlüklerini ortaya koyan «Manifest»in bu bölümündeki kanıtlar üzerine dikkatleri çekmenin, savunduğu sınıfın çıkarlarına uygun olmayacağını herhalde anlamıştı.

(4) K. Marks, F. Engels, Eserleri, c. 4, s. 447.

O zamanki Köln savcısının yolunu izleyenler bugün de az değildir. Ve buna hiç şaşmamak gerekir. «Manifest»in yayımlanışının 125. yıldönümü dolayısıyla «New York Times», «Frankfurter Allgemeine Zeitung» ve diğer burjuva gazetelerinde seri halinde çıkan makalelerde de, bu üçüncü bölümün sözü dahi edilmiyor. Alman Sosyal Demokrat Partisi Başkanı Brant da, F. Engels'in 150. doğum yıldönümü münasebetiyle Vuppertal'de söylediği nutukta bu konuya değinmemiştir.

Ne var ki, bilimsel komünizmin, burjuva ve küçük burjuva ideolojisine karşı yürütülen mücadele sürecinde yaratıldığını sükûtle geçiştirsek, «Manifest» üzerinde konuşamaz ve bu eserin özünden söz edemeyiz. Marks ve Engels şöyle demişlerdir: «Komünist devrimi, geçmişin mirası olan mülkiyet ilişkilerinin en radikal biçimde koparılıp atılmasıdır; bu devrimin, gelişmesi boyunca, geçmişten kalan fikirlerle bağlarını en radikal biçimde koparması hiç de şaşılacak bir şey değildir.»⁽⁵⁾

Burjuvazinin durmadan hortlattığı ve kurnazca entrikalarla yaydığı fikirlerden biri de, toplumsal ilişkilerde (sosyal güvenlik, refah, demokrasi ve insan onuruna saygı sağlamak için) güya, devrim savaşı yürütülmeden de köklü değişimler yapılabileceği, mülkiyet ilişkilerinde temelli bir değişiklik meydana getirilebileceği iddiasıdır, «Manifest»te eleştirilen feodal-gerici ve burjuva «sosyalizmi» ve ütöpik sosyalizm teorileri ile bugünkü revizyonizm ve sosyaldemokratizm teorileri arasında birçok benzerlikler vardır. Onlar da, kapitalist «pazar işletmeciliği»nin «kutsal ineklerine» dokunmadan, emekçi yığınlarına istedikleri nimetleri vaadediyorlardı. Marks ve Engels, kendi zamanlarının «burjuva sosyalizmi»ni şöyle suçluyorlardı: «O, gerçekte, proletaryadan, yalnızca şimdiki toplum düzeninde kalmasını, fakat bu toplum hakkındaki düşmanca fikirlerinden vazgeçmesini istemektedir.»⁽⁶⁾

Günümüzün «burjuva sosyalistleri» daha da ileri gidiyor ve Marksizm-Leninizmin eskidiğine, «Manifest»te ortaya konan ödevlerin ancak «demokratik» ve «hümanist» sosyalizm yoluyla gerçekleştirilebileceğine işçi sınıfını inandırmaya çalışıyorlar.

Burada, sırası gelmişken, tarihin tecrübe ve derslerine şöyle bir göz atalım: İnsanlığın harp tehlikesinden kurtulması ve varlığını devam ettirecek normal koşulların yaratılması uğrunda en fazla kimler çalışmışlardır? Her iki dünya harbini de kundaklayan ve zamanımızda da Çin-Hindi ile Yakın-Doğu'da canavarca bir harp yapan komünizm düşmanları mı, yoksa Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XXIV. Kongresinde kabul edilen Barış Programı'nı, Marks, Engels ve Lenin'in vasiyetlerine uygun biçimde gerçekleştirmekte olan «Manifest» yolundan yürüyenler midir?

İnsanın insanı sömürmesi ve halkların yeni-sömürgecilik biçimiyle ulusal ezgi altında tutulması hümanizm midir?

(5) K. Marks, F. Engels, Eserleri, c. 4, s. 446.

(6) K. Marks, F. Engels, Eserleri, c. 4, s. 454.

Sosyalist ülkelerde, açlık, okuma-yazma bilmezlik, bunalım ve işsizlik, milliyetçilik ve şovinizm, ırkçı kin ve kadın eşitsizliği ve kapitalizmden kalmış olan daha birçok toplumsal maraz neden tamamıyla ortadan kalkmıştır? Gerçek demokrasinin savunucuları kimlerdir? Bütün bu işlerin kapitalist toplumda gerçekleştirilebileceğini kim iddia edebilir?

Kültür alanında gerçek devrimi sadece sosyalizm gerçekleştirmiştir: Öğretim ve eğitimde halk düşmanı ayrıcalıklar kaldırılmış, genel halk öğrenim sistemi kurulmuş, emekçilerin bilimde, teknikte ve sanatta yaratım yeteneklerini geliştirmek için bütün olanaklar sağlanmıştır.

Burjuva teorileri ile reformist ve revizyonist teoriler ve bu arada kapitalist ülkelerdeki çeşit çeşit iktidar partileri 125 yıldan beri «gerçek», «hümanist» ve «demokratik» sosyalizmin reklâmını yapmaktadırlar. Çünkü, toplumun temel sınıfları arasındaki makaslar alabildiğine açılmakta, başka bir deyişle, sözümona «demokratik sosyalizm»in, ne demokrasiye, ne de sosyalizme benzemediği uygulamada ortaya çıkmaktadır. Başka türlü de olamaz. Zira onlar, kapitalizmin yıkılacağından korkmakta, bu yüzden de işçi sınıfının savaşarak kazandığı politik ve ekonomik iktidarı reddedip abluka altına almaktadırlar...

Biz komünistler, doğruluğu sosyalizmin kuruluşunda her gün onaylanan «Komünist Partisi Manifesti» prensiplerine (hem teori, hem de uygulama alanında) ileride de sadık kalacağız.

1848'deki «hayalet», bugün gerçek bir devdir. Ama, Marks'ı inkâr etmeyi, yalanlamayı meslek haline getirenler ne olmuştur? Onlar artık adı-sanı olmıyan ölümlerdir. Hayat, bunlara gülüp geçmiştir. Bugünkü, yarınki anti-komünistleri bekliyen akıbet de bundan başka bir şey değildir.

Zamanımızın kaderi, Marksist-Leninist partilerin yönetiminde zaferden zafere koşan işçi sınıfı tarafından belirleniyor. Bu partiler «Manifest»in prensiplerini, kendilerine, düşünce ve eylem kılavuzu yapmışlardır.

Bundan 125 yıl önce, işçi sınıfına ilk defa «Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!» çağrısında bulunulmuştu. O zamandan beri sosyalizm, yeryüzünün hemen hemen üçte birinde kökleşti, dünya komünist hareketi güçlendi, büyüdü, mazlum uluslar, kendi kurtuluş savaşlarında büyük zaferler kazandılar.

Çağdaş dünyada değişimler, yasal ve kaçınılmaz bir zorunluktur. İşte bu yasal ve kaçınılmaz zorunluk, «Komünist Partisi Manifesti»nde ispat edilmiş ve öngörülmüştür.

★

«Ben ... doğrudan doğruya işçiler için hazırlanan «Manifest»te dahi bütün sistemleri attım ve onların yerine, koşullar, insanlar ve gerçek toplumsal hareketin genel sonuçları hakkında eleştirelci bir anlayış getirdim.»

K. Marks

«... Manifestin tarihi, çağdaş işçi hareketinin tarihini önemli derecede yansıtmaktadır; «Manifest», halihazırda, hiç kuşkusuz, bütün sosyalist literatür içinde en uygun, uluslararası çapta en büyük prestije sahip bir eserdir, milyonlarca işçi tarafından benimsenmiş ortak bir programdır ...»

F. Engels

«Bu eserde yeni dünya görüşü, toplumsal hayatı da içine alan ardıcıl materyalizm, gelişmenin çok yanlı ve derin bilimi olan diyalektik, sınıf savaşı teorisi, yeni toplumun – komünist toplumunun – yaratıcısı olan proletaryanın dünya çapındaki tarihsel devrimci rolü dâhice bir açıklık ve parlaklıkla ortaya konmuştur.

«Komünist Manifesti», politik savaşın taktiği olarak, Marksizmin şu temel hükmünü yükseltmiştir: «Komünistler, en yakın amaçlar için ve işçi sınıfının menfaatleri uğrunda savaşır, fakat aynı zamanda hareketin geleceğini de savunurlar.»

V. I. Lenin

«Komünist Partisi Manifesti», 125 yılda, 101 dilde 1.100 defa yayınlanmıştır.

Uluslararası konsernlerin stratejisi

Lüdvig Müller, Frits Riše

Komünist ve işçi partileri, dokümanlarında, gerek ulusal, gerekse uluslararası çapta ekonomide, devlet yönetiminde ve toplumsal hayatta tekellerin kuvvet ve kudretinin hızla arttığını belirtiyorlar. Önde giden tekellerin birlikleri, birleşme veya kooperatifleşme yoluyla, dünya kapitalist ekonomisinin bazı kollarında baştanbaşa kumanda mevzilerini ele geçirebilmişlerdir. Bunların çok uluslu karma yapısının güçlenmesi temeli üzerinde, yeni «ulusal» ve uluslararası kolonizasyon biçimleri ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası tekeller bugün özel bir önem kazanmışlardır. Genel merkezden yönetilen işletmelere sahip bulundukları birçok memleket ve çeşitli kıtalar onların eylem alanıdır. Uluslararası tekeller bugün kapitalist dünyada elde edilen bütün gayrısafi milli hasılanın yaklaşık olarak altıda birini üretmektedirler.

Uluslararası tekellerin yabancı ülkelerdeki yatırımları, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı verilerine göre, daha 1968 yılında 90 milyar dolar civarındaydı. Bu tekeller 1972 yılında 300 milyar dolar tutarında mal üretmişlerdir. Bu da bütün dünya kapitalist ticareti hasılasından daha fazladır.

Uluslararası tekellerin üretim ve sürümünün yüzde 75'ini hattâ daha fazlasını, yabancı ülkelerdeki «bağımsız» yavru kumpanyalar ve elbirliğiyle yönetilen yavru firmalar vermektedir. Ve bugün Amerikan firmalarının yabancı yavru kumpanyaları tarafından elde edilen ürünün toplam değeri, Birleşik Amerikanın tüm ihracatı tutarının dört mislini geçmektedir.

Bu durum, emperyalizmin V. I. Lenin'in işaret ettiği karakteristik çizgilerinden biri olarak, yeni bir sermaye yoğunlaşması düzeyine varıldığına tanıklık etmektedir.

Ekonomik hayatın süratle enternasyonalleştirilmesi, büyük konsernlerin tüm kapitalist sistemi çapında eylem göstermelerine ve bunu alabildiğine geliştirmelerine imkân veriyor. Bu eylem ve gelişme, yalnızca ihracat hacminin artmasında değil, daha fazla sınır-ötesi yavru kumpanyaların ve genel kapitalist üretimine ortaklaşa katılan kumpanyaların işlemlerinin artmasında kendini gösteriyor.

Şüphesiz ki, bugün «temiz» biçimde uluslararası konsernler, yani çeşitli memleketler tekellerinin ortaklaşa sahip oldukları konsernler henüz nispeten azdır. Fakat eğilim bu yönde gelişme göstermektedir, zira uluslararası kapitalist yoğunlaşmanın çok çeşitli biçimleri kaçınılmaz olarak uluslararası sermaye ile kurulan ve onun karakterine uygun metotlarla yönetilen tekeller doğmaktadır. Ne var ki, çoğu ahvalde «ulusal» temele dayanan ve yabancı ülkelerde de eylem gösteren uluslararası konsernler

(ve bazı tröstler) zamanımız için tipik olmakta devam ediyorlar. Bu gibi konsernler sermaye yayılımını her şeyden önce dolaysız yatırımlar («yabancı ülkelerde ikinci ayak» için dayanak politikası) biçiminde gerçekleştiriyorlar. Bu alanda, başlıca emperyalist güç ve emperyalistlerarası çelişki merkezleri arasında (ABD, Avrupa İktisadi Birliği ve Japonya) belirli bir dislokasyon (yer değiştirme) göze çarpıyor.

Harpte uğradığı yenilgi sonucunda Alman emperyalizmi yaklaşık olarak 20 milyar Alman markı tutarında yatırımdan yoksun oldu ve yabancı memleketler sermaye pazarı üzerindeki etkisini fiilen kaybetti. Buna rağmen, Batı Alman sermayesi son yıllarda yabancı ülkelerdeki mevzilerini iyice güçlendirmeye muvaffak oldu (aynı şey Japonya için de söylenebilir). Örneğin, 1965-69 yılları döneminde Batı Almanya'nın dolaysız yatırımlar biçimindeki sermaye ihracı, yılda, ortalama olarak 2,08 milyar markı buldu; bu miktar, Hamburg Ekonomi Enstitüsü'nün hesaplarına göre, yalnız ABD'nin sermaye ihracından (11,73 milyar mark) daha küçüktü. Ve ABD'nin dış dünyadaki nüfuzu ağır basmakta devam etse de, Batı Alman ve Japon konsernlerinin mal ihracı alanında belirli bir üstünlük sağladıkları söz götürmez.

FAC uluslararası konsernleri Batı Alman emperyalizminin yayılmasında başlıca rolü oynamaya başlamışlardır. Bunlar, her şeyden önce, «IG Farben» kimya tröstünün uzantıları olan «Bayer AG», «Badische Anilin- und Soda-Fabrik» (BASF) ve «Farbwerke Hoechst» konsernleridir. Memleket dışında 5,21 milyar mark kadar aktif olan bu konsernler dış ekonomik yayılışın başında gelmektedirler. Bunların ardından da elektro-teknik tekelleri (2,48 milyar mark aktifle) ve otomobil kumpanyaları (1,90 milyar mark aktifle) gelmektedir. Bu arada FAC devlet ekonomi sektörü de memleket dışında aktif bir yatırım eylemi yürütmektedir.

Bugün uluslararası konsernlerin iç kazançları dünya kapitalist ticaretinin giderek artan kısmını teşkil ediyor. Bu da, esasları V. I. Lenin'in emperyalizm hakkındaki eserlerinde derinine tahlil edilmiş olan uluslararası tekelleşmenin daha yüksek bir düzeye çıktığının yeni bir kanıtıdır. Büyük banka ve finans gruplarının şahsında uluslararası finans kapitali bugünkü yeni, uluslararası kapitalist işbölümü ve üretimin toplumsallaşması aşamasının devinim zembereğini teşkil etmektedir.

Ekonomik hayatın enternasyonalizasyonunda finans kapitalin rolü

V. I. Lenin, tekellerin finans ve yatırım işlemlerinin, öncelikle, kapitalist dünyayı kuşatan büyük bankalar ve finans grupları örgüsü tarafından gerçekleştirildiğini göstermişti. Şimdi bunların rolü daha çok arttı. En önde gelen 100 kadar aksiyoner banka içinde 28'i Amerikan, 18'i İngiliz, 8'i Japon, 8'i Fransız ve 7'si de Batı Alman bankasıdır. Bugün ABD bankalarının yabancı memleketlerdeki 536 şubesinden 116'sı Batı Avrupadır.

Bunların aktifi 52,6 milyar dolardır. Avrupa Ekonomik Birliği (AEB) çerçevesi içinde 40'tan fazla Amerikan ve 30 İngiliz bankası eylemindedir. Batı Almanya'da - 1972 Mart sonu verilerine göre - 9'u Amerikan bankası olmak üzere 30 kadar yabancı banka eylem göstermektedir. Fakat Batı Almanya'daki bütün yabancı bankaların işlemleri genel hacminin üçte ikisi (toplam 15,4 milyar markın 10 milyar kadarı) 57 şubeye sahip bulunan bu 9 Amerikan bankasına düşmektedir. Daha 1960 yılı sonunda Batı Almanya'daki bütün yabancı bankaların işlemleri toplamının ancak 1 milyar mark sınırında kalması dikkate değer.

Batı Alman ekonomisinin doğrudan doğruya yabancı bankalardan aldığı kredilerin toplamı 15,2 milyar markı bulmaktadır.

Büyük bankalar ve banka birlikleri, sermayenin ve üretimin enternasyonalizasyonu sürecinin örgütleyicileri rolünü benimsiyorlar. Konsernlerin uluslararası stratejisi çerçevesinde, her yerde, sermayenin merkezleştirilmesine çalışılıyor. Bu stratejinin özelliği, finans gruplarının gittikçe daha aktif biçimde ulusal ekonomik, politik ve askeri kuvvete, aynı zamanda uluslararası askeri-politik ittifaklara ve devlet-tekel birliklerine (NATO, AEB) dayanmalarıdır. Yeni finans grupları, silahlanma politika ve ekonomisinde ve emperyalizmin askeri-sanayi kompleksinin yaratılmasında önemli bir rol oynamaktadırlar.

Federal Alman Cumhuriyetinde tekellerin gücü artıyor

Prof. Krelle'nin yönetiminde bir eksperler grubu, 1960 yılında, bütün üretim araçlarının yüzde 70'inin FAC nüfusunun ancak yüzde 1,7'sini teşkil eden bir grup ailenin elinde bulunduğunu tespit etmiştir. (Prof. Siebke'nin verilerine göre, 1966'da yüzde 14 ailenin elinde.)

1968 yılında 1.000 kadar ve daha fazla işçi çalıştıran işletmelerde, istihdam edilen işgücü toplamının yüzde 50'si ve sanayi gelirinin yüzde 54'ü bütün firmaların yüzde 2,3'ne düşüyordu. İşletmelerin yüzde 0,09'unu teşkil eden 88 konsern, bütün sanayi gelirinin yarısını ellerinde toplamışlardı.

Bu veriler, iri işletmelerin ağır basan bir rol oynadığına ve FAC ekonomisi kollarının birkaçında muazzam bir kuvvet yoğunlaşması olduğuna tanıklık etmektedir. En büyük Batı Alman konsernlerinin nüfuzlarının artması, kapitalist dünyanın en önde gelen 100 kumpanyasının listesinde de yansısı. Şimdi FAC bu listede (13 kumpanya ile) ikinci yeri alıyor ve hemen (56 konserni olan) ABD'den sonra geliyor. Fakat derhal belirtmeliyiz ki, en başta gelen Amerikan «General Motors» konserninin geliri, 1971'de, FAC'ın en büyük kumpanyası olan «Volkswagenwerk» konserninin gelirini beş kat aşmıştır. FAC uluslararası konsernlerinin esas dış ekonomik yayılma gücü, giderek daha çok Amerikan ve Japon firmalarına

karşı yönelmektedir. Batı Avrupayı gözden kaçırmayan FAC büyük sermayesi, Kuzey Amerikada (Kanada), Güney Amerikada (öncelikle Brezilya ve Arjantin'de) ve aynı zamanda Güney Afrikada yayılmaya gitgide artan bir ilgi göstermektedir.

FAC konsernlerinin yurtdışı durumu (1971 yılı)¹

Konsern grupları	İri işletmeler veya yurtdışı işletmelere katılım	İstihdam sahası (bin kişi)		Gelir (milyar mark)		Yurtdışı ticaret eylemi (ihracat ve yurtdışında üretim toplam olarak) ² yüzdelere
		Toplam	Yurtdışı	Toplam	Yurtdışı	
«Volkswagen»	41	202	42	17,3	8,2	71
«Siemens»	79	306	72	14,7	6,5	40
«AEG-Telefunken»	140	178	18,4	9,1	2,6	31,2
«Bayer»	91	138,3	—	10,1	6,5	61,4
«Mercedes-Benz»	26	147	27	12,7	5,5	47,5
«Mannesman»	35	86	36	7,18	0,81	29,5

1. 1971 iktisat yılı ticaret bilânçosu verilerine göre. 2. 1969 yılı verileri. «Aussenhandels-Blätter der Commerzbank»'ın 1970 yılı 16. sayısından alınma.

Emperyalistlerarası çelişkilerin ve rekabetin keskinleşmesi

Uluslararası tekellerin yayılışı tahlil edilirken, çağdaş emperyalizmin tüm ekonomik ve politik gelişmesi üzerinde bu yayılışın yaptığı çok yanlı etkinin özellikle gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Yüksek düzeyde tekelleşme ve enternasyonalizasyon, Avrupa Ekonomik Birliği ve Avrupa Serbest Ticaret Birliği tipinden uluslararası ekonomik gruplaşmalar çerçevesinde kapitalist entegrasyon sürecinin, bu objektif sürecin hızlanmasına yardım ediyor. Örneğin, Ortak Pazar, tekellerin yeni bir uluslararası yapıyla ortaya çıkmalarının hem sonucu, hem de katalizatörü sayılır. Bu oluşmada, birinci olarak tekellerin kendi durumlarını güçlendirmeyi amaçlayan rekabet mücadelesinin şiddetlenmesi, ikinci olarak da iktidarın enternasyonalizasyonuna tekeller tarafından hız verilmesi önemli bir rol oynadı. Tekelleşmeyi boyuna mahmuzlayan etken, gümrüklerin kaldırılması, devletlerarası programlama uygulaması ve ulusüstü merkezi organlar tarafından alınan kanun gücünde tedbirlerdir. Tekeller, böylece, egemenliklerini güçlendirme, geniş ve gümrükten arınık bir pazar

aramaya intibak etme ve aynı zamanda giderek artan sermaye ihtiyaçlarını giderme ve bu sermayeyi daha etkin biçimde kullanma olanaklarını bulmaktadırlar.

Ortak Pazar'a dahil ülkeler hükümetleri ve bu örgütün kurumları, tekellerin bir dediğini iki etmiyor, onların çıkarına elverişli hukuki tedbirler alıyorlar. Netekim, sermayelerin serbestçe hareketi (dövizlerin serbestçe başka dövizlere çevrilebilmesi), sanayi kumpanyaları ve bankalarının şubeler açabilmeleri ve gerçekte hiç bir sınır tanımayan ve yeni zaman tarihinin gördüğü en büyük proletarya akınına sebep olan işgücü hareketi serbestliği hep hukuki kurallara bağlanmış bulunuyor.

Emperyalizmin ortaya çıkışıyla bağlı olan ekonomik hayatın enternasyonalizasyonu süreci, üretim ve haberleşme-ulaştırma araçları alanında birçok setleri silip süpürmüştür. Fakat ortaya çıkan devlet-tekelleri, aynı zamanda emperyalist sistem çerçevesinde birbirleriyle rekabet eden gruplaşmalar teşkil etmektedirler.

Bugün artık kapitalist dünyada birbirleriyle kıyasıya rekabet eden ABD, Batı Avrupa (AEB) ve Japonya gibi çok güçlü üç merkez meydana gelmiş bulunuyor. 1960 yıllarında Batı Avrupada FAC'nin rolü bilhassa arttı. Fakat ABD tekelleri, «Altılar» grubunda emperyalistlerarası rekabetin daimi ocaklarını meydana getirmişlerdir. Bu rekabet ocakları «Dokuzlar» grubu içinde daha da artmıştır; zira ABD tekellerinin Ortak Pazar'a yeni katılan ülkelerde, genellikle hemen bütün Avrupa kapitalist memleketlerinde olduğu gibi, Amerikan bankalarının şubeleri veya yavru kumpanyalar biçiminde sağlamış güçlü mevzileri vardır.

Rakipler durumlarını güçlendiriyorlar

ABD uluslararası konsernlerinin sermaye yatırımı stratejisi, işin başından beri, öncelikle Batı Avrupa sanayiinin hızla gelişen çağdaş kollarına nüfuz etmekten ibaretti. Bununla, birbiri ardından ortaya çıkmakta olan gümrük ve pazar kuruluşlarını kesinlikle etkileme koşullarının bir an önce yaratılması amacı güdülmüyordu. ABD konsernleri, tarafından Batı Avrupada yaratılan sanayi imparatorluğunu, kapitalizmin en ateşli övücüleri bile «dünya ölçüsünde ikinci devlet» olarak adlandırıyorlardı.

Avrupa Ekonomik Birliği'ne dahil ülkelerin kendi tekelleri grupları, aralarındaki çelişkilere ve rekabete rağmen, bugün Amerikan egemenliğine nasıl karşı koyacakları kaygısına düşmüşlerdir.

AEB organları, nükleer enerji, elektronik, roket yapım ve kuruculuğu ve hayvancılık alanlarında Birleşik Amerika ile aralarındaki mesafeyi, birçok ülkenin bu sanayi kollarındaki ortak çabalarıyla kapatmaya çalışıyorlar.

Bütün bunlar, devlet yardımına dayanarak «ulusal» konsernleri «Avrupa» yapıtlı konsernlerle değiştirmeyi, yani tekellerin uluslararası ortak

mülkiyetini meydana getirmeyi amaçlayan bir tekelleşme prensibine göre yapılıyor. AEB Komisyonu'nun resmî bir muhtırasında şöyle deniliyor: «Konsernlerin birleşmesinin ve hukuki temeller üzerine geçirilmesinin yanı sıra, üretim yoğunlaşmasının ekonomik gerçeklikten doğan birbirine bağlı müesseseler biçimi de vardır.» Bununla da, «ulusal» konsernler mevzilerini rakiplerine terketmek zorunda kalmadan, sermayeyle birleşmeler, üretim kooperatifleşmesi ve bilimsel-teknik değiş tokuş kastedilmektedir.

Gerçekte, şimdilik «Avrupa» yapıtlı yalnız iki konsern örneği vardır ortada. Birincisi, 1961 yılında Batı Alman «Bayer-Agfa» konserni ile Belçika «Gevaert» kumpanyasının birleşmesiyle meydana gelen konsern; ikincisi de 1969'da roket ve havacılık sanayii alanında kurulan «VFW-Fokker» Hollanda-Batı Alman karma kumpanyasıdır. Aslında, bu kuruluşlar da «temiz» Avrupa kumpanyaları değildir, ve buna hem AEB memurları, hem de konsern yöneticileri «esef» etmektedirler.

Uluslararası kumpanyaların kuruluş koşullarının, en yakın gelecekte «Avrupa Aksiyoner Birliği» statüsünün kabulüyle yoluna konulması öngörülmektedir. Yönergeler temeline dayanılarak kurulan böyle bir kumpanya («Europa-AG»), Avrupa Mahkemesince kaydı yapıldıktan sonra, belirli ölçüde bu mahkemenin yargısal hak ve yetkilerine tabi olacaktır. Fakat bu takdirde bile, kendi statüsü bakımından büsbütün devletüstü bir kurum olmayacak, zira vergi ödemekle yükümlenecek ve yönetim merkezi bulunduğu ülkenin yasalarına göre eylem gösterecektir.

Şimdiki Ortak Pazar ülkelerinde sayıca pek az konsern, tekellerin ortak mülkiyeti haline getirilebilecek durumdadır. Fakat gelecekte, birbirinin rakibi olacak «Avrupa sermayesi» merkezlerinin meydana gelmesi mümkündür; netekim yoğunlaşma sürecinin AEB ulusal hükümleri ve kurumları tarafından körüklenmesi, gelişmeye kaçınılmazlıkla bu yönü vermektedir. «Avrupa» yapıtlı konsernler AEB pazarlarında iç rekabeti herhalde sınırlandıracak olsalar da, Amerikan sermayesinin egemenliğine karşı denge sağlama gereğiyle ortaya çıkan bu gibi kuruluşlar hiç bir zaman AEB'nin tekellerle ilgili yasalarıyla sınırlandırılmayacaktır. AEB'nin kartellere ilişkin yasaları, gayet güçlü çelik döküm kompleksleri meydana getirilmesini engellemiş değildir. 1968 yılında Batı Alman «August Thissen-Hütte» ve «Phönix-Rheinrohr» konsernleri birleştiler; 1970 yılında da «Mannesman» ve «Thissen» elbirliğiyle boru üretimine geçerek (yılıda 2,5 milyar mark gelir), Batı Almanya pazarının yüzde 70'ini ve AEB pazarının da yüzde 30'undan fazlasını kapladılar. Bütün Ortak Pazar memleketlerinde buna benzer bir gelişme görülebilir.

Bu süreçlerin «hukuki» yönüne gelince, V. I. Lenin bunu şu sözleriyle çoktan belirtmiş bulunuyor: «Kapitalistler, kartelleri, sendikaları, tröstleri kurarken, kurtuluş tekellerinde, diyorlardı, Burjuvazinin politik önderleri de, dünyanın henüz bölüşülmemiş kısımlarını bir an önce ele geçirmek üzere,

kurtuluşun tekellerde olduğunu tekrarlıyorlardı.» ⁽³⁾ Aynı «felsefe», AEB ortamını kapsıyan yeni rekabet biçimlerinin de temelini teşkil etmektedir.

Uluslararası konsernlerin egemenlik metotları

Artık uluslararası sanayi ve banka konsernleri biçimini almış olan milletlerarası tekeli sermayenin egemenlik gücüne ve metotlarına, burjuva ekonomistleri ve politik yazarları bile karşı çıkmak gereğini hissediyorlar.

«Financial Times»da başmakaleler yazan, konsernlerin ve finans kapitalinin politikasını gayet iyi tanıyan K. Tugendhat, son kitabında milletlerarası tekellerin eylemini şöyle değerlendiriyor: «Çok uluslu kumpanyaların kalkınması, harp sonrası dönemin en dramatik olaylarından biridir. Bunlar yalnız ekonomik ve endüstriyel bakımdan önemli olmakla kalmıyorlar. Bu kumpanyaların durumu, gerek egemenlik haklarını kullanmaları sırasında hükümetler üzerinde, gerekse ayrı ayrı devletlerin ilişkileri üzerinde etki yapmalarına imkân vermektedir.» ⁽⁴⁾

K. Tugendhat bu politikanın küstah ve kaba metotlarını anlatırken, bir konsern direktörünün şu sözlerini aktarıyor: «Biz dünyanın hiç bir ülkesinde bilinçli olarak kanunları çiğnemeyiz. Ancak bir grup ekspere ödev verir, biz bu kanunlardan nasıl yararlanabileceğimizi fısıldamalarını isteriz.» Bir başka direktör de şöyle diyor: «Hükümetin ödevi kanun çıkarmak, bizimkisi de kanunlarda açık kapılar bulmaktır.» ⁽⁵⁾

Uluslararası tekeller, ulusal dövizlerin değer yitirmesinden ve döviz bunalımlarından yararlanarak büyük kazançlar elde edebilirler. Bunlar, devlet sınırı tanımayan konsernlerin ve bankaların çerçevesinde eylem göstererek, sadece döviz kayıplarından kaçınabilecek durumda olmakla kalmaz, iskonto yüzdesi farklarından yararlanmak yoluyla finansman alanında büyük üstünlükler de sağlayabilirler. Aynı zamanda ulusal hükümetleri aldatmak, milyarlarca vergi kaçakçılığı yapmak, kazançlarını İsviçre, Lüksemburg, Lihtenştayn vb. bankalarına aktarmak onlar için hiç de zor değildir.

Konsernlerin yöneticileri işletmelerin bölgesel dağılımında da aynı kazanç düşünceleriyle hareket etmektedirler. «Bayer-Agfa» ve «Gevaert» firmaları üretiminin Antverp (Belçika) bölgesinde yoğunlaştırılması bunun parlak örneklerinden biridir. İngiliz sendika birlikleri lideri Charles Levinson «Enflasyon» adlı kitabında şunları yazmaktadır:

«Çok uluslu konsern, büyük ölçüde yatırım yapabildiği ve kendi personelini seçebildiği için, konjonktür değişimlerine, bölgesel çerçeveler içindeki her örgütten veya kurumdan ve elbette şu veya bu devletten de çok daha süratle uymaktadır. Yaptığı tekliflere her hangi bir devlet ya-

⁽³⁾ V. I. Lenin, Bütün eserleri, c. 27, s. 376.

⁽⁴⁾ Christopher Tugendhat, «Die Multinationalen», Molden-Verlag, Wien-München-Zürich, s. 7.

⁽⁵⁾ Yine aynı kitap, s. 170.

naşmadığı takdirde, konsern, nispeten büyük bir kolaylıkla başka ülkeye geçebilmektedir. Bir devlet, dev firmalardan oluşmuş çok uluslu bir işletme veya grupu yüksek vergiler yükliyerek «cezalandırma»ya girişti mi, bunlar hemen bütün kuruluşlarını, yatırımlarını ve kazançlarını — tüm eylemlerini — bir başka devlete aktarmaktadırlar. Bu hareket kabiliyeti üstünlüğü, bilim ve teknolojinin hızla gelişmesi sonucu olarak daha fazla artmaktadır.» ⁽⁶⁾

Alman Sendikalar Birliği'nin Ekonomi Enstitüsü tarafından yapılan, bir incelemede, «toplumsal ilişkiler ulusal sisteminin milletlerarası konsernler yüzünden yıkıldığı» ⁽⁷⁾ belirtilmektedir.

Fakat, yeni egemenlik metotlarına ve tekelleşmenin hızlanmasına rağmen, emperyalizm kendine özgü temelli iç illet ve çelişkilerinin üstesinden gelebilecek, bilimsel-teknik devrimin olanaklarını emekçilerin yararına kullanabilecek durumda değildir. Kapitalist sistemin genel bunalımının keskinleşmesi, ekonomik, politik, yapısal bunalımların ve döviz bunalımlarının, emperyalist birlikler içindeki çelişkilerin şiddetlenmesi buna tanıklık etmektedir. Şimdiki yüksek düzeyli uluslararası üretim yoğunlaşması ve merkezleşmesiyle sermaye artışı ve çağdaş üretim kolları gelişmesi hızlanmakta olsa da, bir yandan yeni yeni sosyal endişe ve ekonomik nispetizlik kaynakları ortaya çıkmaktadır.

İşçi sınıfı tekeli ahtapotlarla mücadelede

Tekellerin yeni gelir kaynakları aramaya yönelik politikası, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin sömürülmesinde ve ezilmesinde yeni metotlar doğuruyor. Uluslararası konsernler daha etkin üretimi plânlama ve teknoloji biçimleri meydana getiriyorlar. Bu konsernler, kendi işletmelerini, rekabet artışına bağımlılıktan ve öncelikle sosyal çatışmaların sertleşmesi koşullarında patlak veren grevlere bağımlılıktan kurtarabilmek için büyük ölçüde yedek kuvvet kaynakları yaratmaya çalışıyorlar.

Tekellerin stratejisi, her şeyden önce, üretimi, elden geldiği kadar, iş ücretlerinin daha düşük olduğu ülkelere aktarmayı ve oralarda azami kazanç sağlamayı öngörüyor. İşletmeyi başka yere kaldırma tehdidine, sosyal çatışmalara karşı bir baskı aracı olarak gittikçe daha sık başvuruyorlar. Örneğin, 1971'de FAC kimya işçilerinin grevi sırasında, «Bayer-AG» kumpanyası yönetim kurulu, yüksek iş ücretlerinin büyük harcamalar gerektirdiği bahanesiyle, üretimi yurt dışına aktarmakla işçileri tehdide kalkıştı. Henri Ford II de, İngilteredeki işletmelerinde greve katılanlara buna benzer biçimde gözdağı vermek istemişti.

⁽⁶⁾ Charles Levinson, «Inflation», Verlag «Hoffman und Campe», Hamburg, S. 139.

⁽⁷⁾ WWI-Mitteilungen, Düsseldorf, Oktober 1971.

Tekeller, bilimsel-teknik ilerlemeden, emekçilerin haklarına saldırıyı artırmak için yararlanıyorlar. Teknolojik sürecin yeniden ayarlanması ve üretim yoğunlaşması yığınla işçi çıkarmalar pahasına yapılıyor. Ekonomide yapısal değişikliklerin yükü hemen hemen büsbütün işçi sınıfının sırtına yükleniyor.

Sentetik elyaf üreten «Akzo» (Hollanda) uluslararası konserinin, 1972'de bir «plânlama hatası» yüzünden işgücü fazlalığı görülmesi üzerine yendi den örgütlenmesine girildiği zaman, daha hemen ertesi günü konsernin FAC, Hollanda, Belçika ve İsviçre'deki şubelerinde toplam olarak 6.500 işçi sokağa atıldı.

Uluslararası konserler, işçilerin haklarına, öncelikle sendikal örgütlere de el uzatıyorlar. Bunun – «sosyal patnörülük» teranesinden tutun da en kaba keyfi işlemlere kadar – gayet çeşitli biçimlerde yapıyorlar. FAC'nde, konserlerin birleşmesi ve yeniden örgütlenmesi boyunca, kolektifler ve üretim kurulları tarafından işletmelerin kontrolüne katılma konusunda elde edilmiş bulunan haklar ya tamamen ortadan kaldırılmış, ya da büyük ölçüde kısıtlanmıştır. Konserlerin birleştirilmesinde, iş ücretlerini en düşük düzeyde «tesviye etme» ve çalışmayı yarı-askerî biçimde örgütlenme eğilimi de görülmektedir.

Konserlerin egemenliği, yüzbinlerce orta ve küçük işletme sahibi, esnaf ve tüccarın durumlarını da kuvvetle etkileyip sarşmaktadır.

Uluslararası konserlerin güçlenmesine tanıklık eden bütün bu örnekler, komünist partilerinin, işçi örgütlerinin ve bu örgütlerde görevli temsilcilerin (üretim kurulları ve sorumluları), uluslararası tekellerin işletmelerinde çalışmakta olan işçilerin eylem kılavuzu olarak kendilerine göre belirli sonuçlar çıkarmalarına imkân vermektedir.

Son yılların bütün tecrübesi, kapitalist memleketler işçi sınıfının tekeller arasındaki birleşmelere karşı mücadele için sınıksız birleşmesinin gayet önemli bir ödev haline geldiğini bir kere daha göstermektedir.

Bilindiği üzere, 1971 Ocak ayında, Avrupa kapitalist memleketleri komünist ve işçi partileri Londra'da bir konferans yaparak, uluslararası konserlerin egemenliğine karşı işçi sınıfının mücadelesi konusunu görüştüler. Komünist ve işçi partileri temsilcileri bu konferansta tecrübe değiş tokuşu yaptılar ve tekellerin egemenliği koşullarında kapitalist üretimin enternasyonalizasyonu süreci hakkında birbirlerine önemli bilgiler verdiler. Konferansın bildirisinde, işçi örgütlerinin emperyalizme karşı mücadelesine ilişkin yeni istekleri özellikle belirttiler. Konferans, «eylemleri ahenkleştirmek maksadiyle enfarmasyon ve tecrübe değiş tokuşu için» partiler arasında bu gibi temaslara ve görüşmelere devam edilmesini kararlaştırdı. Konferansa katılan bütün partilerin temsilcileri, bu gibi enternasyonal aksiyonların mümkün olduğunu ve büyük aktüelliğini oybirliğiyle belirttiler.

O günden bu güne tanık olduğumuz gelişme, uluslararası işçi sınıfının

geniş ölçüde elbirliği yaparak eylemlere girişmesine ne kadar ihtiyaç olduğunu ispatlamış bulunuyor.

Alman Komünist Partisi (AKP), tekellerin egemenliğine karşı mücadelede dayanışma ve enternasyonalizm yanlısı olduğunu kesinlikle açıkladı. Partinin Düsseldorf Kongresi'nin ana dokümanı olan Tezler'de bu dayanışma ve enternasyonalizm gereği şöyle yansıtılmaktadır: «Uluslararası konserlere karşı, Batı Avrupa tekellerine karşı, Avrupada barış, demokrasi ve sosyalizm için, sendika birliklerinin ve komünist partilerinin Batı Avrupa çapında ahenkli eylemler göstermeleri gereklidir.» (25'inci tez.)

1971 Eylülünde, Fransız Komünist Partisi ve AKP, «Sollac» işletmeleri (Pont-a-Mousson/St. Gobain konserler grubu) ile bu konsernin Batı Almanya şubesi olan «Halberger-Hütte» (Saar) işletmesi komünistleri arasında bir işbirliği aksiyonu örgütlediler. Böylece ilk tecrübe değiş tokuşu yapıldı ve taraflar özellikle bu işletmelerde işçi gazetelerinin hazırlanması ve etkileri konusunda bilgi edindiler. 1972'de, her iki taraftan fabrika temsilcilerinin katılmasıyla, aynı konsernin Loren'deki işletmelerinde sosyal durum sorunlarının görüşüldüğü bir toplantı örgütlendi. Aynı toplantıda, bu işbirliğini geliştirmek üzere daha ileride atılacak adımlar da tespit edildi. Ne var ki, daha süratli bir gelişme sağlanabilmesi ve diğer uluslararası konserlerin işletmeleriyle de eylembirliği yapılabilmesi için bu gibi ortak çabaların daha da canlandırılması gereklidir.

Sendikaların uluslararası dayanışmasını örgütlemek de özel bir problemdir. Sendikaların işbirliğinin aktüelliğini ve uluslararası konserlerin çeşitli entrikalarına karşı ahenkli aksiyonlara girişilmesi gereğini, ardıcıl sınıfsal görüş ve tutumda olmanın sendika örgütlerinin de artık kabul etmeye başladıkları görülüyor. Netekim, Alman Sendikalar Birliği IX. Kongresi'nin bir kararında şöyle deniliyor: «Uluslararası konserlerin dalbudak salmasının doğurduğu problemler, ancak, sendikalar kendilerine düşen sorumluluğun bilincine vardıkları, gereken ulusal ve enternasyonal tedbirleri gerçekleştirmek üzere harekete geçtikleri takdirde çözülebilir.»

Birçok Batı Alman sendikaları, yıllardan beri, Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu'na (UHSK) girmiyen sendika birlikleriyle bu alanda ahenkli eylemlere girişilmesini gerekli gördüklerini ilân ediyorlar. İşçi örgütlerinin dayanışmalı eylemlere ulaşma çabaları artmakta olsa da, yakın geçmişte Londra'da yapılan UHSK Dünya Konferansı böyle bir işbirliğinden yana görünmemiştir. Fakat böyle bir işbirliğinin gereğini hayatın kendisi dayatmaktadır.

Bazı uluslararası konserlerin işletmelerinde (bu arada «Philips», «FIAT-Citroen», «VFW-Fokker»de) sendikal «koordinasyon komiteleri» kurulmuştur. Bunlar çoğu hallerde UHSK'nun tek yanlı örgütleridir. Bu gibi organların etkinliği, ancak istisnasız bütün sendika birlikleri arasında eşit haklı işbirliğine ortam olabildikleri takdirde, nispeten çok daha yüksek olabilir. Hemen belirtmeliyiz ki, «Dunlop-Pirelli» grubu işletmelerinde sen-

dika birlikleri temsilcilerinin koordinasyon komitesi işte tam bu ruhta kurulmuştur. Bu komite, çeşitli uluslararası sendika birliklerine giren sendikaların temsilcilerinden oluşmaktadır.

Fransa'da İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (CGT) 38. Kongresi, tekellere karşı mücadelede enternasyonal işbirliği çağrısında bulundu. 1972 Martında, Dünya Sendika Birlikleri Federasyonu (DSBF) Bürosu da, UHSK, Dünya Emek Konfederasyonu, DSBF ve aynı zamanda bağımsız ve bölgesel ulusal sendika birlikleri arasında ortak bir eylem programı hazırlanmasını önerdi. Tekellerin uluslararası egemenliğine karşı bu örgütlerin ancak elbirliğiyle sağlam bir direniş gösterebilecekleri söz götürmez.

Son zamanlarda, gerek Fransa ve Batı Almanya'daki «Dunlop-Pirelli», «Michelin» uluslararası konsernlerin şubeleri olan işletmelerde, gerekse diğer firmalarda örneklerini gördüğümüz ortak sınıfsal çatışmalarda işçiler çok değerli bir savaş tecrübesi edindiler. Hayat, ekonomik ve politik aksiyonlar boyunca bu tecrübenin derinleştirilmesini ve yetkinleştirilmesini, uluslararası tekel birlikleri egemenliğinin tutunduğu mevzilerden itilmesine ve bertaraf edilmesine ilişkin somut programlar ileri sürülmesini gerektirmektedir. Alman Komünist Partisinin tecrübesiyle de sabit olduğu üzere, burada, sosyal, demokratik, sendikal hakların elde edilmesi, aynı zamanda işçilerin sınıfsal temel üzerinde, belirli bir konsern ve tüm ekonomi çapında yönetime katılma, işletmece alınan kararları denetleme hakkına kavuşmaları sözkonusudur.

Komünist ve işçi partilerinin 1969 Yılı Uluslararası Danışma Toplantısı şunları belirtti: «Bu istekler, giderek doğrudan doğruya tekeli sermaye egemenliği sistemine karşı, onun politik iktidarına karşı yöneltilmektedir. Geniş emekçi yığınlarının, sömürü temeline dayanan ekonomik ve toplumsal düzenin kökünden değiştirilmesine ilişkin istekleri gitgide güçlenmektedir.»

Anti-monopolist ve anti-emperyalist savaşlarda elde edilen bütün tecrübe, sanayi konsernleri ve bankalarının, demokratik esaslara göre denetlenen toplumsal mülkiyet haline getirilmesi için mücadele yürütülmesi gerektiğini göstermektedir. FAC komünistleri, böyle bir mücadeleyi öngören sosyal, anti-emperyalist politikaya, dünya emperyalizmine karşı yürütülen uluslararası mücadelenin organik bir parçası gözüyle bakmaktadırlar.

Gelişmiş sosyalizm kuruluşu aşamasında eğitim ve bilim

Ivan Abaciev

Sosyalist devrim, öncü kültürün kazanımlarına ve bilimsel düşüncenin başarılarına halk yığınlarının geniş ölçüde erişebilmelerini sağlamaktadır. Yeni toplum düzeni, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti tecrübesinin de gösterdiği gibi, eğitimin ve bilimin hızla ilerlemesine, her iki alanda emekçiler yararına plânlı çalışmalara elverişli geniş olanaklar açmaktadır.

I. Bulgaristan Komünist Partisi eğitimin ve bilimin gelişmesine daima büyük bir ilgi göstermiştir. Memleketimizde halk iktidarının kurulmasından sonra, parti, eğitimde ve bilimde kuruluşu devrimci bir yapıyla yenilenmenin inisiyâtörü olarak harekete geçmiştir. Bu alanda ilk büyük adım 9 Eylül 1944'ten hemen sonra gerçekleştirilen eğitim reformudur. Bu reform, faşist ideolojisinin kökünün kazınması, okulu gerçek bilgi ve sosyalist kültür kaynağı, yetişmekte olan kuşağı komünizm ruhunda eğitime aracı haline getirme amacına yöneltilmiştir.

Memlekete, muazzam bir kalkınma, toplumsal hayatın bütün alanlarında ulusun olana kabiliyet ve yeteneklerini geliştirip işe koşma yönünde güçlü bir atılım kazandıran BKP MK Nisan (1956) Plenumu, eğitimin ve bilimin gelişmesinde de yeni ve önemli bir aşamanın başlangıcı oldu. Partinin Nisan Plenumundan sonra giriştiği büyük yapıcı eylemler eğitimin çehresini de değiştirdi. BKP MK Birinci Sekreteri T. Jivkov yoldaşın girişimiyle, öğrenimin hayatla bağlantılarını güçlendirmeyi öngören önemli tedbirler alındı ve öncelikle orta öğrenimin sadece bilgi verme mekanizmi olmaktan çıkarılması ödevi ortaya konuldu. Pratik de öğretim-eğitim süreci çerçevesine girdi, okulun çekim gücü arttı.

Devrime kadarki Bulgar eğitim sisteminin en iyi ve ilerici geleneklerini koruyarak ve aynı zamanda Sovyet tecrübesiyle de zenginleşerek yenilenen eğitim sistemi ortaya konulan büyük ödevlerin üstesinden gelebildi. Sekiz yıllık zorunlu öğrenim uygulamasına geçildi. Halk Cumhuriyetimizin 28 yıllık gelişmesi boyunca halk ekonomisi için vasıflı kadrolar yetiştirildi. Şimdi okullara ve diğer öğrenim kurumlarına devam edenlerin sayısı 1,5 milyondan fazladır. 1971 yılında yüksek öğrenimdeki gençlerin sayısı 89.300 buldu, yani burjuva Bulgaristanındaki üniversiteliler sayısının 8 misline ulaştı.

Bilim alanında da önemli nicel ve nitel değişimler oldu. Bulgaristan Bilimler Akademisi yeni bir çehre ve özlük kazandı; üretimle yakından bağlı olan yeni akademik enstitüler ve diğer bilimsel örgüt halkaları meydana geldi. Sosyalist kuruculuk yıllarında birçok bilimsel araştırma enstitüleri, deneme ve proje örgütleri kuruldu. Bilimin, yoğun bir örgü meydana getiren bu kurum ve örgütler temeli üzerindeki başarıları sayesinde

yeni ekonomi kolları doğdu ve gelişmeye başladı. Örneğin, araç ve aygıt yapımıcılığı, gemi yapımıcılığı, elektrik sanayii, yönetim araçları üretimi, elektronik hesap tekniği kolları büyük bir atılım gösterdi. Son 10 yılda Bulgar bilginlerinin yardımıyla, birçoğu yabancı ülkelerde de büyük bir ilgi ve takdirle karşılanan 7 bin kadar yeni mamul çeşidi yaratıldı.

Gelişmiş sosyalist toplumun kurulması ve bilimsel-teknik devrimin enine boyuna geliştirilmesi sürecinde, üretim güçlerinin artmasıyla, toplumsal ilişkilerin ve sosyalist demokrasinin yetkinleştirilmesiyle, yeni insanın yetiştirilmesiyle ilgili olarak ilkesel bakımdan yeni ve karmaşık ödevler ortaya çıkıyor. Halk ekonomisi gelişmesinin entansif etkenlerinden daha çok yararlanma temeli üzerinde ekonomiyi geliştirmenin, toplumsal üretimin etkinliğini artırmanın çözümleyici bir önemi vardır. Memleketimiz son yıllarda nitel bakımından yeni bir aşamaya, üretim güçlerinin yoğunlaşması ve ihtisaslaşması aşamasına girmiş bulunuyor. Bu aşamada yeni ekonomik örgütler, yani sanayide Devlet İktisat Birlikleri (DSO) ve köy ekonomisinde Tarım-Sanayi Kompleksleri (APK) kuruldu. Bu, bilim ve tekniğin başarılarını süratle üretim alanına aktarma ve uygulama, toplum yönetim sistemini olabildiğince verimli hale getirme yönünde geniş olanaklar açtı.

Bugün artık önemlice denilebilecek hiçbir pratik sorun, bilimsel olanaklardan aktif olarak yararlanılmadan çözümlenemez. Diğer taraftan, sosyalist toplumun ilerlemesi, emekçilerin kültürece yükselmeleri ve devlet yönetiminde tecrübe edinmeleri, temelli ve deneştirmeli araştırmaların genişlemesi bütün sosyal eylem alanlarının bilime dayanılarak yönetimi için gerekli koşulları yaratmaktadır.

Hayatın bütün alanlarında bilim ve eğitimin rolünün artması, sosyalist kuruculuğun temel yasallıklarından biridir. Gelişmiş sosyalist toplumun kuruluşu aşamasında bu yasallık olabildiğine geniş bir eylem alanı haline gelmektedir. BKP Programı'nda şöyle deniliyor: «Bu aşamada, bilim, sosyalist toplumla organik biçimde bağlanır, üretimin canı ve ruhu yerini tutan dolaysız bir üretim gücü olarak oluşur, sosyal süreçlerin yönetiminin temeli, sosyal, ekonomik ve teknik ilerlemenin çözümleyici etkeni haline gelir.»⁽¹⁾ Halkımızın, toplumsal ve bilimsel-teknik ilerlemede en çetin problemleri çözebilecek yetenekte, yüksek öğrenimli ve kültürlü bir halk haline gelmesinin temel etkeni olan ulusal eğitimin anlam ve önemi son derece artar.⁽²⁾

Gelişmiş sosyalist toplum, sosyalizmi, bilimsel-teknik devrimde ön hatlara çıkarır. Bilimsel-teknik devrimin başarılarının sosyalizmin üstünlükleriyle birleşmesi, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki tarihi yarışmayı yeni düzenin kazanması için gereken maddi koşulları yaratır. Partimiz, emek verimliliğini artırma, teknik ilerleme tempolarını hızlandırma savaşını bu

⁽¹⁾ «Bulgaristan Komünist Partisinin Programı», Sofya, 1971, s. 70.

⁽²⁾ BKP Programı, S. 67.

yarışın en önemli kollarından biri saymaktadır. T. Jivkov yoldaşın belirttiği gibi, «bilimsel-teknik devrimde ön saflarda yer alabilmek, işçi sınıfının, dünya sosyalist sisteminin strateji ve taktiğinde birincil önem taşıyan bir sorun olmaktadır».⁽³⁾

Çağımız koşullarında böyle bir sorun, ancak bilim ve politika, teori ve pratik arasındaki birliği daha fazla güçlendirmek suretiyle çözülebilir. Bu konuda, ulusal eğitim sisteminin gelişmesinin ve bilimsel araştırmaların, komünist partisi ve sosyalist devlet tarafından, her bakımdan temellendirilmiş, ardıcıl ve aktif olarak yönetilmesinin de ilkesel bir önemi vardır.

BKP, toplumsal gelişmenin ihtiyaçları ile bilim ve eğitimin bu ihtiyaçları giderme olanakları arasında 1960 yıllarında beliren uyumsuzluğa tam vaktinde parmak bastı. Sosyal yönetimi yetkinleştirme tedbirleri takımı içinde, bilim cephesinin kuruluşunu yenileme ve eğitimdeki dönüşüm sorunları önemli bir yer tutuyordu. Bu sorunlar ve çözüm yolları, BKP X. Kongresi kararlarında ve BKP Programı'nda formüle edildi. Çözüm formleri, her şeyden önce, bilimin ve eğitimin çağdaş koşulların istemleri düzeyine çıkarılmasını, sosyalist kuruculuğun yeni aşamasıyla uyumlu hale getirilmesini öngörmektedir.

Bilim ve eğitim sorunları, şimdi halk tarafından gerçekleştirilmekte olan Altıncı Beşyıllık Toplumsal-Ekonomik Gelişme Planı'nda (1971–75) en önemli yerlerden birini almaktadır. 1960 yılında bilimsel eylem ve araştırma çalışmaları harcamaları ulusal gelirin yüzde 0,5'i kadarken, 1969 yılında bu harcamalar yüzde 1,8'e çıkmıştır. Yeni beşyılığın sonuna doğru bilimi geliştirme harcamaları ulusal gelirin yüzde 2,5–3'üne varacaktır. Öğretim kurumlarının ve okulların maddi temelini iyileştirmek için hemen hemen yarım milyar leva harcanması öngörülmektedir. Bu tedbir 1975 yılında temel öğrenimlerini tamamlayan kız-erkek öğrencilerin yüzde 85'inin orta öğrenim okullarına girmelerine imkân verecektir. Bulgar yüksek okullarında yeni bir öğrenim ve araştırma laboratuvarları örgüsü meydana getirilmesi öngörülmektedir. Bunlar yeni araç ve gereçlerle ve bu arada elektronik-hesap tekniği ile de donatılacaktır. Sofya üniversiteleri sitesi gibi, memleketimiz ölçülerine göre muazzam siteler kurulmaktadır. Üniversitelere devam edenlerin sayısı 110–120 bini bulacaktır. Yalnız önümüzdeki beş yıl içinde, yüksek okullar, halk ekonomimiz için yüksek vasıflı 65 bin uzman yetiştirecektir.

Bu, sorunun yalnız bir yanıdır. Öbür yanı da şudur: Teknik ilerlemenin, ekonomik ve kültürel gelişmenin hızlanması, eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma eyleminde daha ileri bir ihtisaslaşma ve yoğunlaşma sağlanmasını, gelişme hızının daha da artırılmasını ve diğer sosyalist ülkelerin bu alandaki eylemiyle geniş bir bütünleşmeye gidilmesini istemektedir. Bu objektif isteğin yerine getirilmesi, partinin bilim ve yüksek öğrenim alanında uyguladığı politikanın önemli bir yönünü teşkil etmektedir.

⁽³⁾ Bak. T. Jivkov, Seçilmiş Eserler, c. VII, s. 11.

Bugün, bilim, başlıca güçleri ve araçları belirleyici yapısal kollar ve türlerde eylemini ulusal önemi olan büyük problemler üzerinde yoğunlaştırarak, temelli ve deneşirisel komple araştırmalar yapmakla ödevlidir. Altıncı Beşyillik Plân süresince, enerjetik ve hammadde kaynakları alanında, makine yapımı ve özellikle elektronik-hesaplama tekniği, mikro-elektronik ve otomasyon araçları, mikro-biyoloji, yeni, ileri ve yüksek verimli teknolojik süreçler, sanayi ve tarımsal üretimin mekanizasyon ve otomasyonu alanlarında bilimsel ıslah çalışmalarına özel bir ilgi gösterilmektedir. Sosyalist ülkelerin politik, sosyal-ekonomik ve ideolojik hayatıyla, burjuva görüşlerine, revizyonizme ve dogmatizme karşı mücadeleye ilgili aktüel problemler üzerinde araştırmalar yapmakla ödevli olan toplumsal bilimlerin gelişmesine de büyük bir önem verilmektedir.

II. Bilim, eğitim ve toplumsal pratik arasında organik bir birliğin önkoşullarının yaratılması, «bilim-kadro eğitimi-üretim» tek kompleksinin meydana getirilmesi çok önemlidir. Bu kompleks, sosyalist toplumun maddi ve mânevi alanları arasında sürekli ve karşılıklı etkilenme ve zenginleşmenin diyalektik bağlantısının ifadesi olacaktır.

Bu sorunun çözümü, genel ilköğrenim okulunun birinci sınıfından tutun da, yüksek okulun son sınıfına ve diplomadan sonra da uzmanların kalifikasyonlarını yükseltme tedbirlerine kadar, bütün bir eğitim ve bilim sisteminde köklü değişimler sağlanmasına bağlıdır. Değişimler enine boyuna gerçekleştirilmekte, yani hem eğitim ve bilimin örgütlenmesi ve aralarındaki bağlantılarla ilgili sorunları, hem de her ikisinin pratik hayatla bütünleşmesi biçimlerini kapsamaktadır.

BKP, ulusal bilim cephesi için, toplumumuzun spesifik ihtiyaçlarına ve bilimsel-teknik devrimin eğilimlerine uygun bir çağdaş strüktür yaratmanın gerekli olduğu kanısındadır. BKP MK Ekim (1971) Plenumu, bilim ve yüksek öğretim birleşik sistemi strüktürünü tespit etmiş ve ilkesel üstünlüklerini de belirterek onaylamıştır.

Yeni strüktürün başlıca unsuru, bilimsel birliğin sağlanması, yani araştırma eylemi alanında bir temel örgütsel halkanın meydana getirilmesidir. Bilimsel sistemin bu yeni ilkesel strüktür ünitesi, temelli ve deneşirisel bilimler ve kadro eğitimi alanında büyük sorunların çözümüne yönelik ve karşılıklı olarak birbirine bağlı eylem türlerini bir tek komplekste birleştirmektedir. Böyle bir esnek ve dinamik örgüt biçimi, bilimi üretime yaklaştırmakta ve çeşitli bilimsel eylem alanlarını hem kendi aralarında, hem de eğitim sistemiyle daha sıkı olarak bağlama koşullarını yaratmaktadır.

Birliklerin meydana getirilmesinde, sosyal-ekonomik eylemin en önemli alanlarının ve doğrultularının, aynı zamanda bilimsel bilgi ve yüksek öğrenim alanındaki süreçlerin gelişmesi ihtiyaçları çözümleyici bir koşul olarak ön plâna çıkmaktadır. Bilimsel araştırmalarda çağdaş ayrılaşma ve bütünleşme eğilimleri, bilimin olanakları ve artık yaratmış bulunduğu kaynaklar gözönünde tutulmaktadır.

Bu birliklerde büyük bir maddi-teknik temel ve kadro gücü yoğunlaştırılmakta, birliği meydana getiren halkalar için yeni fonksiyon mekanizmaları, birbirine uygun bilimsel ve eğitsel halkalar arasında yeni bütünleşme bağları, yeni bir yönetme sistemi meydana getirilmektedir. Birliğin yönetim örgütü, bütün halkaların çalışmasında beraberlik ve uyum sağlamakla, bilimde bölünme ve dağınıklığı gidermekle, bilimsel potansiyel gücü büyük problemlerin çözümü üzerinde yoğunlaştırmakla, bilimsel araştırmaların ve eğitim-öğretimin plânlanmasında ve finansmanında, bilimsel araştırma eyleminin kadro yetiştirme davası ve pratiğin ihtiyaçlarıyla bağlanmasının sağlanmasında tek bir politika uygulamakla ödevlidir.

Yeni strüktürün dikkate değer özelliği, son yıllarda Devlet İktisat Birlikleri'ne, bakanlıklara ve dairelere bağlı olarak kurulan Bilimsel Araştırma ve Deneysel Eylem Merkezleri'dir. Bu merkezler, bilim ile pratik arasında iki yanlı dolaysız ilişkiyi gerçekleştirmekte, gerek halk ekonomisinin şu veya bu kolunun teknik, teknolojik, örgütsel ve ekonomik problemlerinin işlenmesinden, gerekse bu problemler için bulunan çözümlerin üretimde gerçekleştirilmesinden sorumlu bulunmaktadır.

Bilimsel Araştırma ve Deneysel Eylem Merkezleri, bilimsel potansiyelin etkin birikimi için elverişli bir biçim olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlar «araştırma-üretim» silsilesinde geçici ara'ların azaltılmasına, ekonominin bütün kollarında ilkesel yeni teknolojilerin kökleşmesine yardım etmektedir. Öyle ki, merkez'lere bağlı olarak teknolojik proje şubeleri kurulmuş olup, bunlar genel «araştırma-üretim» silsilesine – daha önce teknolojik tasarımların uygulanması pratiğinde mevcut olmayan – çok lüzumlu bir halkanın katılmasına imkân vermektedir. Halen Bulgaristanda bu gibi 51 merkez vardır. Buralarda ulusal bilimsel potansiyelin hemen hemen üçte ikisi angaje durumdadır. Her merkezde ortalama olarak 725 bilgin ve bilimsel-teknik araştırmacı çalışmaktadır.

Bu yeniden kuruluş ve biriktirilen tecrübeden yaratıcı olarak yararlanma girişiminin ikinci aşamasında, BKP, bütün dikkatini, karşılıklı olarak bağıntılı ve yüksek etkinlikte bir bilim ve yüksek öğrenim sistemi yaratmak amacıyla, akademilerin ve yüksek okulların reorganizasyonu üzerinde yoğunlaştırmış bulunuyor.

Memlekette bilim ve kadro eğitimi tek merkezleri biçiminde yeni tip bilimsel birlikler oluşmaktadır. Bulgaristan Bilimler Akademisi sistemi içinde artık böyle 10 tane birlik eylem halindedir. Bunlar daha ziyade bazı akademik enstitüler ile, ilişkili oldukları Sofya Üniversitesi ve diğer yüksek okullar fakülteleri ve kollarının entegrasyonu temeli üzerinde meydana getirilmiştir. Bu tedbir sayesinde, öğrenim kuruluşları, bilimsel araştırma sürecine, akademik enstitüler görevlileri de yüksek öğrenimli uzmanlar yetiştirme çalışmalarına aktif olarak celbedilmektedir. Bu da, doğa ve toplum bilimleri alanında temel problemlerin çözümüyle uğraşan büyük bilimsel kolektifler meydana getirilmesine elverişli koşulları sağlamakta-

dır. Böylece, halk ekonomisinin bütün kollarında bilim ve teknik politikasını Bilimler Akademisi'nin aktif olarak etkilemesi için gerekli önkoşullar yaratılmakta; Sofya Üniversitesi, doğa ve toplum bilimleri temel teorik problemleri alanında ve aynı zamanda matematik, fizik, mekanik, kimya, jeoloji, biyoloji vb. bilimleri denestiri yönlerinde çalışacak bilim kadroları yetiştirilmenin güçlü merkezi haline gelmektedir.

Memleketimizde köy ekonomisi alanında çalışan bilim enstitüleri ve yüksek okullar sistemi de yeniden örgütleniyor. Yeni bir Köy Ekonomisi Akademisi kurulmuş bulunuyor. Bu akademi, daha önce mevcut yüksek tarım okulları ve fakülteleri ile eski Ziraat Akademisi'nin yedi büyük bilimsel araştırma enstitüsünün birleştirilmesi suretiyle meydana getirilmiş bir çağdaş bilim-öğretim merkezidir. Yeni akademi dört bilimsel-öğretim birliği'nden oluşmaktadır. Bu kuruluş, bilim ve öğretimle yakından ilişkili köy ekonomisi uzmanları yetiştirilmesi ve bir yandan da köy ekonomisi biliminin daha fazla geliştirilmesi için elverişli koşullar sağlamaktadır. Yeni akademi, köy ekonomisiyle ilgili DSO'lar yanındaki Bilimsel Araştırma Merkezleri ile sıkı bir işbirliği yaparak çalışmakla görevlidir. Bu sistemde, bütün bilimsel araştırma ve uzman yetiştirme işleri örgütü Tarım ve Gıda Sanayii Bakanlığı tarafından yönetilmektedir.

Bir de Tıp Akademisi kurulmuştur. Sağlık alanı ile ilgili bütün bilim ve öğretim kurumlarını, kapsıyan bu yeni akademi, araştırma, öğretim ve tedavi işlerini gayet temelli biçimde ve eskisinden çok daha büyük ölçüde bağdaştırmakla görevlidir.

* Teknik bilimler alanında da önemli değişiklikler yapılıyor. Yüksek okullarda ve ihtisas enstitülerinde yapılan bilimsel araştırmalar, üretimin ve teknik ilerlemenin ihtiyaçlarına gittikçe daha büyük ölçüde bağlanmaktadır. Teknik bilimlerin ve politeknik yüksek öğretimin yeniden kurulması da yakın gelecekte başarılacaktır.

Memlekette bilim cephesinin yeniden kurulmasına paralel olarak, yüksek öğretimin temel problemleri de tekrar ele alınmaktadır. Yüksek öğrenim okullarının ulusal bilim cephesiyle birleştirilmesi bunların rolünü daha da artırmakta, yüksek öğrenimin nitelik bakımından iyileştirilmesine ve bilimsel araştırmaların organik olarak öğrenim sürecine katılmasına yol açmaktadır. Bilimsel-teknik devrim koşullarında yüksek öğrenimli uzmanların eylemi giderek daha fazla bilimsel araştırma mahiyeti almakta, yüksek okullar da bilimsel yaratıcılığın güçlü merkezleri haline gelmektedir. Bilimin bütün maddi-teknik temelini ve bilim kadrolarının genç kuşağı eğitme ve yetiştirmeye dayanak olmaları, öğretim üyeleri ve bilimsel araştırmacılar ile üniversite öğrencilerinin eylembirliğinin önemli derecede genişletilmesi gereği bundan ileri gelmektedir. Öğretim sürecinin içeriğinde ve ders verme biçimlerinde epeyce değişiklik vardır. Üniversite öğrencilerinin yaratıcı biçimde düşüncelerini, edindikleri bilgiyi değişik denestirme alan-

larına uygulama, büyük araştırma kolektiflerinin çalışmalarına katılma yeteneklerini geliştirmek için çeşitli tedbirler alınmaktadır. Bunun yanı sıra, bilimde, sürekli gelişmenin garantisi olarak, bugünkü görevli kadronun yerini alacak genç kadronun, durmadan artan yedek gücün yetiştirilmesine elveren koşullar yaratılmaktadır. Memlekette parti, devlet ve kom-somol organlarının yönetiminde ve bunların doğrudan doğruya katılışıyla, gençliğin «öğrenim ve emek, emek ve öğrenim» şiarı altında bilimsel-teknik devrimde aktif olarak rol alması için gerekli bütün koşullar da yaratılmaktadır.

III. Yetişmekte olan genç kuşağın eğitimiyle ilgili olarak parti X. Kongresi tarafından belirlenen ödevleri başarıyla çözme yeteneğine sahip yeni tip okulu yaratmayı amaçlayan genel ve mesleki öğrenim reformu, bilim ve ulusal eğitim sistemindeki yapısal reorganizasyonun organik bir parçasıdır. Bugün, başlıca dikkat, öğretim sistemini sosyal-ekonomik ihtiyaçlara, bilimsel-teknik devrimin ihtiyaçlarına ve başarılarına uyacak biçimlerin ve mekanizmaların yaratılmasına yöneltmiştir.

Hayatın şimdi yönetim ve iktisat kadrolarından nitel bakımdan yeni istemleri vardır. İşçinin emeği giderek daha fazla entelektüel bir içerik kazanmakta, yaratıcı fonksiyonlar edinmektedir. İşçiye artık yalnız hünerli eller değil, aynı zamanda yüksek bir genel kültür, politik ve özel bilgi edinimi de gereklidir. Çağdaş koşullarda, ulusal eğitim-öğretim sistemi, toplumsal emeğin verimliliğini artıran temel etkenlerden biri olabilmesi için kendini maddi üretimin ihtiyaçlarına «uydurmak» zorundadır.

BKP'nin, birleşik orta politeknik okulunu yaratma konusunda izlediği politika, öğretim ve komünist eğitim prensipleri hakkındaki Marksist-Leninist öğreti temeline dayanıyor. V. I. Lenin bu prensiplerin özünü şöyle belirtmektedir: «Öğretimi genç kuşağın üretim emeği ile birleştirmedikçe, gelecek toplum ideali düşünülemez. Öyle ki, ne üretim emeği olmadan eğitim ve öğrenimi, ne de paralel bir eğitim ve öğrenim olmadan üretim emeğini çağdaş teknik düzeyinin ve bilimsel bilgi durumunun gerektirdiği yüksekliğe çıkarmak mümkün değildir.»⁽⁴⁾

BKP Merkez Komitesi, 10 yıl öğrenim süreli yeni tip orta okula ilişkin temel hükümleri tesbit etmiştir. Bu hükümler, Bulgar okulunun değerli ulusal geleneklerini ve öğretim-eğitim sürecinin çağdaş gelişme eğilimlerini gözönünde bulunduruyor. Birleşik orta politeknik okul, genel öğrenim ile mesleki öğrenimin yaklaştırılması suretiyle kuruluyor. Bu ne genç kuşağın yetiştirilmesinde tarihsel olarak ortaya çıkmış bulunan iki öğretim profilini tekelleştirme, ne de bunları mekanik olarak birleştirme çizgisi izlenerek geliştirilebilir karmaşık bir süreçtir. Yeni tip orta öğrenim okulunu kurma koşulları, ancak bu iki çizgiyi çağdaş toplumsal ve bilimsel-teknik

(4) V. I. Lenin, Bütün eserleri, c. 2, s. 499-500.

gelişmenin istemlerine yeteri kadar uygunlaştırmak, mesleki öğrenimin genel öğrenim içeriğini ve genel öğrenimin de politik içeriğini yetkinleştirmek, eğitim-öğretim sürecinin gelişme derecesini genellikle yükseltmek yolundan gidilmek suretiyle olgunlaşacaktır.

Bugün Bulgaristan, bütün kız ve erkek gençlerin hemen hemen dörtte üçünün devam ettikleri yeterince gelişkin bir mesleki okullar ve teknikumlar (orta teknik okul) örgüsüne sahiptir. Birleşik orta politeknik okulu, gençlerin mesleki bilgi ediniminin – gelişmeye devam edecek olan – olumlu unsurlarını devralmış olacaktır. Halk Eğitim Bakanlığının hazırladığı modellerde ve programlarda, genç kuşağın genel öğrenim ve politeknik öğrenim çizgilerindeki başarıları dikkate alınmakta, bunları mesleki öğrenimin başarılarıyla en iyi bir şekilde bağdaştırma olanakları aranmaktadır.

Ekonomi, tarım bilimi, teknik, tıp vb. alanları için orta kategoriden vasıflı uzman kadroları yetiştiren teknikumlar, mesleki öğretimin önemli unsurudurlar. İşletmelere, DSO'lara ve il halk savetlerine bağlı olarak kurulan öğretim merkezleri de kayda değer bir önem taşımaktadır. Bu merkezler, maddi üretimin çeşitli kollarında çalışan işçilerin mesleki öğrenimleri, ihtisas edinmeleri ve ihtisaslarını geliştirmeleriyle uğraşmaya devam edeceklerdir.

Bilim ve tekniğin gelişmesindeki yeni eğilimler ve yasallıklar, genel ve mesleki öğretimin kuruluşunda ve içeriğinde köklü bir reorganizasyona gidilmesini, bilimin esaslarının öğrenimine sistemli yaklaşımın daha geniş ölçüde uygulanmasını, daha etkin öğretim biçimleri bulunmasını gerektirmektedir. Bazı derslerde fakültatif öğrenime geçilmesi ve öğrencilerin ilgilerini tatmine ve eğilimlerini belirtmelerine imkan veren diğer biçimlerin uygulanmasıyla, onların bireysel kabiliyetlerinin gelişmesine ve başlıbaşına yaratıcı çalışma için gerekli pratik alışkanlıklar edinmelerine elverişli koşullar yaratılmaktadır.

Birleşik orta politeknik okul, yetişmekte olan genç kuşak için etkin bir komünist eğitimi sistemi gerektiriyor. Bu okul, öğrencilerin etkililik, aktiflik ve özyönetimine ne kadar dayanırsa, gerek öğretmenler ve komsomol örgütü tarafından, gerekse ana-babalar ve tüm kamuoyu tarafından uygulanabilecek değer ölçüleri ve normatif istemler kompleksini, çelişkiden azat olması gereken bu birleşik kompleksi ne kadar çabuk yaratırsa, kendi ideolojik ve eğitsel fonksiyonlarını da o kadar daha başarılı olarak yerine getirebilecektir.

Öğrenim reformu karmaşık ve devamlı bir süreçtir. Bu reform, genç kuşağın hayata hazırlanmasının normal gidişi aksatılmadan, aşama aşama başarılabilecektir. 1975 yılına kadar, ancak daha sonraki beşyılıktaki tamamlanabilecek olan bu reformun uygulanması için gerekli bilimsel, pedagojik-metodik, ekonomik ve örgütsel koşullarının ve kadro olanaklarının yaratılması öngörülmektedir. Yeniden kuruluş sürecine, yalnız devlet organ-

ları ve öğretim kurumları kolektifleri değil, bilim, toplum ve ekonomi örgütleri de aktif olarak katılmaktadırlar. Öğrenim reformu günden güne tüm Bulgaristan halkının dâvası haline gelmektedir.

Ulusal eğitimi yeniden örgütleme dâvasının, pedagoji bilimine yönelik yeni istemleri vardır. Bu bilim, öğretim usulü teori ve pratiğinin aktüel ve perspektif problemlerin daha geniş ölçüde incelenmesini sağlamakta, bunların çözülmesi yollarını esaslı olarak saptamakla ödevlidir. Bugün, pedagoji teorisinin sadece metodolojik ve deneşirisel temellerinin iyileştirilmesi değil, öğretim ve eğitim sosyolojisi, öğretim ekonomisi, programlı eğitim teorisi, öğretim alanında öngörme, modelleme, nicel analiz metot ve uygulamalarının temelleri vb. gibi yeni yönlerin açılması da istenmektedir. Pedagojiye, insan kişiliğinin oluşma alanını sistemli ve somut olarak inceliyen diğer bilimlerle bağlarını güçlendirme, yetişmekte olan kuşağın eğitim ve öğretimine ilişkin problemlerin incelenmesi alanında öncü bilim kolu olarak kendini kabul ettirme görevi düşmektedir.

IV. Memleketimizde bilimsel eylemin ve eğitim-öğretim sisteminin yapılışında ve içeriğinde gerçekleştirilmekte olan büyük değişimler, bu alanların yönetiminde parti ve devlet organlarının oynadıkları rolün artmasına yol açıyor. «Bilim – kadro yetiştirme – üretim» büyük kompleksinin yaratılması, objektif olarak, bilim, yüksek öğrenim ve teknik ilerleme alanlarında, bunların fonksiyon ve gelişmelerinin her düzeyinde birleşik bir devlet politikası uygulanmasını gerektiriyor.

Bulgaristanda artık sözü geçen alanları da kapsıyan yeni yapılaşmış bir sosyal yönetim vardır. BHC Devlet Konseyi'ne bağlı olarak yeni bir kurul, Toplumun Mânevi Değerlerini Geliştirme Kurulu meydana getirilmiştir. Bakanlar Kurulu'na bağlı Bilim, Teknik İlerleme ve Yüksek Öğrenim Komitesi'nin ana ödevi, birleştirerek temsil ettiği üç sistemin büyük sayıdaki daire ve kurumlarının eyleminde beraberlik ve uyum sağlamak, genel devlet politikasını uygulamak, bilimsel-teknik ilerleme ve yüksek vasıflı kadro yetiştirme alanında uluslararası işbirliğini gerçekleştirmektir.

Bu komite devletsel-toplumsal bir organ olarak kurulmuştur ve çalışmaktadır. Komitenin çalışmalarına, doğa ve toplum bilimleri temsilcileri olan ünlü bilimler, bilimsel-teknik ilerleme ve yüksek öğrenimin örgütçüleri, yönetici devlet ve parti görevlileri katılmaktadırlar. Halen, bilimin yönetilmesinde, devlet ve toplum tabanlarının en iyi bir şekilde bağdaştırılması mekanizması işlenmektedir. Bu mekanizmin pratikte yerleşmesi ve bir yandan da bilim cephesinde ve ulusal eğitimde yapısal reorganizasyonun esas hatları ile tamamlanması, Bulgar bilim kongresinin yakın gelecekte yapılması koşullarını yaratacak, bu kongrede eğitim ve öğretiminin, bilimsel fikir hayatımızın çalışmaları ve başarıları kamuoyu tarafından geniş ölçüde görülecek, bunların geliştirilmesi perspektifleri belirlenecektir.

Partimiz, bilim ve eğitim-öğretim alanında aktüel problemlerin çözül-

münde, daima kardeş memleketlerin tecrübesine, özellikle Sovyetler Birliğinin tecrübe ve ulaşımlarına dayanmaktadır. Bilim, teknik ve yüksek vasıflı uzmanlar yetiştirme alanındaki uluslararası işbölümü, gelişmiş sosyalizm kuruculuğunun çözümleyici etkenlerinden biridir. Halk Cumhuriyetimizin Sovyetler Birliğiyle ve diğer sosyalist ülkelerle bütünleşmesinde gelişme sağlanmadıkça, bu bütünleşme – bütün güçlüğüne rağmen – bilimsel araştırmalar ve deneysel konstrüksiyon çalışmaları alanına da yayılmadıkça, yurttaki bilimin hızlı tempolarla gelişmesi olanaksızdır. Bilim ve eğitim-öğretim alanında bütünleşme problemleri halen titizlikle incelenmekte, dünya sosyalist sisteminin varlığı ve gelişmesi boyunca yapılagelen iki ve çok yanlı kardeşçe işbirliği sürecinde edinilen zengin tecrübe dikkatle tahlil edilmektedir.

Sosyalist bütünleşme (entegrasyon), Bulgaristan gibi yüzölçümü ve nüfus bakımından küçük bir memleket için hayati bir önem taşır. EYK XXIV. toplantı döneminde kabul edilen komple program, bilimin, teknolojinin ve eğitim-öğretimin gelişmesinde ulusal ve enternasyonal menfaatlerin en iyi bir şekilde bağdaştırılmasına son derece elverişli perspektifler yaratmaktadır. Bulgaristan Komünist Partisi, bütün halkımız, sosyalist ülkelerin ekonomik, bilimsel ve teknik potansiyelinin en sıkı biçimde bütünleştirilmesi için çizilen yoldan sapmadan yürümekte kesinlikle kararlıdır.

Cezayir'de toprak dönüşümleri

Bu dönüşümlerin özlüğü ve önemi

Ahmet Kerim

Cezayirde toprak reformu çalışmaları ilerliyor. Hükümet tarafından 1971 Kasım ayında yayınlanan toprak devrimi belgesi ve buyruktusu hayata geçiriliyor. Bu yoldaki çalışmalar ve varılan sonuçlar emekçi halkın önemli bir başarısıdır. Cezayir, ulusal kurtuluşuna kavuştuktan sonra, tam politik bağımsızlığa ulaşmak için, ekonomik bağımsızlığını güçlendirmek ve ulusal demokratik devrimin diğer önemli sorunlarını çözmek için mücadelesine devam etmiştir. Fakat şimdiki toprak reformu çalışmalarında tanık olduğumuz gerçekten devrimci atılımın – ölçüler ve karmaşıklık bakımından – daha önceki mücadele kesimlerinin hiç birinde görüldüğü söylenemez; daha önceki mücadelelerin hiç biri böylesine ciddi ekonomik, sosyal ve politik sarsıntılarla geçmiş değildir. Şüphesiz ki, bugün henüz ilk adımlar atılmaktadır. Şimdi gerçekleştirilmekte olan tedbirlerin sonuçları, birkaç yıl sonra reform tamamlandığı zaman, iyice değerlendirilebilecektir. Fakat toprak devriminin daha şimdiden bütün memleket politik hayatının merkezinde yer aldığı güvenle söylenebilir.

Köy ekonomisinin yapısı

Cezayir halkının % 70'inin hayati manfaatlari toprak sorununun köklü bir çözüme bağlanmasını gerektiriyor. Bütün ulusun gelişmesi, bugünü ve yarını da bu sorunun çözümüne bağlıdır. 1963 yılında Fransız sömürgecilerinin terkettikleri toprakların millileştirilmesi, bu problemlerin çözümüne sadece bir giriş olmuştur. Köy ekonomisinin durumu, memlekette geniş ölçüde bir toprak reformu ihtiyacının artık ertelenemeyecek kadar olgunlaştığını göstermektedir.

Cezayir köylüleri şimdi 8 milyon kişi kadardır. Bunun 1,3 milyonu aktif nüfustur. Üretim alanı 6,8 milyon hektar işlenir toprakla, yer yer mera olarak kullanılan uçsuz bucaksız çöllük araziden ibarettir. Üretim güçlerinin az gelişmişliği, kültürel gerilik ve tarım nüfusunun ağır basması, memleket iktisadi hayatının ana çizgilerini teşkil eder. Sosyal-ekonomik yapılaş, bütün eski sömürgeler için karakteristik olan ikili bir karakter gösterir. Bu da, çağdaş ve geleneksel olmak üzere iki sektörün varoluşunda belirir.

Çağdaş sektör, işlenir toprakların üçte biri kadarını, yani 2,5 milyon hektarı kaplar; bu sektörde 1 milyon 140 bin kişi yaşar; bunların 135 bini sürekli ve hemen hemen 100 bini de geçici (mevsim) işçidirler. Bu sek-

törün kapladığı verimli topraklar, burafarda teknik donatımlı iri işletmeler meydana getirmiş olan Fransız sömürgecilerinden devralınmıştır. Cazayir'in bağımsızlığının ilân edilmesinden sonra, bu kesimde tarımla uğraşan mülk sahiplerinin çoğu palas pandıras Fransaya kaçtılar. Emekçiler bunlardan kalan işletmelere el koyarak, aralarında özyönetim komiteleri kurdular. Bu girişimi hükümet destekledi ve evvelce Fransız sömürgecilerinin (göçmenlerin) mülkiyetinde bulunan bütün araziye 1963'te millileştirerek, özyönetim komitelerinin emrine verdi. Bugün bu özyönetim sektörü, iç pazar ihtiyacının önemli bir kısmını giderebilmekte ve köy ekonomisi ürünleri ihracının da çoğu kısmını sağlamaktadır.

Özyönetim sektörünün meydana getirilmesi, memlekette köy ekonomisi devrimci dönüşümlerini gerçekleştirme yolunda kesin bir adım oldu. Fakat gerçek toprak reformunun geleneksel sektörü de mutlaka kapsamına alması gerekiyordu. Bu sektörde 1 milyon 100 bin kişi aktif nüfus olmak üzere 6 milyon kişi varlığını sürdürüyordu. Aşağıdaki cetvel bu sektörün sosyal yapılışı hakkında yeterli bir fikir verebilir.

Büyük toprak sahipleri (yan-feodal ve kapitalist tipten)	Her biri en az 50 hektardan ve özel (geleneksel) sektörün bütün işlenir arazisinin % 25'ini kaplıyan 16.500 işletme;
Orta köylüler	10-50 hektardan, bütün işlenir arazinin % 50'sini kaplıyan 147.000 işletme;
Küçük çiftçiler	5-10 hektardan, bütün işlenir arazinin % 15'ini kaplıyan 114.000 işletme;
Yoksul köylüler	5 hektara kadar, bütün işlenir arazinin % 5'ini kaplıyan 310.000 işletme;
Topraksız köylüler	Geliri rastlantılara kalmış 500.000 kişi.

Demek ki, çiftçilikle uğraşanlar toplamının ancak % 3'ünü teşkil eden büyük toprak sahiplerinin elinde, işlenir toprakların bir çeyreği, çiftçilikle uğraşanların yarısından çoğunu teşkil eden az topraklılar elinde de işlenir toprakların ancak % 10'u toplanmış bulunmaktadır.

Geleneksel (özel) sektörde, çeşitli - çokçası da kendine özgü - kapitalizm öncesi ve kapitalist sömürü biçimleri birbirine örülür ve hattâ kapitalist biçimlerin ağır bastığı görülür. Burada bir avuç büyük toprak sahibi karşısında, yoksul ve topraksız köylülerden («hamesi»⁽¹⁾), mevsim işçilerinden, daimi ırgatlardan ve köylü işsizlerden oluşan koskoca bir yığın yer alır.

(1) Hames Üründen beşte bir, üçte bir pay karşılığında ağanın toprağını işliyen yarıcı.

İşte Cezayirde köy ortamının temel sınıfsal çelişkisi böylece kendini gösterir. Bu büyük toprak sahiplerinin (bazıları bir yana), kurtuluş savaşı sırasında sömürgecilere hizmet ederek hıyanet işledikleri de ayrı bir gerçektir. Bunlar bugün de yeni-sömürgeciliğin ve emperyalizmin aktif veya potansiyel yardımcıları olarak çalışmakta, ulusal ve sosyal kurtuluş için, ilerici gelişme için bir engel teşkil etmektedirler.

Böylelikle, bugün halkımızın önünde, gericiliğin ana dayanağı olan sınıfın ekonomik temelini çökertmek, Cezayir köyünün ana çelişkisini çözmek, milyonlarca fellâhın yaşam ve çalışma koşullarını kökünden değiştirmek gibi bir ödev bulunmaktadır.

Reformlar programı

Köyde devrimci dönüşümlerin somut hedefleri ve bunları gerçekleştirme araçları, toprak devrimi belgesi ve buyrultusunda şöylece belirlenmiştir:

- Büyük toprak sahipleri sınıfının varlığına son verilmektedir. Sahip olunabilecek en çok toprak miktarı, bir ailenin üstesinden gelebileceği çiftçilik ölçüsüne göre belirlenir. Toprak fazlası bedeli karşılığında istimlak edilir; ancak kurtuluş savaşı sırasında edinilmiş arazinin kamulaştırılmasında para ödenmez. Bağımsızlık döneminde, toprak reformundan arazi saklamak için yapılan bütün işlemler geçersizdir. Bundan böyle toprakla ilgili bütün işlemler (alım-satım, kiralama vb.) kesinlikle kanun gereğince düzenlenir;

- topraklarını kendileri işliyen küçük ve orta çiftçilere mülkiyet hakkı sağlanır;

- absentizmin (zilyetliğin) her çeşidine son verilmektedir, «toprak, onu işliyenindir» prensipi gereğince, kendi toprağını kendisi işlemeyen herkes, yurttaşlık yükümünü yerine getirmemiş sayılır. Bu kural 0,5 hektardan az sulanır veya 5 hektar sulanmaz araziye sahip olanları kapsamaz; zira bunlar arasında geçici olarak Fransaya gitmiş bulunan işçiler, işçi sınıfının hâlâ köyle bağlı diğer bazı tabakalarının temsilcileri ve öncelikle şehir küçük burjuvazisi tabakaları vardır;

- yukarıda belirtilen hükümler gereğince hamesi (yancılık) sistemine de son verilmektedir. Böylece, ortaçağdan kalmış üretim ilişkilerine son verilmiş olacak ve geçmişte felce uğratılmış olan büyük potansiyel üretim güçlerinin serbestçe gelişmesi yolu açılacaktır;

- bundan böyle belirli ellerde toprak birikimi, hangi biçim altında olursa olsun, yasaklanmaktadır. Bu maksatla şu hükümler getirilmektedir: a) toprak reformu ulusal fonuna geçirilen toprak artık istimlak edilemez; b) özel arazi satınalmada devlete ve kooperatiflere üstünlük tanınır; c) toprak kiralama işlemi keza kanunla düzenlenir ve bu alanda da kooperatiflerin

üstünlük hakkı vardır. Bu suretle, yeni bir büyük toprak sahipleri tabakası meydana gelmesi olanakları önlenmektedir.

Bu programın önemi ve devrimci karakteri, şimdiye kadar gerçekleştirilmiş olan millileştirme işlemlerinde daima yabancı sermayenin çıkarlarına dokunulmuşken, şimdi ilk defa olarak yerli büyük toprak sahiplerinin durumuna ağır bir darbe indirilmiş olmasındadır.

Toprak devrimi belgesi ve buyruğusunun bir başka önemli nitelik çizgisi de, toprak reformu ulusal fonduna geçirilen arazinin dağıtılmasında ve bu arazide tarımın örgütlenmesinde tutulan yol ve sosyal yaşam tarzıdır.

Toprak şu usule göre dağıtılmaktadır:

- 1) Millileştirilmiş topraklarda yaşayan işçilere, emekçilere;
- 2) Eski savaşımlara (1954–1962 ulusal kurtuluş savaşına katılmış olanlara);
- 3) Devrim sırasında şehit düşenlerin oğullarına;
- 4) Çok çocuklu aile başlarına.

Toprak devrimi belgesinde, «toprak, her komünde kurulacak olan genel hizmetler kooperatifine girmek şartıyla verilir» kaydı vardır. Bu biçim birleşme, üretim kooperatifleri örgütlenmesi yolunda ilk adımı teşkil etmektedir.

Genel hizmetler kooperatiflerinin en yakın ödevi, yeni çiftçi ocaklarına çalışmalarını örgütlemeleri için gerekli olan her şeyi sağlamaktır. Bu kooperatiflere özel sektör çiftçileri ve kendi kendini yöneten fermalar da katılabilirler.

Toprak devrimi belgesi, üretim kooperatiflerinin «gönüllülük prensipi» üzere serbestçe kurulmalarını, köylülerin üretim araçlarını «kollektif olarak kullanmayı öğrenmeleri»ni de hükümlere bağlamıştır. Belge, «kooperatif üyelerinin bilinç düzeyine ve ihtiyaçlarına uygun» çeşitli örgüt biçimleri (yardımlaşma dernekleri, üretici birlikleri, hizmet kooperatifleri ve üretim kooperatifleri) öngörmektedir. Kooperatif hareketinin başarısızlığa uğramaması için, bu hareketi geliştirme tempolarının, devletin kredi ve kadro yardımı «olanakları»na uygun tutulmasına dikkat edilmesi gereği belirtilmektedir. Kooperatifler «bağımsız ve demokratik» olarak yönetilecektir. Belgede, devrimle toprağa kavuşturulmuş köylüleri birleştiren kooperatiflerin elde edeceği başarıların, küçük toprak sahiplerini de kollektif çiftçilik biçimlerine geçmeye yöneleceğine işaret edilmektedir.

Yığınların ve devletin seferber olması

Belgede belirlenen köklü yapısal dönüşümlerin ancak sürekli bir örgütlenme çalışmasıyla gerçekleştirilebileceği söz götürmez.

V. İ. Lenin, büyük devrimci ödevlerin yerine getirilebilmesi için, bunların

başansının garantilenmesi, yarıda, sürüncemede kalmaması ve şüpheye düşmemesi için, mutlaka geniş yığınların seferber edilmesinin gerekli olduğunu belirtiyordu. Cezayir'de bu alanda henüz ilk somut adımlar atılmaktadır. Ve Belge haklı olarak şunları belirtmektedir: «Toprak devrimi hazırdan armağan değildir. Yoksul köylülerin serbest girişimi, köy hayatının yeniden kurulması, her şeyden önce bu köylülerin kendi gelecekleri adına seferber edilmelerinin garantisini teşkil eden demokrasi olmadan düşünülemez.»

Bizi, bu hükmün boş bir propaganda veya iyi dileklerin ibaret olmayıp, sözkonusu devrimi gerçekleştirmede ardıcıl davranışı öngören bir devrimci iradeyi yansıttığına inandıran kanıtlar nelerdir?

Belge, toprakta köklü dönüşümlerin gerçekleştirilmesine köylülerin doğrudan doğruya katılmalarını sağlayacak somut tedbirler öngörüyor. Şöyle ki: «hiç bir toprak devrimi köylülerin bilgi ve tecrübesine dayanmadan gerçekleştirilemez. Köylü kadrolarının yetersizliği ve köylülerin öğrenim düzeyinin çok düşük olduğu koşullarda, bu bilgi ve tecrübenin önemi daha da artar. Bundan ötürü, bizim toprak devrimi uygulamamızda, topraksız ve yoksul köylüler bütün organlarda çoğunlukla yer alacaklardır. Böylelikle, sömürü zulmünü kendi sırtlarında denemiş ve kurtuluş davasına en büyük katkıda bulunmuş olanlar, kendi menfaatlerini kendileri savunabilecek ve toprak devriminin doğru biçimde ve kesinlikle gerçekleştirilmesine yardım edeceklerdir. Bu maksatla, yoksul köylüler «Köylü Birlikleri»nde birleşip, kendi temsilcilerini, yani ihtiyaçları en iyi dile getirecek ve sosyalizmin kurulmasında, sosyal-ekonomik gelişmede kendilerine düşen rolü oynayabilecek olanları demokratik usullerle seçebileceklerdir.»

Şüphesiz ki, bu son derece olumlu yönergelerin yerine getirilmesinde birçok güçlüklerle de karşılaşılıyor. Hükümet organı olan «El-Mücahit» gazetesi, Toprak Devrimi Ulusal Komisyonu'nun sonbahar toplantılarından birinin sonuçları üzerinde durarak şunları belirtiyor: «Köylü birlikleri tecrübesi köyde arzu edilen yankıları uyandırmadı; küçük ve yoksul köylüler – çoğu bölgelerde – hareketin dışında kaldılar ... Bazı komünlerde bu örgütlerin yönetiminin, ... varlıklı durumlarından güç alarak kendi iradelerini dayatan toprak sahiplerinin ellerine geçtiği haller de görüldü...»⁽²⁾

Devrim belgesi, «Köylü Birlikleri»nin yanı sıra, toprak reformunu uygulayacak özel devlet organları kurulmasını da öngörüyordu. Bu organların en yükseği olan Toprak Devrimi Ulusal Komisyonu, Cumhurbaşkanı Bumedi-ye'nin inisiyatifleriyle kurulmuş ve artık etkin bir eylem göstermektedir. Bundan sonra artık yığın örgütleri temsilcilerinin katıldıkları komün veya vilâyet halk meclisleri gelmektedir. Belgede bu organlar hakkında şu hüküm vardır: «Toprak devrimini demokratik ve ademi merkezîyetçi usulle

⁽²⁾ «El-Mücahit», 3. XI. 1972.

uygulama hattı, komünlere ve vilâyetlere, gereken kararları belirleyip almaları için çok elverişli olanaklar vermektedir.» Komün'ün toprak devriminde birincil bir rol oynayabilmesi için, Belge, Halk Meclisleri'nin çalışmalarına, Ulusal Kurtuluş Cephesi Partisi (3) mensubu yerli sorumlu kişilerin, yığın örgütleri temsilcilerinin ve aynı zamanda «topraksız ve yoksul köylülerin seçilmiş temsilcileri»nin katılmalarını öngörmektedir.

Toprak reformu, politik, ideolojik ve ekonomik alanlarda çetin bir sınıf mücadelesinin eşliğinde yürütülmektedir. Sözü geçen örgütlerin ve dairelerin de, kendilerine düşen büyük ve çok karmaşık devrimci ödevi çözebilecek düzeyde olmaları gerekmektedir. Bunun için, Belge'de, devlet dairelerini ilgilendiren iki zorunlu istek ileri sürülüyor. Birincisi, sınıfsal yavaşım ve «köylülere yardım konusunda somut yükümler» altına girebilmeleri için bu dairelerin karakterinde bilinçli bir değişim gereği; ikincisi de «çalışma metotları, kadro durumları ve yönelimleriyle bu ödevleri (yani toprak devrimi ödevlerini — A. K.) çözebilecek düzeyde olmaları istenen» yönetim organlarının eyleminde stil bakımından değişiklik yapılması gereğidir.

Belgede, köylü ahalinin kalkınması için şart sayılan devlet dairelerinin kurulması, bir dizi önemli politik etkenlerin varlığına bağlıdır. Her şeyden önce, yığınların politik düzeyinin yükseltilmesi gerekiyor. «El-Mücahit» gazetesinin yukarıda sözünü ettiğimiz yazısında şöyle deniliyor: «Gerçekten de, çalışan nüfusumuzun çoğunluğunu teşkil eden köylülerin, gerekli yığın örgütüne ve demokratik usulle seçilmiş temsilcilere de sahip olmadan, memleketin politik hayatının dışında kalmalarına göz yumulamaz.» Böyle bir hal devrimci demokrasinin gelişmesini köstekler, ilerilik güçlerinin sağlamlaşmasına da, emperyalizme ve iç gericiliğe karşı yürüttükleri mücadeleye de engel olur.

Sosyal dayanak

Gericiliğin, memlekette toprak reformu uygulamasını şüya düşürmek veya hiç değilse geciktirmek için her çareye — ekonomik sabotaj, politik ve ideolojik tahrikler vb. — başvuracağı şüphesizdir. Netekim, bu maksatla, büyük toprak sahipleri ile bilhassa toptan ticaret ve dış ticaret alanında borusunu öttüren burjuvazinin yüksek tabakaları arasında ve aynı zamanda çıkarları sözü geçen sosyal grupların çıkarlarıyla objektif olarak bağlı bulunan yeni bürokratik çevrelerin belirli bir kısmı arasında politik bir birlik meydana gelmektedir. Bu birlik, büyük ölçüde, mevcut tarımsal ilişkilerin yapılışının beslediği bir tutuculuk temeline dayanmaktadır.

Gericici kuvvetler, topyekûn ele alsak bile, şehir ve köy ilerici güçlerine kıyasla elbette önemsiz bir azınlık teşkil etmektedir. İyi ama, gericiliğin

(3) İktidarda bulunan parti.

politik otoritesi yalnız nicel verilerle ölçüye vurulamaz. Gericilik, memlekette hâlâ ağır basan kapitalist ilişkilerden kuvvet almaktadır; şehir ve köy küçük burjuvazisiyle binlerce bağı vardır ve nihayet uluslararası kapital tarafından desteklenmektedir.

Gericilik ancak toprak devriminin ardıcıl olarak uygulanmasında menfaatleri olan bütün demokratik güçler cephesiyle yolu kesildiği takdirde yenilgiye uğratılabilir. Demokratik güçler cephesi de, ilerilik yanlısı yoksul ve topraksız köylülerden, bütün şehir ve köy emekçilerinden, işçilerden, küçük tüccarlardan, esnaflardan, memurlardan, büyük toprak mülkiyetiyle ilişkili olmaları veya toprağa bağlı olan gelirlerini kaybetmeye katlanmış bulunan yerli sanayicilerden, üniversite öğrencilerinden, er ve subaylardan, yönetim kadroları ve mühendis-teknisyen görevlilerinden, gençlerden ve kadınlardan oluşmaktadır.

Demokratik güçlerin başında işçi sınıfı gelmektedir. Bu sınıf henüz halkın küçük bir kısmını teşkil eder; büyük ölçüde birikimli ve örgütlü değildir; kültürel ve teknik hazırlık düzeyi yüksek sayılamaz. Bu sınıfın sosyal tutumunda hâlâ düne kadarki köylülük kökeninin izleri vardır ve sınıf bilinci henüz nispeten zayıftır. Fakat, özel mülkiyete bağlı olmadığı için, toprak devrimini gitgide daha sistemli ve daha güçlü biçimde destekleyen ve destekleyecek olan da ancak işçi sınıfıdır. Köy ortamında özel mülkiyete son verilmesi işçileri sevindirmekte, onların da menfaatlerine hizmet etmektedir. Bu, bir yandan, halkın önemli bir kısmını, yani işçi sınıfının mânen ve belirli ölçüde maddeten hâlâ bağlı bulunduğu kısmını özgürlüğe kavuşturmaktadır. Öte yandan da, şimdiye kadar ayniyat temelinde işletmecilik kısırcasında kıvranan yoksul köylü yığınlarının çağdaş üretim sürecine celbedilmesi sonucunda gerçekleşecek olan iç pazar genişlemesi gitgide büyüyen sanayi gelişmesine hız verecektir. Bu da kararlı bir istihdamı ve iş ücretlerinin yükseltilmesini güven altına alacaktır.

Toprak devriminden yana olan sosyal güçlerin geniş cephesinde, şehir ve köy küçük burjuvazisi, yani küçük çiftçiler, esnaflar, tüccarlar ve alt kategoriden memurlar ön planda yer alıyorlar. Bu küçük burjuvazi kurtuluş savaşında kayda değer bir rol oynadı. Ulusal kurtuluş hareketinin sivil ve asker kadrolarının ana omurgası bu burjuvazinin saflarından gelenlerle oluştu. En devrimci gruplar, bağımsızlığın elde edilmesinden sonra, büyük ulusal burjuvazinin temsilcilerini iktidardan uzaklaştırmaya muvaffak oldular.

Demek oluyor ki, memleketin şimdiye kadar kösteklenmiş olan üretim güçlerinin serpilip gelişmesinden, köylülerin toprağa kavuşturulan temel yığını şöyle dursun, bütün halk kazançlı çıkacaktır. Ve bu anlamda, toprak devrimi belgesi, bu devrimin bütün halkın davası olduğunu belirtmekte haklıdır. V. İ. Lenin'in, her kapitalist ulusun sömürülenler ve sömürülenler olarak «iki ulus»a bölündüğüne, sömürülen başlıca iki emekçi sınıfı olarak

proletarya ile köylüler arasında ittifakın önemine ilişkin sözleri bizim kuşağımızda da küpedir.

Bu sınıfların ittifakı, Cezayirde de, bizim çokça kullandığımız deyimle «ilerilik ulusu»nun, yani köyde bir gerçek devrimin başarılmamasıyla canla-başla ilgilenen toplumun temelini teşkil etmektedir. Bu prensipin evrensel bir önemi vardır; geçerliliği ve etkinliği gerçek toprak devriminin başarıldığı her yerde yoklamadan geçmiştir. Birçok memleketin tecrübesi, işçi sınıfının rolünü – inkâr etmek değilse bile – küçümsemenin, ve tersine, köylülerin devrimci olanaklarını haddinden fazla büyütmenin ne kadar tehlikeli olduğunu göstermektedir.

Şüphe yok ki, Cezayirde, işçi sınıfı ile köylüler arasında ittifak için proletaryanın zayıflığını ve milliyetçi-devrimcilerin ulusal-demokratik devrimdeki yönetici rolünü dikkate alacak kendine özgü bir biçim bulunacaktır. Cezayir Sosyalist Öncü Partisi, bu ittifakın reel olabileceği ve daha geniş bir birleşmeye – tekcepheye – yol açabileceği koşulların yaratılması için elinden gelen çabayı harcamaktadır. Zira «Cezayir devrimi böyle bir tekcepheye, memleketin gerçek durum ve koşullarına, belirli aşamada hem Cezayir'in, hem de Arap ulusal kurtuluş hareketinin menfaatlerine uygun bir anti-empyrist cepheye, gericilik aleyhtarı bir cepheye muhtaçtır. (4)

Politik, ideolojik veya örgütsel sorunlara ilişkin görüş ayrımlarına bakılmaksızın, memleketin bütün ilerici ve devrimci güçleri, bugün başlıcası toprak devrimi olan birçok ortak hedefler temeli üzerinde objektif olarak birbirlerine yaklaşmaktadırlar. Partimiz bu devrimin başlangıcını sosyal ilerleme yolunda büyük bir kazanım saymaktadır. Toprak devriminin başarısı için yürütülen ortak mücadelede, daha 1954 yılında Cezayir kurtuluş hareketi bayrağına yazılmış olan yüce şiar, «halk eliyle ve halk için devrim» şiarı hayata geçirilmektedir.

(4) Cezayir Öncü Sosyalist Partisi'nin 15 Mayıs 1972 tarihli deklârasyonu: «Bütün ilerici ve demokratik güçlerin ana ödevi: Toprak devriminin uygulanması ve başarısı için mücadelede eylembirliği.»

Bir ihanetin tarihi ve bundan alınacak dersler

Komünist hareketi, sağcı revizyonizme ve «solculuğa» karşı daima mücadele etmek zorunda kalıyor. V. I. Lenin'in vakitiyle bir de oportünizmin merkezilik türünü şiddetle eleştirdiği bilinmektedir. Biz bu tür oportünizmin işçi hareketi için ne gibi bir tehlike gizlediğini, merkeziliğin, sosyal-politik köklerinin neler olduğunu ve bugün de belirmesinin mümkün olup olmadığını bilmek istiyoruz.

Vatslav Novak (ÇSSC)

Aynı problemle ilgilenen diğer okuyucularımız: I. Ensen (Norveç) ve H. Ernandes (Ekvador).

Soruya cevap veren: Kolumbia Komünist Partisi MK Yürütme Kurulu aday üyesi I

Teodosio Varela

Oportünizm, değişik tarihsel koşullarda – kendi özlüğünü genellikle değiştirmeden – bambaşka bir çehreyle ve başka başka biçimlerde ortaya çıkıyor. Uluslararası sosyalizmde Marksizm-Leninizme düşman bir akım olan merkezcilik de oportünizmin türlerinden biridir.

Bu akım daha Birinci Dünya Savaşı'ndan önce doğdu, fakat savaşın başlamasıyla – İkinci Enternasyonal'in çözmesinden sonra – açık seçik ortaya çıktı. Ve böylelikle uzlaşmaz iki cephe meydana geldi: Sosyal-şovnistlerin mevzilerine kayan oportünistler cephesi ve devrimci enternasyonalistler cephesi.

İkinci Enternasyonal partileri içinde, bu iki cephe, yani açık oportünistler ve devrimci Marksistler arasında merkeziler yer aldılar. Merkeziliğin uluslararası alanda ana doğrultusu Kautski'cilik idi. Aynı politik kavramı ifade edebilmek için «merkez», «batak», «Kautski cilik» sözcükleri kullanılıyor, bunların üçüncüsü merkezilik ruhunun en tipik ifadesini yansıtıyordu. Böylelikle, Almanyada Kautski taraftarlarının kişiliklerinden ziyade, güya aşırı akımların dışında kalan, gerçekteyse oportünist cıbilliyetlerini sadece merkezilikle maskeliyerek sağcı oportünizme kadar kayan uluslararası sahte Marksist tipi tanımlanmış oluyordu.

V. I. Lenin, Birinci Rus Devrimi'nden sonra ve özellikle 1914–16 yılları döneminde yazdığı eserlerde, merkeziliğin sınıfsal karakterinin politik özlüğünü ve taktikini de en etraflı biçimde belirlemiştir.

Merkezilik, V. I. Lenin'in tanımlamasıyla, «söze gelince Marksizmden yana görünen, eylemdeyse oportünizme bağlı olan en ustaca maskeli ve

gizli oportünizmdir.» ⁽¹⁾ Bundan ötürü de, işçi sınıfının fikri erkinliği için son derece zararlı ve tehlikelidir. V. I. Lenin, açık dönemlerin proletarya için gizli dönemlerden «daha yararlı» olduklarını yazar. ⁽²⁾ Netekim, Birinci Dünya Harbi patlak verdiği zaman, açık ve kaba sosyal-şovinizistler devrimci eylemlerin aleyhinde olduklarını dobra dobra söylemişler, hükümetle elele verdiklerini gizlememişlerdir. Bunlar, açık, görünen bir kötülük teşkil ediyorlardı.

Gizli-kapaklı, Kautski'ci oportünizm ise başkadır. Bu oportünizmin, şovinizmi savunduğunu açığa vurmak daha zordu; bu oportünizm büyük bir ustalıklı bilimsellik, objektiflik ve tarafsızlık maskesine bürünüyordu. Merkeziler güya Marksizmden zerrece fedakârlık yapmıyor, yalnız – yeni tarihsel durum ve koşullar dolayısıyla – yeni bir taktik ileri sürüyor ve daha «esnek» hareket edilmesini öneriyor gibi görünüyorlardı. Lenin şunları belirtiyordu: «İşçi yığınının birden silkip atan açık oportünizm, Marksistçe diller dökerek oportünist pratiği haklı göstermeye çalışan, altın merkezcilik teorisi kadar korkunç ve zararlı değildir.» ⁽³⁾

Merkezciliğin sosyal temeli, işçi aristokrasisi ve küçük burjuvazidir. Bunların bütün yaşamsal durum ve koşulları, kendilerini proletarya ile büyük burjuvazi arasında ikircime sevkeder, kesin sınıfsal çarpışmalarda bağımsız bir karar ve tutum almaktan âciz hale getirir. *Politikada prensipsizlik* merkezilerin karakteristik çizgisidir. Bu prensipsizlik, onların uzlaşıcılığına, proletarya partisinin ardıcıl devrimci politik hattı ile işçi hareketinde gerek ayrı ayrı memleketler, gerekse uluslararası çapta oportünizm arasındaki çelişkileri örtbas etme taktiğinde kendini gösterir. Merkezilik herkesi ve her şeyi uzlaştırmaya, pratik ve teorik sorunların ilkesel konuş tarzının keskinliğini körletmeye, tartışmaları olurlarına bağlamaya, bunların fikir kaynaklarını gizlemeye, çatışan ve çarpışan doğrultuları ayırıp tarafsızlaştırmaya çalışıyorlardı. Saplandıkları prensipsiz barışçılık diplomasisi ve uzlaştırma «aracıları»nın birleştiricilik hayalperestliğini, proletarya ordusu birliği yüce prensibine dayanarak haklı göstermeye kalkışıyorlardı. Birliği, düşünce ve kanılarına bakmaksızın, çeşitli elemanların gelişigüzel bir halite halinde herkesin partiye doluşması olarak anlıyorlardı. Onlara göre, eğer ayrı ayrı kişiler, gruplar ve fraksiyonlar bir ortak plâformda birleşmiyorlarsa, bunun ille herkeşçe kabul edilecek biçimde tafsir edilmesi gerekirdi. Uzlaşmacıların prensipsiz görüş ve tutumları böylece suyu züne çıkıyordu.

Marksizme karşı cephe alanlar, çokçası birlik yaygaraları kopara kopara, onun temelini oyuyorlardı. Devrimci Marksistlere, bolşeviklere nifakçı diye dil uzatıyor, onları tahammülsüzlükle, dar görüşlülükle, işçi hare-

ketindeki diğer akımlarla işbirliği yapma, yararlı bir diyalog yürütme yeteneğinden yoksunlukla ve daha nice günahlarla suçluyorlardı. Fakat bütün bu suçlamalarda zerrece gerçek payı yoktu. Devrimciler arasında ketnetli birliği sınıf mücadelesinde başarılı olmanın şartı sayanlar asıl Lenin'ci, bolşevik komünistlerdi. Lenin'in ve bolşeviklerin «ne pahasına olursa olsun» birliği kabul etmemeleri, devrimci mücadeleyi acze sürükleyen, gerçek birlik taraftarlarına değil de bu birliğin mezarcılarına yardım eden esnafça uzlaşıcılığı reddetmeleri başka sorundu.

Merkezciliğin teori alanındaki karakteristik çizgisi, devrimci Marksizmi *eklektizmle* değiştirmesidir. Marksizmi hiç de türdeşi olmıyan felsefi görüşlerle birleştirmeye kalkışan İkinci Enternasyonal teorisyenlerinin başlıca karakter çizgisi eklektizmdir.

Merkezcilerin bir de gülünç düşkünlükleri vardır: Teoride ve politikada boyuna «yeni bir şey» söylemek için, bağımsız bir doğrultu meydana getirmek için, diğer bütün kanılardan ayrı ve güya tek yanlılık kusurundan azat bir tutumda görünmek için baş yere çabalar dururlar. Her zaman, görüş çevreni çok geniş, tarafsızlıkta hayran edici bir düzeye çıkırmış, «çatışmaların üstünde» ve çarpışan tarafların «aşınıkları»nı yüksek bir sentezde eritip gidermiş kişiler olarak görünmeyi severler. Gerçekteyse, bunlar, kendi cibilliyetleri yüzünden, hiç bir «özge devlet», hiç bir bağımsız kuvvet meydana getiremeyecekleri gibi, hiç bir önemli toplumsal soruna belirli ve açık bir cevap da veremezler. Marks ve Engels'in deyişiyle, «bu bayların başları kaç taneyse, hemen hemen o kadar da görüşleri vardır.» ⁽⁴⁾

V. I. Lenin, belirli bir fikir ve sınıf çehresinden yoksun, geçici ve kalımsız varlıklarını konjonktüre veya politik üç kâğıtçılık meyline borçlu ve nihayet bir akım durumunda değil, ancak «damlacıklar» meydana getirebilecek durumda olan prensipsiz merkezcilik gruplarının iddialarını daima silkip atıyordu.

Rusya işçi hareketinde, Troçkist grupların merkezcilik ocağı olduklarını belirtmekte fayda vardır. V. I. Lenin'e göre, Rusya'da «merkezcilik» politikasını pek sık temsil etmiş olan Troçki ⁽⁵⁾, göstermelik uzlaşıcılığın başlıca tellalıydı ve politik kaçakçılığa somut bir örnek oluyordu. Troçki, birçoklarının belleğinde, belki daha çok şimdiki bazı neo-troçkistler ruhunda sol ve ultra-sol şiarlar çağrıştırabilir. Troçki'nin biçim değiştirmeleri şöyle bir yasallık gösterir: Tarihin keskin dönümlerinde, sınıf mücadelesi şiddetlendikçe, oportünist kişi Marksizm-Leninizme saldırır ve hangi tarafın kendisine daha çok elverdiğine bağlı olarak kolayca sağdan sola veya soldan sağa geçebilir. Fakat hangi tarafta olursa olsun, daima parti çalışmasında izlenen proleter hareket hattına karşı bir tutum takınır. Troçki,

⁽¹⁾ V. I. Lenin, Bütün eserleri, c. 26, s. 324.

⁽²⁾ V. I. Lenin, Bütün eserleri, c. 26, s. 186.

⁽³⁾ V. I. Lenin, Bütün eserleri, c. 26, s. 263.

⁽⁴⁾ K. Marks, F. Engels, Eserleri, c. 19, s. 174.

⁽⁵⁾ V. I. Lenin, Bütün eserleri, c. 30, s. 270.

bu anlamda merkezçiliği, uzlaşıcılığı, ta Oktobr Devrimi'ne kadar bolşevik komünistlere karşı mücadele aracı olarak kullanmıştır. Şimdi bunu nasıl yapabildiğine de bir göz atalım.

İlk Rus Devrimi'nin yenilgiye uğramasından sonra gericiliğin alıp yürüdüğü yıllarda (1908–12), Bolşevik Partisi'nin legal çalışma olanağı kalmamıştı. Bu arada, proletaryanın illegal devrimci partisinin varlığına son vermek maksadıyla, liberal-burjuva karakterli, aşıkâr ve belirsiz bir örgüt yaratılması fikrine hizmet eden kimseler vardı. Partinin düşmanı olan bu grup, SBKP tarihinde «likidatörler» olarak bilinmektedir.

Partinin uzlaşmaz çelişkiler içinde kıvrıldığı koşullarda, Troçki, boş teneke misali tangirtisi bol «birleştirme» çağrılarında bulunuyor, bolşeviklerle likidatörleri – elbette oportünizm plâtförmü üzerinde – uzlaştırmaya ve birleştirmeye çalışıyordu. Devrimci hareketin bütün temel sorunlarında likidatörlerin görüş ve tutumuyla hareket eden Troçki, şahsan kendisinin fraksiyonlar dışında olduğunu iddia ediyordu.

Oportünistlerin «illegallik» aleyhindeki ve biçimini yitirmiş aşıkâr bir parti meydana getirilmesi uğrunda ajitasyonları, politik bakımdan olgun işçiler arasında çetin bir direnişle karşılanıyordu. Bu hal, Marksizmin düşmanlarını diplomasiye başvurmak, fikir tartışmalarını yozlaştırmak, görüşlerini gizlemek zorunda bırakıyordu. Ve Troçki onlara yardım ediyordu. Lenin, aşıkâr, legal bir parti taraftarı olan «likidatörler»in, bunu artık aşıkâre söylemekten korktuklarını (onları işçilerin korkmak zorunda bırakıklarını, Troçki'nin kendilerine korkmayı öğütlediğini) yazıyordu. ⁽⁶⁾

V. İ. Lenin, merkezçilerin, bütün önemli fikir ve taktik sorunlarındaki yanlışlıklarını yorulmak bilmeden açığa vuruyor; oportünist gruplara karşı yürütülen mücadeleye bakarak sadece tartışmaların zararından bahseden acıklı sözlerle yakalarını kurtaran, çelişkiler açıklığa kavuşturulmadan birlik sağlanabileceğini düşünen sahte Marksistlerin göstermelik uzlaşıcılığıyla alay ediyordu. «Aşırılıklar»a karşı Troçki'nin tutumundaki protestolar, alevlenen tartışma içinde – ne yandan bakılsa – revizyonizme karşı hoşgörülük davranışını haklı çıkarıyor, revizyonizmden kurtuluşu da güçleştiriyordu.

Lenin «Bir konuşma» başlıklı makalesinde, hicvi politik bir dille ve «yan gözlemci» iki kişinin konuşması biçiminde, uzlaşıcının genellenmiş simasını çizer. Arıdcıl bir Marksisti dile getirdiğini her sözünden kolayca anılabileceğimiz ikinci yan gözlemciye cevap olarak şöyle der: «Tutkusuz savaş yok. Aşırılıksız tutku da yok. Baha gelince, ben, en çok, sınıfların, partilerin, fraksiyonların mücadelesinde her şeyden önce «aşırılıklar»ı gören kimselerden nefret ederim. Benim bu insanlara her zaman – affedersiniz – bağışım gelir: Bence, istersen iç daha iyi, ama işinin erbabı ol!» ⁽⁷⁾

⁽⁶⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 22, s. 183.

⁽⁷⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 23, s. 52.

Demek oluyor ki, merkezçilerin bugün tarih açısından ele alınan bütün eylemi, bunun eninde sonunda devrime ihanet, Marksizmden vazgeçme kapısına çıktığını göstermektedir. Örneğin, Kautski, Rusya'da Oktobr Devrimi zaferinden sonra, işçi sınıfının açık düşmanı kesildi. Ve bugün yalnız Lenin'in «Proletarya devrimi ve dönek Kautski» kitabının başlığı, merkezçiliğin yazgısına ilişkin daimi bir uyarı olarak tarihe maloldu. Troçki de hayatının son günlerine kadar bilimsel komünizmin en azılı düşmanı olarak kaldı.

Merkezçilik, çarpışan cepheler arasında hileli bir sallantı olarak, bugün de son derece tehlikelidir. Bununla ilgili olarak, yakın geçmişte Venezüellâ Komünist Partisi'nde görülen bazı olayları hatırlatmak yerinde olur. Başlarında Petkov'un bulunduğu bir grup revizyonist, bu partinin Marksist-Leninist kuruluş temellerine karşı hücumla geçtikleri zaman, VKP'nin eski ünlü eylem adamlarından P. Markes, görünüşte tarafsız bir «merkezci» tutumu takınarak, nifakçıları her bakımdan gizlemeye ve savunmaya çalıştı. Ve Markes'in partiye ihanete kadar gideceğine pek az kimse inanıyordu. Ama çok geçmeden, VKP Genel Sekreteri H. Faria'nın belirttiği üzere, Markes partiyi ya da Petkov'u seçmek gibi bir ikilem karşısında kalınca, «Petkov'u seçti». İşte merkezçiliğin mantığı budur. Dolayısıyla, çıkarılacak biricik sonuç da şudur: Buna karşı daha doğuşunda mücadeleye geçilmelidir.

Merkezçilerin öteden beri yüksek amaçlar gözeten düşüncelerle hareket ettiklerine içtenlikle inanan kimseler bulunduğu da söz götürmez. V. İ. Lenin, taşlaşmış oportünistler ile yanlış teorilerin kurbanı olmuş sıradan sosyal-demokratları ve işçileri birbirine karıştırmıyordu. Lenin, «orta» akıntıda boğulmakta olanların bir kısmının kurtarılacak sosyalizmden yana kazanılabileceğini, ancak bunun için aşıkâr ve bilinçli oportünistlerle kesin bir mücadeleye girişmekten başka çare olmadığını belirtiyordu. Oportünizmin ve bu arada merkezçilik denilen oportünizm türünün açığa vurulmasını, Lenin, burjuvazi tarafından aldatılmış küçük mülk sahiplerini ve şu veya bu ölçüde küçük burjuvaca yaşama koşullarına itilmiş milyonlarca emekçiye onun elinden kurtarmaları gereken proletarya partilerinin boyun borcu sayıyordu. ⁽⁸⁾

V. İ. Lenin, merkezçilerin taktiğini açığa vurmakla, oportünizmin maskeleyen metotlarını da gözler önüne sermiş oldu. Lenin'in tecrübesi, devrimcileri uyanıklığa, işçi hareketinde Marksizmin üstün gelmesi üzerine bu öğretiyi düşman kesilenlerin bu defa komünist hareketi içinde mücadeleye geçmeye kalktıklarını (biricik başarı olanağını da bunda gördüklerini) anlamaya yöneltmektedir. Ve biz, merkezçiliğin, sadece kılık değiştirmiş, kanşık ve diğer ağır kalabalığı süslere bürünmüş bir oportünizm, revizyonizm olduğunu unutamayız.

Öyle görülüyor ki, çağdaş devrimci hareket içinde oportünizmin şu veya

⁽⁸⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 27, s. 307.

bu belirtileri ile bir zamanki merkezçilik arasında dolaysız benzerlikler aramakla iş bitmiyor. V. I. Lenin'in ve ardıcıl Marksist-Leninist'lerin merkezçiliğe karşı mücadelelerinden çıkan dersler ilkesel bakımdan önemlidir. Zira düşmanlarımızın Marksizm-Leninizme hücumları – çeşitli tür ve biçimleriyle – gevşemiyor, giderek daha da şiddetleniyor. Netekim, şimdi kapitalist memleketlerde türlü türlü «felsefi okullar», teoriyi yaratıcı biçimde geliştirme süsü vererek, onun devrimci özünü boşaltmaya çalışmaktadırlar. Ve bugün, oportünistlerin, yalnız «yeni koşullar»ı, «yeni durum»u daha tam ölçüde dikkate almaya, «yeni entelektüel güçler»i daha dolgun biçimde hareketimize çekmeye vb. çabaladıklarına yemin billâh ederek, devrimci teoriyi habire tahrif ettikleri görülmektedir. Onların, aynı bahane altında (proletaryayı «ulusal öbekler»e ayırmaya çalışan sosyalşovinizme karşı mücadele tarihinin kolayca unutulabileceğini bahane ederek), bazan işçi hareketine milliyetçilik sokmayı bile haklı göstermeye çalışıp çalışmadıkları sorulabilir.

Bugün, dünya devrimci hareketinde ve geniş demokratik harekette sözümona «üçüncü kuvvet» ve «üçüncü yol» görüşlerini savunan akımların merkezçilikle herhalde birçok ortak yanları vardır. Örneğin, bizim Kolumbiya'da, bu gibi fikirler, «Kolumbiya sosyalizmi», «hristiyan sosyalizmi» vb. gibi garnitürleriyle birlikte ileri sürülmektedir. Şüphesiz ki, yalnız başına bütün bunlar yeterince karmaşık bir olguyu ortaya koyar ve bu da eşit anlamlı olarak tanımlanamaz. Fakat bazı teorisyenlerin, kapitalizmde ve komünizmde görülen «aşırılıklar»ın giderilebileceği bir yolun varolduğunu ispata kalkışmalarının, bizlere, vaktiyle «altın merkez» politikasını öğütliyen insanları hatırlatmaması elbette olanaksızdır.

Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler

Yazı kurulumuz, okuyucularımızın arzularını yerine getirmek üzere komünist ve işçi partileri hakkında (üye sayısı, sosyal yapısı, teorik enstitüleri, okulları, basını, memleket yasama organlarında ne ölçüde temsil edildiği) enformatif bilgiler yayımlamaya başlıyor.

Komünist ve işçi partileri basınında yayımlanan, bu partilerin merkez komitelerinden alınan materyellere dayanarak, dünya komünist hareketinin birçok birlikleri hakkında gerçeğe uygun başlıca verileri sunabileceğimizi tahmin ediyorsunuz.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP)

Partinin kuruluşu Rusya Sosyaldemokrat İşçi Partisi'nin (RSDİP) 1898 Martında toplanan 1. Kongresinde ilân edilmiş ve parti fiilen RSDİP'nin II. Kongresinde (1903 Temmuz-Ağustos) kurulmuştur.

1 Ocak 1972'de SBKP'nin üye sayısı 14,631,289'u buluyordu.

Parti bölgelerde, işyerlerinde örgüt kurma prensibine dayanmaktadır. Taban örgütleri (ocak'lar) komünistlerin iş yerlerinde kurulmakta ve idari bölünüşe göre bölge, şehir vb. örgütlerinde birleştirilmektedir.

SBKP son XXIV. Kongresinden (30 Mart – 9 Nisan 1971) önce, 14 Birlik Cumhuriyeti partisini, 6 uç, 142 yöre, 10 il, 760 şehir, 448 şehir bölge, 2.810 köy bölge örgütünü ve 370 binden fazla da taban örgütünü birleştiriyordu.

Parti örgütünün yüksek yönetim organı (taban örgütleri için) genel kurul toplantısı (bölge, şehir, il, yöre, uç örgütleri için), parti konferansı (Birlik Cumhuriyetleri Komünist Partileri ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi için) kongre'dir. Genel kurul toplantısı, parti konferansı veya kongresi, kendi yürütüm organı olarak bir büro veya komite seçerler.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin en yüksek organı parti kongresidir. Olağan kongreler Merkez Komitesi tarafından en az beş yılda bir defa toplanır. Kongre, Merkez Komitesini ve Merkez, Denetim Komisyonunu seçer.

SBKP Merkez Komitesi, MK plenumları arasında parti işlerinin yönetimi için bir Politbüro; yürürlükte olan işlerin yönetimi, özellikle kadro seçimi ve yürütüm kontrolünü örgütlemek için bir Sekreterlik seçer.

SBKP Merkez Komitesi, MK'ne bağlı bir Parti Kontrol Komitesi örgütler. SBKP'nin yüzde 40,5'liğini işçiler, yüzde 14,8'ini kolhozcu köylüler, yüz-

de 44,7'ni memurlar teşkil etmektedir. (1971 yılında parti aday üyeleriyle birlikte işçi kesimi yüzde 56,9'u buluyordu.)

SBKP'nde yüzde 22,6 oranında kadın vardır. Parti üyelerinin yarısına yakını 40'tan daha genç yaşadılar. Yüksek öğrenimli komünistler yüzde 20,5, bitmemiş yüksek ve orta öğrenimliler de yüzde 37,3 oranındadırlar.

1971'de halk ekonomisinde görev alan bütün komünistlerin yüzde 73,4'ü maddi üretim kollarında çalışmışlardır. Diğerleri de üretimsel olmayan kollarında, yani bilim, öğretim, sağlık, kültür alanlarında, evler iradesi, belediye ve hizmetlerde görev almışlardır.

SBKP personeli ulusal kökenlere göre şöyle oluşur: Yüzde 61 Rus, yüzde 16 Ukraynalı, yüzde 3,5 Belorus, yüzde 1,9 Özbek, yüzde 1,7 Kazah, yüzde 1,7 Gürcü, yüzde 1,4 Azeri, Yüzde 0,6 Litvanyalı, yüzde 0,4 Moldavyalı, yüzde 0,4 Leton, yüzde 0,3 Kırgız, yüzde 0,4 Tacik, yüzde 1,5 Ermeni, yüzde 0,3 Türkmen, yüzde 0,3 Eston ve yüzde 8,6 kadar da diğer uluslar ve halk grupları ...

Parti basını:

«Pravda» gazetesi: SBKP Merkez Komitesi organı. V. I. Lenin tarafından 5 Mayıs 1912'de kurulmuştur. Tiraajı 9,2 milyon.

«Sovetskaya Rossiya» («Sovyet Rusya»): SBKP MK'nin gazetesi. Kuruluşu 1956. Tiraajı 3 milyon.

«Selskaya jizn» («Köy hayatı»): SBKP MK'nin gazetesi. Kuruluşu 1918. Tiraajı 700 bin.

«Sovetskaya kultura» («Sovyet kültürü»): SBKP MK'nin gazetesi. Kuruluşu 1 Ocak 1973. Haftada iki defa çıkıyor.

«Sosyalisteskaya industriya» («Sosyalist endüstri»): SBKP MK'nin gazetesi. Kuruluşu 1969. Tiraajı 700 bin.

«Ekonomičeskaya gazeta» («Ekonomi gazetesi»): SBKP MK'nin haftalık gazetesi. Kuruluşu 1960. Tiraajı 600 bin.

Her Birlik Cumhuriyeti'nde kendi ulusal dilinde ve Rusça olarak cumhuriyet gazeteleri; uç, yöre ve illerde, uç, yöre ve il gazeteleri; bazı bölge ve şehirlerde de bölge ve şehir gazeteleri çıkarılmaktadır.

«Komunist» («Komünist»): SBKP MK'nin teorik ve politik dergisi. Kuruluşu 1924. Tiraajı 859 bin.

«Partiynaya jizn» («Parti hayatı»): SBKP MK'nin dergisi. Kuruluşu 1919. Tiraajı 1 milyon.

«Politicheskoe samoobrazovanie» («Politik özöğrenim»): SBKP MK'nin dergisi. Kuruluşu 1957. Tiraajı 1,7 milyon.

«Agitator» («Ajitatör»): SBKP MK'nin dergisi. Kuruluşu 1923. Tiraajı 1,2 milyon.

Birlik Cumhuriyetlerinde, ulusal dillerde ve Rusça olarak Cumhuriyetler Komünist Partileri Merkez Komitelerinin dergileri yayımlanmaktadır.

Teorik enstitüler ve öğrenim merkezleri:

SBKP MK'ne bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü. SBKP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Akademisi. SBKP MK'ne bağlı Yüksek Parti Okulu.

SSCB Yüksek Sovyetine halkvekili seçilen komünistlerin sayısı 1096, ya da bütün halkvekilleri sayısının yüzde 72,3'üdür. 1971 Haziranında Birlik Cumhuriyetleri Yüksek Sovyetleri'ne halkvekili seçilen SBKP üye ve aday üyeleri, toplam halkvekilleri sayısının yüzde 67,6'sını teşkil etmektedir.

Aynı yıl mahalli Emekçi Sovyetleri'ne 964 bin komünist seçilmiştir; bu miktar bütün halkvekilleri toplamının yüzde 44,5'idir.

İtalyan Komünist Partisi (IKP)

Kuruluşu 21 Ocak 1921. 1972 Ekim ayı verilerine göre üye sayısı 1,581,629.

Parti hücreler, seksiyonlar ve federasyonlar esaslı üze örgütlenmiştir.

Hücre parti taban örgütüdür. Hücre, işyerlerinde, kültürel ve toplumsal yaşam merkezlerinde veya administratif bölünüşe göre, en az 5 parti üyesi ve seksiyon yönetim komitesinin onayı ile kurulur. Hücreler, administratif bölünüş birimi veya işyeri ölçüsünde seksiyonları meydana getirirler.

Federasyonlar kendi bölgeleri içindeki bütün hücreleri ve seksiyonları birleştirirler. Federasyon genellikle il çerçevesi içinde kurulur. Merkez Komitesi, bazı yerlerde il ölçüsüne uygun federasyonlar kurulmasını veya bunların birleştirilmesini önerebilir ve kararlaştırabilir.

İtalyan Komünist Partisinde aynı zamanda, komün komiteleri; şehir, bölge (veya işkolu) komiteleri ve yöre komiteleri vardır.

Partinin en yüksek katı ulusal kongredir. Ulusal kongre üç yılda bir toplanır. Merkez Komitesini, Merkez Kontrol Komisyonunu ve Merkez Denetim Komisyonunu seçer.

Merkez Komitesi ve Merkez Kontrol Komisyonu, bir ortak oturumda, parti yönetimini, Politbüro'yu ve Sekreterlik Bürosu'nu seçerler.

IKP'nin 1971 durumuna göre sosyal yapılışı şöyledir: Yüzde 39,51 işçi, yüzde 8 tarım işçisi, yüzde 9,69 köylü, yüzde 4,63 esnaf, yüzde 3,02 tüccar, küçük ticarethane sahibi ve küçük işveren, yüzde 3,35 memur, yüzde 1,15 üniversiteli, yüzde 0,96 öğretim üyesi ve diğer aydınlar, yüzde 12,57 ev kadını, yüzde 14,94 emekli ve yüzde 2,18 diğer çeşitli uğraşı sahipleri ...

Parti basını:

«L'Unita» gazetesi: IKP merkez organı. Antonio Gramsci tarafından 1924 yılında kurulmuştur.

Politik ve teorik dergiler: «Rinascita», «Critica marxista», «Politica ed economia».

Politik enstitüler ve öğrenim merkezleri: «Gramşi» Enstitüsü, Komünist Eğitim Enstitüsü .

IKP, İtalyan Parlamentosunda 179 Meclis üyesi ve 94 senatörle temsil edilmektedir.

IKP başlıbaşına veya diğer sol ve demokratik güçlerle birlikte, 1779 belediyeyi, 14 il ve 3 yöre konseyini yönetmektedir.

Hindistan Komünist Partisi (HKP)

HKP 26 Aralık 1925'te kuruldu. Birinci kongresi, partinin ilk defa legal çalışmaya geçtiği 1943 yılında Bombay'da toplandı. Son IX. Kongresi de 1971 Ekim ayında yapıldı.

1972 yılında partinin 270 bin kadar üyesi vardı.

HKP'de taban örgütleri — hücreler — işletmelerde, dairelerde, köylerde ve mahallelerde kurulmaktadır. Hücreleri bölge (semt) parti örgütleri birleştirir. Bunlar eyalet parti örgütleri kadrosuna girerler. Büyük sayıda hücreleri olan bölgelerde (semtlerde) mahalli komiteler meydana getirilir. Eyaletler parti konferansları Eyalet Parti Konseyi'ni, bunlar da Yürütüm Komitesi ile Sekreterlik'i seçerler.

HKP'nin en yüksek organı parti kongresidir. Kongre en az üç yılda bir toplanır. Ulusal Konseyi seçer.

Ulusal Konsey, Merkez Yürütme Komitesi'ni, parti başkanını, genel sekreter ve sekreterlerini seçer.

HKP örgütleri ülke ahalisinin bütün dil gruplarını kapsar.

HKP Ulusal Konseyi, haftalık üç gazete ve bu arada merkez organı «New Age» (kuruluşu 1942) gazetesini çıkarır. HKP aynı zamanda memleket içinde konuşulan çeşitli dillerde 6 tane günlük gazete ve 16 tane de haftalık gazete çıkarmaktadır.

Daimi parti okulları Batı Bengalya, Kerala ve Andhra Pradeş eyaletlerinde açılmıştır. Merkez Parti Okulu 1973 yılından itibaren daimi olarak çalışacaktır.

Hindistan Parlamentosunda HKP'nin Halk Meclisinde 25 ve Eyaletler Konseyi'nde 11 halkvekili vardır. Son seçimlerde HKP adayları 10 milyon oy almışlardır.

HKP'nin hemen hemen bütün eyaletler meclislerinde temsilcileri vardır (136 halkvekili). Kerala eyaletinde ortak hükümeti HKP üyeleri yönetmekte ve Pondişeri eyaletinde ortak hükümet kadrosuna komünistler de girmektedirler.

Ücretli emek ordusu

Bu materyal, SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü'nün İstatistik Grubu tarafından hazırlanmıştır.

Çağdaş kapitalist toplumda kol ve kafa emeği işçilerinin genel sayısı 1972 yılında 230 milyona varmış bulunuyor. Aşağıdaki cetvel-1, ücretli işgücünün artış dinamiği (milyon kişi hesabiyle) hakkında bir fikir vermektedir.

Gelişmiş kapitalist memleketlerin birçoğunda istihdam edilenlerin yarısından fazlası ABD'de 1945'ten beri, Kanada'da 1958'den, Belçika, Hollanda ve İsveç'te 1969-70 yıllarından beri hizmetler alanında çalışmaktadır. Fakat Japonya, FAC, Fransa ve İngiltere'de çalışanlar toplamının ancak yüzde 30-45'i hizmet kollarındadır.

«Eski» mesleklerin içeriği artık değişiyor ve yenileri doğuyor. Birleşik Amerika'nın meslek-kalifikasyon yapısında bilhassa büyük değişimler göze çarpıyor. «Meslekler sözlüğü»nün ortaya çıkışından sonraki 20 yıl içinde (1947-67), bu sözlükten 8 bin ihtisas adı çıkarılmış ve 6 bin kadar da yenisi katılmıştır. 1972'ye kadar ayrıca 5 bin meslek adı daha ilâve edilmiştir. Ortaya çıkan yeni ihtisaslar bilimsel-teknik devrimin ürünüdür. Kafa emeği işçilerinin nispi payında belirli bir artış vardır. ABD'de bunlar ücretli emek işçileri genel sayısının yarısı kadardır; FAC'da (ASBP'ne bağlı Toplumsal Bilimler Enstitüsü'nün verilerine göre) işçi sınıfını meydana getiren 20,8 milyon kişinin 8,8 milyonu kol emeği sayılmıyan işlerde çalışmaktadır.

Kadın emeği istihdamı artıyor. Gelişmiş kapitalist memleketlerin tümünde, kadınlar, çalışanların, emeklerinin ücretiyle geçinenlerin yüzde 35'ini (İtalya'da yüzde 25,6, ABD'de yüzde 39,2) teşkil ediyorlar.

Gelişmiş kapitalizm ülkelerinde işçi sınıfının esas özü, ortadireği ve yön verici gücü, artık 85-90 milyon kişiyi bulan sanayi proletaryasıdır. Bunlar, çıkarım ve işleme sanayiinde, yapıcılıkta, taşıt ve ulaştırmada, belediye hizmetlerinde çalışan işçilerdir; aynı zamanda, tarım sanayi komplekslerinin ortaya çıkmasıyla ilgili olarak, emekleri artık sanayi emeğinin bir türü haline gelen bir kısım köy ekonomisi proletaryasıdır.

İşsizlik artıyor

Bütün kapitalist memleketlerde genel istihdam artış tempolarında, daha çok maddi üretim kolları zararına ya kesin bir düşüş (İngiltere, Fransa, İtalya), ya da bir azalma (ABD, FAC, Kanada Japonya) görülmektedir. ABD'de genel istihdam artışı tempolarının düşmesiyle, 1970-72 yıllarında

	1960 yılı		1971 yılı		1971'de ekonominin temel kollarında dağılım			
					(milyon kişi olarak)		(yüzde olarak)	
	Sanayi ¹	Köy eko- nomisi ²	Hizmetler alanı ³	Sanayi ¹	Köy eko- nomisi ²	Hizmetler alanı ³	Sanayi ¹	Köy ekonomisi ²
Toplam ⁴	190	225	116	7	102	51,7	3,1	45,2
ABD	56,1	74,1 ⁵	31,9	1,3	40,9	43,9	1,8	55,2
Kanada	5,3 ⁶	7,4	3,3	0,2	3,9	44,6	2,7	52,7
Batı Avrupa ⁴	99	109	62	5	41	56,9	4,6	38,5
FAC	20,9 ⁶	22,4 ⁵	13,9	0,3	8,2	62,1	1,3	36,6
Fransa	13,6 ⁷	16,2 ⁵	8,5	0,6	7,1	52,5	3,7	43,8
İtalya	13,4 ⁸	13,3 ⁵	7,9	1,3	4,1	59,4	9,8	30,8
İngiltere	22,0 ⁶	22,4 ⁵	12,6	0,4	9,4	56,2	1,8	42,0
Avustralya	3,2 ⁸	4,0 ⁶	2,1	0,2	1,7	52,5	5,0	42,5
Japonya	24,0	33,5 ⁵	18,0	0,5	15,0	53,7	1,5	44,8

1. Çıkarım ve işleme sanayii, elektrik-gaz-su sağlama, yapıcılık, taşıt ve ulaştırma. 2. Orman işletmeciliği ve balıkçılık da dahil. 3. Hizmetler alanı, ticaret, finans daire ve kurumları, devlet makinesi. 4. Genelme rakamları yaklaşık olarak. 5. 1970 yılı. 6. 1961 yılı. 7. 1968 yılı. 8. 1966 yılı.
Kaynaklar: Ulusal aylıklar ve yıllıklar.

çıkartım ve işleme sanayiinde çalışanlar sayısında kesin bir azalma oldu (1971'de çıkartım sanayiinde 21 bin, işleme sanayiinde 759 bin); bu azalış yapıcılıkta 86 bin ve ulaştırmada da 23 bindir. Buna karşılık, ticaret alanında çalışanların sayısında belirli bir artış (1971'de 252 bin) görüldü; bu artış hizmetler alanında 287 bin, devlet makinesinde 323 bin, finans daire ve kurumlarında 110 bin kişiyi buldu. İngiltere'de 1966 yılından beri genel istihdam toplamı — çıkartım ve işleme sanayii ve aynı zamanda köy ekonomisi ve yapıcılık zararına — yüzde 5 azaldı. Birleşik Amerika'da olduğu gibi, İngiltere'de de, istihdamın, devlet makinesinde, finans daire ve devlet makinesinde, finans daire ve kurumlarında ve hizmetler alanında arttığı görüldü. İşgücü talebinde azalmanın göstergelerinden biri, işleme sanayiinde fiili çalışma saatleri miktarında görülen düşüştür ve bu da normal çalışmaya ek saatlerin azaltılmasının, kısaltılmış iş haftası uygulamasının sonucudur. Eldeki veriler, 1971'de fiili çalışma saatleri miktarındaki düşüşün ABD'de yüzde 3,8, Japonya'da yüzde 1,6, FAC'de yüzde 4,2, İngiltere'de yüzde 6,6, İtalya'da yüzde 2,4 olduğunu göstermektedir. Aşağıdaki cetvel-2 resmen kayıtlı işsiz sayısı (bin kişi hesabıyla) hakkında fikir vermektedir.

İşsizlik, hizmetler alanı da dahil olmak üzere, hemen hemen bütün ekonomi kollarını kapladı. İşsizliğin sasyal sınırları genişledi. Örneğin, Fransa'da 1972 yılı başında 70 bin mühendis ve teknisyen işsizdi (1971 yılına kıyasla yüzde 43 fazla). Yığmsal işsizliğin kapsamı alabildiğine genişledi. Öyle ki, Avustralya, İsveç, Hollanda ve Avusturya da işsizliğin «normal» ölçüleri epeyce aştığı memleketler arasına girdiler. ABD'de işsiz kayıtlarına geçen veya yılda birkaç defa işsiz kalanların sayısı 22 milyondan fazla, İngiltere'de 2 milyondur. Kısmi işsizlerin sayısı da hissedilir derecede arttı. 1972'de İtalya'da böyleleri 3,5 milyon, ABD'de 1 milyon, Belçika'da 79 bin kişiydi. İşletmenin kapanması veya kısaltılmış iş haftası uygulaması dolayısıyla yapılan yığınla işçi çıkarmalar da işsizliğin genişlemesine sebep oldu (örneğin, 1970-71'de çoğu memleketlerde işleme sanayiinin tüm üretim kapasitesi ancak yüzde 20-35 oranında kullanılabildi). Yeni teknik ve teknoloji uygulaması ve kapitalistçe rasyonelasyon yüzünden, yapısal ve teknolojik işsizlik de artmaya devam ediyor. Halen başlıca kapitalist memleketlerde bu tür işsizlik genel işsizliğin yüzde 50-60'ını teşkil ediyor.

Gelişmekte olan ülkelerden, aynı zamanda İtalya, İspanya, Portekiz ve Yunanistan'dan en gelişmiş Batı Avrupa memleketlerine uluslararası işgücü akını da artış göstermektedir. Her yerde yabancı işgücü kiralama ve aktarma büroları kurulmuştur. 1972 yılı sonuna doğru FAC'de yabancı işçilerin sayısı 2,3 milyonu (bütün ücretli işçilerin yüzde 1,1'i); Fransa'da 1,6 milyonu (yüzde 1), İsveç'te 1 milyonu (yüzde 25), Belçika'da 0,8 milyonu (yüzde 5) bulmuştur. Batı Avrupadaki yabancı işçiler toplamı 10 milyonu aşmış bulunmaktadır.

	1960	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972
Toplam ¹ (milyon kişi)	7,9	6,6	6,1	7,1	7,0	7,5	7,9	10,0	10,5
ABD	3852,0	3366,0	2875,0	2975,0	2817,0	2831,0	4088,0	4993,0	5090,0
Kanada	446,0	280,0	267,0	315,0	382,0	382,0	495,0	552,0	608,0
Batı Avrupa ¹	3,1	2,4	2,5	3,1	3,0	2,6	2,7	3,4	3,8
(milyon kişi)									
AEB ülkeleri	2257	1649	1607	1907	1790	1499	1485	1756	2010
Belçika	114,3	55,4	61,5	85,3	102,7	85,3	71,3	70,9	85,0
İtalya ²	1746,0	1285,5	1106,1	1048,3	1048,3	964,2	960,9	1120,0	1163,6
Hollanda	28,8	26,7	37,3	78,5	71,9	52,9	45,5	62,1	108,7
Fransa	131,1	142,1	147,7	196,0	253,8	222,9	262,1	336,6	379,5
FAC	237,4	139,0	154,0	445,0	314,0	173,0	144,0	178,0	273,7
Avusturya	82,3	65,5	61,6	64,6	70,8	67,1	58,5	52,0	55,5
İngiltere	393,0	360,0	391,0	599,0	601,0	597,0	640,0	849,0	1067,5
Danimarka	31,4	16,1	18,3	21,8	38,7	31,2	23,9	29,9	39,4
İrlanda	—	28,6	31,8	36,2	27,3	36,1	41,6	42,4	50,3
Norveç	17,1	13,4	11,9	11,4	16,5	15,6	12,5	12,2	15,0
İsveç	—	44,0	59,0	79,0	85,0	73,0	59,0	101,0	113,2
Avustralya	—	60,7	71,5	79,1	77,8	80,0	74,7	87,6	135,8 ³
Japonya	500,0	390,0	440,0	630,0	590,0	570,0	593,0	639,0	788,3

1. Genellenmiş rakamlar yaklaşık olarak.

2. Çalışma Bakanlığı verilerine göre.

3. İlk üç aylık.

Kaynaklar: «Statistical Yearbook, 1969», U. N., «Monthly Bulletin of Statistics», October 1972; «Rassegna di statistica del lavoro», N = 5, 1972.

Sömürü şiddetleniyor

Olaylar ve gerçekler, işçilerin sömürülmesinin gitgide şiddetlendiğini, emeğin yeğînleştirilmesinde daha nice biçim ve yöntemlere başvurulduğunu gösteriyor. Üretimsel âzra ve kazalarda, meslek hastalıklarında, psikolojik yıpranmada vb. ona göre bir artış görülüyor. Birleşik Amerika'da ağır kazalar yüzünden her yıl 14 bin işçi ölüyor, 2 milyon kişi sakatlanıyor. FAC'de yıldan yıla her 10 işçiden biri üretimde bir kazaya veya mesleki hastalığa kurban gidiyor. Yalnız 1971 yılında üretim sektöründe 1,9 milyon yaralanma olayı meydana geldi ve bunların 3 bini ölümle sonuçlandı. Meslek hastalığı olayları sayısı 24,3 bini buldu. İngiltere'de bir yıl içinde sinir bozukluğu, psikolojik denge hastalıkları vb. yüzünden üretim sektörü 22,8 milyon işçi günü kaybetti.

1971 yılında, işleme sanayiinde emek verimliliği (işçi-saat üretimi olarak) ABD'de yüzde 4, Fransa'da yüzde 6,4, İngiltere'de yüzde 5,3 artış göstermiş, saat başına reel iş ücreti artış hızı da aynı sırayla yüzde 1,9, yüzde 5,3 ve yüzde 2,6 olmuştur.

Çoğu ülkelerde iş haftası süresi kanunun öngördüğünden daha fazladır. Örneğin, Fransa'da iş haftası 40 saat yerine 44 saat (Mart 1972), FAC'de toplu sözleşmelerin öngördüğü 40 saat yerine 43 saat (1971), ABD'de 36-40 saat yerine 40,9 saat (Haziran 1972) sürmektedir.

Enflasyonun durmadan artması, emekçilerin gelirlerinin yıldan yıla azalmasına sebep oluyor. Bütün gelişmiş kapitalizm kesiminde, 1970-71 yıllarında perakende mal fiyatları yüzde 4,85 oranında yükselmiştir.

Son on yıl içinde ABD'de gıda maddeleri yüzde 35, Japonya'da yüzde 60, Fransa'da yüzde 45, FAC'de yüzde 24, İtalya'da yüzde 34, İngiltere'de yüzde 58 pahalılaşmıştır. Aynı dönemde ev kiralari da yüzde 25-50 yükselmiştir.

ABD'de yalnız 1972 yılında federal vergiler yüzde 18, mahalli vergiler de yüzde 12 oranında arttı. Bu memlekette bütün federal vergilerin yüzde 68'ini işçiler ödemektedir; iş ücretlerinde vergilerin payı ortalama yüzde 30'dur, Sıradan Amerikan yurttaşı, çalışma zamanının dörtte birini mahalli ve federal vergi ödemelerine ayırmak zorundadır. Şu da var ki, mevcut vergi sistemi, büyük tekellere kazançlarının önemli bir kısmını gizleme, vergi kaçakçılığı yapma olanağı vermektedir. Örneğin, Fransa'da, patronlar her yıl devlet hazinesine 20-25 milyar frank daha az vergi ödemektedirler.

1972 yılının grev olaylarını özetleyen kronoloji bile, kapitalist dünyada sınıf savaşlarının şiddetlendiğini gösteriyor. İngiltere'de madencilerin, demiryolcuların, liman işçilerinin ve yapı işçilerinin grevleri, işçi sınıfının 1972 yılı mücadelesinin en büyük olaylarını teşkil etmektedir. Hükümet, liman işçilerinin ulusal ölçüdeki grevine karşı, gerici nitelikli «sanayide ilişkiler

kanunu»nu uyguladı. İngiltere Tredünionlar Kongresi Genel Konseyi, 46 yıldır ilk defa olarak bir genel grev kararı almıştı. Bu mücadelede hükümet gerilemek, tutuklatıldığı liman işçilerini serbest bırakmak ve grevcilerin temel isteklerini yerine getirmek zorunda kaldı. Yapı işçilerinin 300 bin emekçiyi kapsıyan ulusal grevi de 2 ay sürdü.

Japonya'da 1972 yılı «sonbahar taarruzu» boyunca 8 milyon kişi greve katıldı. Mart ayında 2 milyon kişinin katılımıyla son birkaç yılın en yığınsal gösterisi yapıldı. Memleket işçi hareketi tarihinin en uzun süreli grevi olan denizciler grevi (91 gün) 3 Temmuz 1972'de başarıyla sona erdi. Grevcilerin istekleri (iş ücretlerinin artırılması, rasyonelizasyona son verilmesi ve normal çalışma koşulları sağlanması) esas itibariyle yerine getirildi. Japonya'nın 1972 yılı sınıfsal ilişkileri, ekonomik gerileme ve enflasyon koşulları içinde gelişti.

İtalya'da 1,7 milyon ırgat ve tarım işçisinin ulusal çaptaki grevi aralıklı olarak bir yıldan fazla sürdü. Gösterilen metanet karşısında, büyük toprak sahipleri ve işverenler toplu sözleşme imzalamaya yanaşmak zorunda kaldılar. Kasım ayında, metal ve demir-çelik sanayii işçilerinin greviyle, devlet memurlarının iş bırakımıyla, öğretmenlerin derslere girmeyi reddetmeleriyle 3 milyon kişi daha greve geçmiş oldu. Ve «uçan» grevler taktiği başarıyla uygulandı.

ABD'de «General Motors» işletmelerinde, 1972 yılı sonunda, çalışma hızının artırılmasına karşı birkaç dalga halinde gelişen grevler yapıldı. Bu grevlere katılanlar, yeni grev biçimleri de hesaba katılmak üzere, 1970'te 45'milyonu, 1971'de 48 milyonu ve 1972 yılının ilk yarısında 25 milyonu buldu.

Cetvel-3

	Grevler	Katılanlar (bin kişi)	Grev işgünü (bin)	Grevler	Katılanlar (bin kişi)	Grev işgünü (bin)	Grevler	Katılanlar (bin kişi)	Grev işgünü (bin)
	ABD			İngiltere			FAC		
1961—1965	3592	1362	27300	2456	1512	2562	—	84	485
1966—1970	5092	2653	45166	2691	1393	5540	—	111	157
1971	5135	3263	47417	2228	1171	13551	—	334	2599
1972	2785 ¹	1028 ¹	16333 ¹	1610 ²	1233 ²	19453 ²	—	9 ³	8 ³
	Fransa			İtalya			Japonya		
1961—1965	2039	2102	2794	3666	2971	12816	1311	1422	4432
1966—1970	2057 ⁴	3755 ⁴	21138 ⁴	3274	4044	17676	1611	1232	2992
1971	4801	3234	4529	5598	3891	12948	2527	1896	6029
1972	2444 ²	1620 ²	2076 ²	3050 ²	2796 ³	5225 ³	1293 ⁵	1095 ⁵	2547 ⁵

Bu cetvel, politik grevleri, «yabancı» grevleri, «mücadele günleri»ni hesaba katmayan resmi istatistik verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

1. Yedi aylık; 2. Sekiz aylık; 3. Altı aylık; 4. Resmi istatistiğin gözönüne almadığı Mayıs-Haziran 1968 genel grevi de dahil; 5. Dört aylık.

Kaynaklar: «Year Book of Labour Statistics, 1971», ILO, Geneva; «Handbook of Basic Economic Statistics», August 1972; «Department of Employment Gazette», September 1972; «Wirtschaft und Statistik», N= 5, 1972; «Bulletin mensuel de statistique», Octobre 1972; «Bolletino mensile di statistica», Settembre 1972; «Monthly Labour Statistics and Research Bulletin», August 1972.

AYIN OLAYLARI

Yurtta

A. Saydan

● 13 Ocakta, Malatya Sümerbank tekstil işçilerinin açlık grevi başladı. Greve 3 bin kadar işçi katıldı. Teksifin yönettiği greve sebep, Sümerbank idaresinin imzaladığı toplu sözleşme anlaşmasını uygulamaması, kararlaştırılmış olan zamları ve sosyal hakları vermemesiydi.

Grev hemen ertesi gün, Adıyaman Sümerbank Tekstil Fabrikasına sıyrıldı. Öteki Sümerbank tekstil fabrikalarında olduğu gibi Adıyaman fabrikasındaki işçiler de Sümerbank idaresinin 9 aydan beri toplu sözleşme konuşmalarını sürdürmesinden şikayetçiydiler. Sümerbank idaresi, Melen hükümetinin, sıkıyönetim komutanlıklarının işçi düşmanı tutumundan cesaret alarak toplu sözleşme konuşmalarını süruncemede bırakıyor, Malatya'da 1 Ağustos 1972 tarihinde imzaladığı anlaşmayı da uygulamıyordu. Teksif saat başına 150 kuruş zam istiyordu, idare 77 kuruş üzerinde ayak diriyordu. Saat başına 150 kuruş zam hiçte aşırı bir istek değildi. Aksine, enflasyonun hızla geliştiği, fiyatların süratle arttığı bir düzen içinde bu istek çok mütevaziydi.

Malatya'da başlayan hareket memleket ölçüsünde bütün Sümerbank tekstil fabrikalarına yayıldığından, 29 bin kadar Sümerbank tekstil işçisi direnişe geçti. Direniş evvelâ öğle ve akşam yemeklerini boykot etme şeklinde başladı. Daha sonra greve dönüştü.

● İstanbul Silâhtarağa Koçholdinge ait dökümhanede 99 günden beri devam eden ve DISK'e bağlı Maden-İş Sendikası tarafından yönetilen grev başarıyla sonuçlandı. Patron temsilcileri sendika isteklerinin önemli bir kısmını kabul etmek zorunda kaldılar. Kabul edilen istekler arasında gündeliklere zam, bazı sendikal ve sosyal istekler vardı.

Koç Holding'in patronu Vehbi Koç'u ve yabancı ortaklarını 99 günden sonra dize getiren Maden-İş grevini hemen hemen bütün sendikalar ve kamuoyu desteklemiştir.

● Geçen ay başlayan Kazlıçeşme Deri Fabrikalarındaki grev, işçilerin önemli başarılar elde etmeleri ile sona erdi. Grevi Deri-İş Sendikası yürüttü. Bilindiği gibi, Kazlıçeşme'deki deri fabrikalarından birinde geçen ay içinde grev kararı alınmıştı. Bunun üzerine 74 deri fabrikasının patronları söz birliği ederek, lokavta gitmiş, binlerce işçiyi açlığa mahkûm etmek istemişlerdi. Deri-İş Sendikası işçilerin gündeliklerini ödemiş ve lokavtı boşa çıkarmak için çaba harcamaya başlamıştı. Öteki sendikalar da ellerinden gelen maddi ve moral yardımı yaparak deri fabrikaları patronlarının lo-

kavtını yenmek işinde deri işçilerine yardımcı olmuşlardı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, Melen hükümeti patronların lokavtı önliyecek hiçbir tedbir almaya yanaşmamışlardı. Aksine, patronlar sıkıyönetimin, Melen iktidarının işçi düşmanı tutumundan cesaret alarak lokavta gitmişlerdi.

Ancak sendikaların dayanışması, kamuoyunun desteği sayesinde ki, Deri-İş Sendikasının grevi başarı ile sonuçlandı. Patronların lokavtı yenilgiye uğradı. Sendika ile patronlar arasında 25. 1. 1973 günü toplu sözleşme imzalandı.

● İzmit Good-Year Fabrikasında Lastik-İş Sendikası tarafından grev kararı alındı. Sendika başkanı Kenan Akman verdiği bir demeçte, grevin finansmanı için 2 milyon lira ayrıldığını söyledi. İşçiye ayda 450 lira ödenek sendika tarafından verilecektir. Kenan Akman açıklamasında, patronun yılda 60 milyon lira kâr sağladığını, işçi isteklerininse yılda 15 milyon lira tuttuğunu, patronun isteklerini yerine getirebileceğini de belirtti. Bilindiği gibi, Good-Year Lastik Fabrikası Amerikan sermayesi tarafından kurulmuştur.

● İzmit'te Hollanda sermayesi ile kurulmuş olan Bastas Floresan Ampul Fabrikasında Maden-İş Sendikasının aldığı grev kararını kırmak için, yabancı patron lokavt kararı aldı. Resmi makamlar, yabancı patronun lokavtını engellemek için hiçbir teşebbüste bulunmadılar.

● Tes-İş Federasyonu yöneticileri 2 Ocak günü yayınladıkları bir bildiri ile, işçi haklarının kısıtlanmasına karşı bütün sendikaları, ilerici kuruluşları eylem birliğine çağırılmışlardır.

Tes-İş bildirisinde özetle şu fikirler yer almaktadır: İşçi hakları birlikte savunulmalı, eylem birliği güç kaynağı olmalı, asgari ücretler geçim şartlarına uydurulmalı, yalnız sendikal işçilere değil, bütün işçilere uygulanmalı. İşçi Yardımlaşma Kurumu yeniden denetlenmeli, işçiler tarafından yönetilmelidir.

Tes-İş Federasyonu bu istekleri ile sendikaların ulusal sorunlara sahip çıkma ve onları emekçilerin yararına çözümleme hareketine katılmıştır. Bunların başında da sıkıyönetim faşizmine son vermek, demokratik bir düzen kurmak, Anayasadaki demokratik hakları savunmak ve onları daha da genişletmek, yabancı sermayenin, tekellerin ekonomik, politik ve askeri hakimiyetine son vermek, demokratik, ulusal ve sosyalizme yönelen bir iktidarı işbaşına getirmek sorunları bulunmaktadır.

● İzmir Ges-İş Sendikasıyla Buca Belediyesi arasında toplu iş sözleşmesi imzalanmış ve işçi gündeliklerine zam yapılmıştır.

İzmir Buca Belediyesi yetkilileri ile Temizlik, Mezbaha, Park ve Fen işlerinde çalışan işçilerin sendikası arasında sürdürülen toplu sözleşme görüşmeleri de anlaşma ile sonuçlanmıştır. İki yıl süreli bir toplu sözleşme imzalanmıştır. Anlaşmaya göre, işçilere ilk yıl 7 lira zam, 960 kuruş da

sosyal yardım, ikinci yıl ise gündeliklere 11 lira zam, 13 lira da sosyal yardım sağlanmıştır.

● İzmir'in Çayirova bölgesindeki Otomobil-İş Sendikasının grevi 5 aydan beri devam etmektedir. Krom Çelik Sanayi Fabrikasında çalışan işçiler ücretlerine zam yapılmasını, çalışma şartlarının iyileştirilmesini ve yeni sosyal haklarının tanınmasını istemektedirler. Beş aydan beri devam eden grevle ilgili olarak bir demeç veren Otomobil-İş Sendikası başkanı, işçilerin haklarını elde edinceye kadar greve devam etmeye kararlı olduklarını söylemiştir.

İşçi ve sendika hareketinin gittikçe güçlenmesi, önemli demokratik bir direnme ve demokratik gelişmenin en önemli bir garantisi sayılmaktadır. Çalışma Bakanı Uzuner AP'li Burhanettin Asutay'ın bir sorusuna Mecliste verdiği cevapta, sıkıyönetimin işçi grevlerini önleyemediğini kabul etmek zorunda kalmıştır. Öte yandan Melen iktidarının, paşalar cuntasının Zonguldak ve Sakarya gibi, işçi hareketinin yoğun olduğu iki ilde sıkıyönetimi kaldırmaları, işçi hareketinin bir başarısıdır. Bilindiği gibi, sıkıyönetimler işçi grevlerini yasaklamış ve izine bağlamışlardır. Fakat grev hareketlerinin yoğunluğu ve sürekliliği karşısında bu yasaklar ve tedbirler işlememiş, bundan ötürü bu illerdeki sıkıyönetim anlamını kaybetmişti.

● Aydın Milletvekili Kemal Yılmaz 26 Ocak günü yaptığı bir açıklamada Devlet İktisadi İşletmelerinin Türkiye İşverenler, yani patronlar sendikasına üye olmasını şiddetle tenkit etmiştir. Devlet İşletmelerinin özel sermaye temsilcileri ile bir arada işçi sınıfına karşı cephe almaları, Anayasadaki «sosyal devlet» ilkesine tamamen aykırı bir tutumdur.

● Devlet Plânlama Teşkilâtı çevrelerinden açıklandığına göre, TPAO Diyarbakır'ın Sarıca mevkiinde zengin ve yüksek kaliteli petrol yatakları bulmuştur. Oysa yine aynı çevrelerden alınan bilgiye göre, 14 yıldan beri araştırma yapan yabancı bir petrol şirketi (şirketin adı açıklanmamıştır, ama ilgililer, bunun Amerikan Mobil Şirketi olabileceğini belirtmektedirler) bu bölgede petrol bulunmadığına dair rapor vermişti.

● Türkiye Mimarlar Odasının yayınladığı rakamlara göre 3. Beş Yıllık Plânda istihdam hacmi, İkinci Beş Yıllık Plana kıyasla azalmıştır. Bu rakamlara göre 1973 yılı içinde, geçen yıl olduğu gibi 19 bin 500 mimar ve mühendise ihtiyaç olmayacak. 9 bin 300 mimar ve mühendis yetecek. 3. Beş Yıllık Plana göre, halihazırda mimarların yüzde 33'ü, inşaat mühendislerinin yüzde 24'ü, kimya mühendislerinin yüzde 34'ü ihtiyaçtan fazladır. Bu uzmanlar ya işsizdir, ya başka işlerde çalışmakta, ya da dış ülkelere göç etmektedirler. Buna karşılık 3. Beş Yıllık Plana göre, işletmeler hükümetten izin almadan personelin yüzde beşi oranında yabancı uzman kullanabileceklerdir.

Öte yandan İzmir Mimarlar Odasının 27 Ocakta yayınlanan bir raporunda kamu kesiminde teknik elemanların 1.350 lira ile işe başladıkları, buna karşılık bir Amerikalı bahçe mimarına devlet bütçesinden 28 bin

125 lira maaş verildiği belirtilmektedir. Raporda ayrıca yabancı sermayenin yatırdığı her yüz liraya karşılık 70 lira kâr sağladığı, bu nedenle de Türk ekonomisinin dışa bağlı hale geldiği açıklanmaktadır.

● Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının 23 Ocakta yayınladığı tebliğinde Türkiye İhtilâlcı Gençlik Birliği adında bir örgütün üyelerinden 13 kişinin yakalandığı açıkladı.

● Ankara' 3 no. lu Sıkıyönetim Mahkemesinde 267 kişinin yer aldığı duruşmalara başlandı. Savcı İhtilâlcı İşçi ve Köylü Partisi mensupları diye anılanlardan 185 kişinin Türk Ceza Kanununun 141. maddesine göre cezalandırılmalarını istedi.

● 24 Ocak günü Milli Güvenlik Kurulu diye anılan askeri cunta toplanarak Sıkıyönetimin iki ay daha uzatılmasını kararlaştırdı. Hükümet bu kararı kabul etti. Büyük Millet Meclisinde hükümetin sıkıyönetimi iki ay daha uzatma kararı 26 Ocak günü görüşülmeye başlandı. Bu sefer cunta 11 ilde değil de 9 ilde sıkıyönetimi uzatmayı uygun görmüştü. TBMM'ndeki görüşmeler elektrikli bir hava içinde başladı. CHP sıkıyönetimin uzatılmasını savundu. Sosyalist senatör Fatma İşmen, bağımsız milletvekillerinden Celal Kargılı ve Aybar da sıkıyönetimin kaldırılmasını istediler.

CHP Genel Başkanı Ecevit sıkıyönetimin kaldırılmasını savunurken Avrupa kamuoyunda yapılan işkencelerin uyandırdığı sert tepkileri belirtti. Gerek Başbakan Melen gerekse Savunma Bakanı İzmen işkence olaylarını inkâr kalkıştılar.

Melen hattâ Avrupa Konseyindeki işkencelere karşı sert çıkışları «Türkiyenin kaderine birkaç sosyalist mebus hakim olamaz» dedi ve bunun bir «komünist propagandası» olduğunu belirtti. İzmen, Türkiye'nin Makkartisi diye anılan MGP Genel Başkanı Feyzioğlu da yaptıkları anti-komünist çıkışların ardında barbarca işkenceleri gizlemeye çalıştılar.

Ne var ki, komünistler sıkıyönetim iktidarının işkencelerini, barbarlıklarını protesto etmekte yalnız değillerdi. Melen'in, İzmen'in, Feyzioğlu'nun bu konuşmalarından birkaç gün sonra İngiltere'nin en muhafazakâr gazetelerinden sayılan «London Times», iki İngiliz profesörünün mektuplarını yayınlıyordu. Hattâ bunlardan anti-komünist fikirleri ile tanınmış olan doktor Rudway bir arkadaşının Türkiye'de tutsak edildiğini ve haftalarca işkenceye tabi tutulduğunu açıklıyordu. Ayrıca, tutucu fikirleriyle tanınmış olan «Le Monde», «Frankfurter Rundschau», «Sunday Times», «London Times», «Guardian» gibi Fransız, İngiliz, Batı Alman burjuva gazeteleri de Türkiye'deki işkenceleri belgelere dayanarak belirtiyor ve şiddetle protesto ediyorlardı.

Avrupa Konseyinde Komünist Partilerinin temsilcileri yoktur. Konseye sosyalistler, Hristiyan Demokratlar ve daha başka küçük burjuva partileri temsilci göndermişlerdi. İngiliz, Hollanda, İskandinav ülkeleri temsilcileri Konseyin 22 Ocak oturumunda Türkiye'deki işkenceleri kınayan 20 imzalı bir önerge sundular. Önerge incelenmek üzere komisyonlara

sevk edildi. Emin Paksüt ve Kıratlıoğlu gibi Konseyde Melen iktidarını temsil eden delegeler, önerenin verilmesini engellemek için geniş bir kulis faaliyetinde bulundular, fakat herhangi bir başarı gösteremediler.

DÜNYADA

● Ocak ayı içinde dünya kamuoyunu en çok meşgul eden Viyetnam olaylarıdır. Bilindiği gibi uzun süren konuşmalardan sonra Demokratik Viyetnam temsilcisi Le Dük Tho ile Birleşik Amerika Cumhurbaşkanı Nikson'un temsilcisi Kissinjer arasında Ateş Kes ve Barış Kurma Anlaşması 19 Ocakta parafe edildi. Nikson ikinci cumhurbaşkanlığı devrinin başlaması vesilesiyle 20 Ocak günü yaptığı konuşmada Viyetnam'da ateş kes anlaşmasının parafe edildiğini açıkladı, fakat anlaşmanın ayrıntılarını belirtmedi. Anlaşma metni Demokratik Viyetnam'ın başkenti Hanoy, Vaşington, Saygon ve Paris'te 23 Ocakta açıklandı. Anlaşmaya göre, Viyetnam ülkesi ve halkı ile bir bütündür. Amerikan askerleri Anlaşmanın imzalanmasından sonra altmış gün içinde Güney Viyetnam'dan çekileceklerdir. Anlaşmanın yürürlüğe girdiği 28 Ocak günü saat 1'de bütün çarpışmalar ve askeri hareket duracak. Demokratik Viyetnam, Güney Viyetnam Geçici Devrimci Hükümetleri ile Saygon idaresinin temsilcileri arasında bir Uzlaşma ve Barışma Ulusal Konseyi kurulacak, Konsey Viyetnam'ın birleştirilmesi için genel seçimleri örgütleyecektir. Amerikan kuvvetleri her türlü askeri hareketi kesecekleri gibi, Demokratik Viyetnam limanlarına döktükleri mayınları da temizleyeceklerdir. Amerikan kuvvetlerinin Güney Viyetnam'ı terk etmelerini kontrol için Macaristan, Polonya, Kanada ve Endonezya temsilcilerinden komisyonlar kurulacaktır. Bu ülkeler ayrıca ateş kesin uygulanmasının kontrolü için gözlemciler de sağlayacaklardır.

Anlaşma Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti, Güney Viyetnam Geçici Devrimci Hükümeti, Birleşik Amerika ve Saygon hükümetleri dışişleri bakanları tarafından 27 Ocak günü Paris'te imzalandı ve 28 Ocak günü saat 1'de yürürlüğe girdi.

Anlaşmanın imzalanması dünya demokratik kamuoyu tarafından sevinçle karşılandı. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere bütün sosyalist ülkeler komünist ve işçi partileri, hükümetleri bildiriler yayınlarak, Demokratik Viyetnam hükümetine mesajlar göndererek, Viyetnam halkının kazandığı büyük zaferi belirttiler, Viyetnam halkını tebrik ettiler, bundan böyle de Viyetnam halkının savaşını destekleyeceklerini belirttiler. Paris konuşmalarını yürüten Viyetnam temsilcisi Le Dük Tho Paris dönüşünde Moskova'ya uğradı. Orada SBKP Genel Sekreteri Leonid Brejnev'le görüştü. Le Dük Tho şerefine verilen ziyafette Brejnev anlaşmanın uygulanması, emperyalizmin yakıp yıktığı Viyetnam'ın onarılması, kalkınması ve halkın mutluluğu için Sovyetler Birliğinin var gücü ile yardıma devam edeceğini bir daha belirtti. Le Dük Tho verdiği cevapta zaferin kazanıl-

masında Sovyetler Birliğinin sağladığı yardımın büyük yeri olduğunu belirtti, Viyetnam halkının Sovyet halkına teşekkürlerini sundu.

Sosyalist ülkeler basını da Viyetnam halkının, sosyalizmin ve bütün ilerici insanlığın emperyalizme ve harpçılara karşı kazandığı zafere büyük bir yer ayırdı. Moskova'da yayınlanan «Pravda» gazetesi, Viyetnam halkının kazandığı zaferin tarihsel bir anlam taşıdığını, bu zaferin barış, sosyalizm ve ulusal bağımsızlık davaları için büyük bir kazanım olduğunu yazdı.

Viyetnam halkının büyük zaferi

Viyetnam'da Ateş Kes ve Barışı Kurma Anlaşması resmen 28 Ocak günü saat 1'de yürürlüğe girdi. Ama anlaşma hemen uygulanmadı. Gerek Amerikan emperyalistleri, gerekse Saygon'daki işbirlikçi Tiyö idaresi saldırılarını sürdürdüler. Amerikan B-52 ağır bombardıman uçakları Laos ve Kamboç'u bombalamaya devam etti. Oysa Paris anlaşmasında bu ülkelerde de her türlü askeri hareketin kesileceği açıkça belirtilmişti. Öte yandan Tiyö birlikleri de her yönde saldırılarına devam ettiler. Ancak yurtsever birliklerin direnişi ile bu saldırılar her yerde geri püskürtüldü. Demokratik Viyetnam hükümeti ve Güney Viyetnam Geçici Devrimci Hükümeti anlaşmaya tamamen bağlı kalacaklarını ve onu tam olarak uygulayacaklarını ilân ettiler. Öte yandan Saygon diktatörü Tiyö ise, kuvvetlerinin işgali altında olan bölgelere girecek olan yurtseverlerin derhal öldürüleceklerini ilân etti. Amerika Cumhurbaşkanı Yardımcısı Agnew de Saygon'da Paris anlaşmasını hiçe sayarak «Bizim tanıdığımız tek hükümet Tiyö iktidarıdır» dedi.

Bütün bunlar yenilgiye uğrayan Amerikan emperyalizminin ve Saygon'daki kuklalarının son çabalarıydı. Amerikan emperyalizmi, yani emperyalist devletlerin en güçlüsü, nisbeten küçük, ekonomik ve askeri imkânları Birleşik Devletlere kıyasla çok daha az olan bir halk tarafından, tarihinin en ağır yenilgisine uğratılmıştır. Bu, insanlığın emperyalizmden kurtuluş sürecini, emperyalizmin çöküşünü hızlandıracak ve bu gelişmeleri yakından etkileyecek olan son yılların en büyük tarihsel gelişmelerinden biridir.

Viyetnam halkının tarihsel zaferinden çıkarılacak dersler vardır. Bunların başında şu gerçeğin bir daha doğrulanması gelmektedir:

Viyetnam Demokratik Cumhuriyetinde sosyalist devrim başladığı zaman halkın yüzde 85'i okur-yazar değildi. Bugün Demokratik Viyetnam'da okur-yazar olmayan kalmamıştır.

Sosyalist Viyetnam'da sağlık servisleri tamamen parasızdır. Tropik iklim, Amerikan saldırısının sebep olduğu yıkımlara rağmen sosyalist devrimden sonra Demokratik Viyetnam'da hiçbir salgın hastalık kaydedilmemiştir.

Demokratik, sonra da sosyalist ilişkileri geliştiren bir toprak reformu başarı ile uygulanmıştır. Bütün sömürücü zümrelerin hakimiyetine son verilmiş ve gerçek bir halk iktidan kurulmuştur. Tarım ve sanayi üretimi artmıştır.

Sosyalist Viyetnam bütün bu başarıları, Amerikan emperyalizminin 12 yıldan beri tarihte misli görülmemiş bir barbarlıkla sürdürdüğü bir saldırı harbine rağmen elde etmiştir.

Viyetnam halkının Amerikan emperyalizmine ve müttefiklerine karşı bir

halk savaşından sonra elde ettiği tarihsel zaferin temelinde, sosyalizmin Viyetnam halkına sağladığı bu kazanımlar vardır.

Öte yandan Saygon iktidarının hakim olduğu bölgelerde, işsizlik, sefalet, cehalet, fuhuş, afyon, eroin kaçakçılığı, gangsterlik yani kapitalist toplumun tedavi edilmez hastalıkları geniş ölçüde aşılanmış ve bu sosyal ular alabildiğine gelişmiştir. Toprak reformu dahil halktan yana herhangi bir reform yapılmamış, halk Saygon idaresindeki toprak beylerinin ve öteki sömürücülerin kölesi durumuna gelmiş, halka karşı kara bir terör sürdürmüştür.

Emperyalizmin, bütün ekonomik, teknik, politik, askeri imkânlarına rağmen bir halkın bağımsızlık azmi karşısında yenilgiye mahkûmdur. Emperyalizmin global stratejisinin önemli bir parçası olan mahalli harplerle halkları köleleştirmek, tekeller imparatorluklarını, yani başka halkları sömürü boyunduruğunda tutmak stratejisi de Viyetnam'da yenilgiye uğramıştır. Viyetnam halkının bu büyük zaferi ulusal bağımsızlıkları için emperyalizme ve en başta Amerikan emperyalizmine karşı savaşan halklara başarı ve zaferler için yeni yeni perspektifler açmıştır. Bundan ötürü Viyetnam halkının kazandığı zaferin unsurlarını kısaca da olsa bilmek, Türk devrimcileri için de emperyalizme karşı savaşın stratejisi ve taktikini yeniden ayarlamak için gereklidir. Tabii Viyetnam halkının savaş şartları ile, Türk devrimcilerinin savaş şartları farklıdır. Türkiye'de anti-emperyalist savaşın ana hattı politiktir. Buna rağmen Viyetnam halkının zaferinden alınacak çok ders vardır.

Evvelâ, Viyetnam halkı en güçlü emperyalist devleti yenebilmek için bütün ulusal olanaklarını harekete geçirmiş ve bu hedefe yöneltmiştir. Tiyö hükümeti etrafında halkalanan bir avuç işbirlikçi dışında bütün ulusal güçler bu hedefe doğru seferber edilmiştir.

Bunda Viyetnam Demokratik Cumhuriyetinin, yani sosyalist Viyetnam devletinin varlığı ön planda gelen büyük bir rol oynamıştır. Sosyalist Viyetnam'da hakim devrimci güç, Marksçı-Leninci bir parti olan Viyetnam Emek Partisidir. Viyetnam halkının büyük önderi Ho Şi Min ve arkadaşları tarafından kurulan bu parti Viyetnam Komünist Partisinin devamıdır. Bu demektir ki, kurtuluş hareketine Viyetnam komünistleri önderlik etmişlerdir.

Sosyalist devletin varlığı, Güney Viyetnam'daki halk yığınlarına kurtuluşla beraber sosyal adalet ve gerçek demokratik bir düzen perspektifinin açılmasında öncü bir rol oynamıştır. Güney Viyetnamlı komünistler öteki ulusal ve demokratik akımlarla kurulan koalisyonunda aktif ve öncü bir ödevi başarmışlardır. Anti-emperyalist hareketin sosyal kurtuluş hareketine dönüşmesinde komünistler büyük bir rol oynamışlardır.

Viyetnam halkının ulusal ve sosyal savaşının başanya ulaşmasının şartlarından biri de Sovyetler Birliği, Dünya Sosyalist sistemi ile çok yakın

politik, ekonomik, dayanışma ve yardım bağlarının kurulmasıdır. Kapitalist ülkelerdeki komünist ve işçi hareketi ile, barışçı, ilerici demokratik çevrelerle yakın bağların kurulması, bu güçlerin dayanışması Viyetnam halkının zaferi elde etmesinde yardımcı olmuştur. Böylece, Viyetnam halkının zaferi, bir yandan da bütün dünya komünist, işçi, demokratik ve barış hareketlerinin emperyalizme karşı ortak zaferi olmuştur.

Zaferin tarihsel sonuçlarından biri de bu güçler arasında dünya ölçüsünde yakın bağların, köprülerin kurulması, gerçekleşmesidir. Halkların ulusal ve sosyal kurtuluşları için emperyalizme karşı devam ettirdikleri savaşta bu gelişme gelecekte de büyük bir rol oynayacak, olumlu bir unsur olarak belirecektir.

İKİ YILDÖNÜMÜ

Ocak ayı içinde devrimci yurtsever çevreler iki yıldönümü andılar. Bunlardan biri, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının 52 yıl önce Karadeniz'de öldürülmeleriydi. İkincisi de büyük ozanımız Nazım Hikmet'in 71. doğum yıldönümü.

1921 yılının 28 Ocak 29'a bağliyan gece, Türkiye Komünist partisinin kurucusu ve başkanı Mustafa Suphi, genel sekreteri Ethem Nejat ve aralarında Parti Merkez Komitesi üyelerinin de bulunduğu daha üç yoldaşımız, gericilerin komplosu ile Karadeniz'de tuzağa düşürülmüş ve öldürülmüşlerdi. Mustafa Suphi 39 yaşındaydı. Ethem Nejat da o yaşlarda. Merkez Komitesinin öteki üyeleri de genç, dinç devrimcilerdir.

52 yıl sonra, bugünün büyük konularına baktığımızda, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının o zamandan bu yana her ölümsüz gibi genç, dinç kaldığını görürüz. Bu gençlik, davalarının, yürüttükleri savaşın gençliğinden, sağlamlığından geliyor.

Mustafa Suphi ve arkadaşları Türkiye Komünist Partisini tarihsel bir zorunluk olarak kurmuşlardı. Türkiye Komünist Partisi kurulduğu zaman, emperyalist devletlerin, yani Yunan, İngiliz, Fransız, İtalyan ve Amerikan işgali çoktan başlamıştı. Komünistler, sosyalistler, öteki yurtseverler emperyalizme karşı çete harbine başlamışlardı. Burjuvazinin temsilcisi generaller daha sonra Osmanlı ordusunun ve idaresinin Anadoludaki kalıntılarına ağa, eşref ve burjuvaziye dayanarak sonradan örgütlenmeye ve hareketin yönetimini ele almaya koyuldular. Mustafa Suphi ve arkadaşları ulusal kurtuluş savaşını derin devrimci dönüşümlerle bütünleştirmek, demokratik bir toprak reformunu başarmak, cepheden dönecek olan köylüyü, tekrar toprak beylerinin kölesi olmaktan kurtarmak, işçi sınıfının emekçi halkın demokratik haklarını genişletmek, geniş bir örgütlenme hakkı ile demokratik haklarını sürekli olarak genişletmesini sağlamak istiyorlardı. Sanayileşmeden, kalkınmadan, yani ekonomik özgürlüğe de ka-

vuşmadan, elde edilecek olan politik bağımsızlığın aldatıcı ve geçici olduğunu da biliyorlardı.

Milli kurtuluş savaşının yönetimini ele geçiren burjuvazi bu programa düşman olduğu için Mustafa Suphi ve arkadaşlarını öldürdü. Türkiye Komünist Partisine karşı teröre geçti.

Ne var ki, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Türkiye Komünist Partisinin kurulduğu günden beri savunduğu bu temel program, zamanımızda bütün demokratik güçlerin, Atatürkçülerin, sosyalistlerin, partisiz yurtseverlerin, dürüst bilimsel çevrelerin ortak hedefi olmuştur.

10 Ocak günü Nazım Hikmet 71 yaşına bastı. Büyük ozanımızın 11 yıl evvel ölmüş olması yaş gününün anılmasına engel olmadı. Çünkü o da Mustafa Suphiler, Ethem Nejatlar gibi ölmezlerdendir. Nazım Hikmet Türkiye Komünist Partisinin en ilk üyelerindendir. Ölümüne kadar da öyle kaldı. Parti onu terbiye etti, ona ulusal ve enternasyonalist soluğu TKP verdi. Nazım, burjuvazinin bütün cıvalı tekliflerini reddetti, sarp, kayalık fakat şerefli savaş yolunu, Komünist Partisinin saflarında savaşmayı seçti. Hayatının on sekiz yılını zindanlarda geçirdi.

Sıkıyönetimin, Melen iktidarının yakmayı kararlaştırdığı 137 kitabın arasında Nazım'ın bütün eserleri bu arada Milli Kurtuluş Harbi Destanı da var. Nazım'ın kitapları gibi bütün sosyalist düşünürlerin, bütün yurtsever yazar ve düşünürlerin eserleri yakılacaktır. 27 Ocak tarihli gazeteler bildiriyor haberi. Hitler'in eseri «Kavgam», yani kanlı faşist bir hegemonyanın teorisini yapan, 12 yıl Avrupayı kana bulayan, harabeye çeviren Nazi partisinin, Hitlercilerin programı sayılan bir kitap serbestçe satılmaktadır.

Ne Nazım Hikmet, ne de öteki sosyalist ozan ve düşünürlerin kitapları yakılmakla, sosyalist düşünce yenilgiye uğramaz. Hiç bir yerde uğramamıştır. Nazım 71. doğum yıl dönümünde, yasaklamalara, kitaplarının yakılmasına rağmen, halkımızın, emekçilerimizin kalbinde ve kafasında, her zamankinden daha canlıdır. Devrim yolunu aydınlatmak, hem şiiri ile, hem de devrimcilere örnek olan özel yaşamı ile ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımızın en ön saflarında mücadele etmektedir.

«Yeni Çağ» dan Okuyuculara

Sayın Okuyucular,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Ve biz, bunları elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okuyucularımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Çünkü bu numaralarda, genellikle adreste küçük bir hata, derginin elinize geçmesini engellemektedir. Sonra, adres değiştiren, yeni adresinizi bize derhal bildirmeniz gerekir.

Dergiyi arkadaşlarınız arasında da tanıtmak ve okutmakla ulusal ve sosyal kurtuluş davamızın saflarına yeni savaşçılar kazandırmış olursunuz.

Dergiye henüz abone olmıyanlar, arzu ettikleri takdirde, adresimize bir mektup yazarak isteklerini bildirebilirler.

Bundan başka, aşağıdaki kitapları edinmek isteyenler de bu dileklerini bir mektupla adresimize yazabilirler.

1. DAVA VE MÜDAFAA (1951 tevkiflerinde Türkiye Komünist Partisi yönetiminin başında bulunan Zeki Baştımar'ın Askeri Mahkeme önünde yaptığı müdafaa),

2. SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNİN PROGRAMI,

3. NAZIM HİKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 7 cilt çıkmıştır),

4. BİLİMSEL KOMÜNİZM,

5. LENİN (biyografisi),

6. S. Üstüngel'in Sovyetler Birliği'ni anlatan «GÜNEŞLİ DÜNYA» adlı eseri,

7. Ahmet Saydan'ın, Alman ulusunun sosyalist devletini bütün yönleriyle tanıtan «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ» adlı eseri,

8. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA.

Adresimiz:

Yeni Çağ – Stredisko pro rozširovani tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

İÇİNDEKİLER

Sayfa

P. Demişev

Komünizm yolunda bir aşama olarak gelişmiş sosyalizm 1

A. Norden

İnsanlığın kurtuluş programı 16

L. Müller, F. Rişe

Uluslararası konserlerin stratejisi 28

I. Abacıev

Gelişmiş sosyalizm kuruluşu aşamasında eğitim ve bilim 39

A. Kerim

Cezayir'de toprak dönüşümleri 49

T. Varela

Bir ihanetin tarihi ve bundan alınacak dersler 57

xx: Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler 63

xx: Ücretli emek ordusu 67

Özel sayfalar

A. Saydan

Ayın olayları

Ayın yorumları

